

T.C.
ANKARA MÜZİK VE GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
MÜZİK VE GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

JÖRG WİDMANN'IN “FANTASİE” ADLI ESERİNİN MODERN KLARNET
İCRACILIĞI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CAMILLA DAREEN

Çalgı Eğitim Ana sanat Dalı
Çalgı Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Serkan DEMİREL

Haziran 2025

T.C.
ANKARA MÜZİK VE GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
MÜZİK VE GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

JÖRG WİDMANN'IN “FANTASİE” ADLI ESERİNİN MODERN KLARNET İCRACILIĞI
BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
CAMILLA DAREEN
210221019

Çalgı Eğitim Ana sanat Dalı
Çalgı Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Serkan DEMİREL

Haziran 2025

TEZ ONAYI

MGÜ Müzik ve Güzel Sanatlar Enstitüsü'nün 210221019 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi CAMILLA DAREEN, ilgili yönetmeliklerce belirlenmiş gerekli tüm şartları yerine getirmek suretiyle Jörg Widmann'ın "FANTASİE" Adlı Eserinin Modern Klarnet İcracılığı Bağlamında İncelenmesi, başlıklı tezini hazırlamış ve aşağıda imzaları bulunan jüri önünde, başarıyla sunmuştur.

Tez Danışmanı Doç. Dr. Serkan DEMİREL
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar
Üniversitesi

Jüri Üyeleri Dr. Öğr. Üyesi Öncü UÇAR
Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar
Üniversitesi

Doç. Dr. Tolga YÜKSEL
Hacettepe Üniversitesi Ankara
Devlet Konservatuarı

Teslim Tarihi : 25 / 05 / 2025
Savunma Tarihi : 23 / 06 / 2025

ETİK BEYAN

Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi Müzik ve Güzel Sanatlar Enstitüsü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzunda belirtilen hususlar doğrultusunda hazırladığım bu tez çalışmasının akademik ve etik kurallar çerçevesinde gerçekleştirilmiş olduğunu; tezde yer verdiğim tüm bilgi, belge, bulgu, yorum ve sonuçları bilimsel etik ilkelere bağlı kalarak oluşturduğumu; yararlandığım eserlerin tümüne etik kurallar dâhilinde atıfta bulunup kaynakçada yer verdiğimi ve Enstitüye teslim ettiğim çalışmanın bütünüyle özgün nitelikte olduğunu bildirir; tez çalışmamla ilgili olarak burada dile getirdiğim kişisel bildirimin aksi yönünde ortaya çıkabilecek ve etik kuralların ihlal edilmiş olduğuna işaret eden bir tespit durumunda, akademik kariyer bağlamında aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını peşinen kabullendiğimi beyan ederim.

23 Haziran 2025

Camilla DAREEN

ÖNSÖZ

Bu çalışma, modern müzik literatürüne, özellikle solo Klarnet formatındaki çağdaş müzik besteleri alanında katkıda bulunmak amacıyla yazılmıştır. Ayrıca araştırma, Jörg Widmann'ın *Fantasie* adlı bestesinde Klarnet icrasında kullanılan geleneksel olmayan teknikler, diğer bir ifadeyle “geliştirilmiş teknikler” (extended techniques) üzerine uygulamalı bilgileri de içermektedir.

Danışmanım sayın Doç. Dr. Serkan Demirel'e, ayırdığı zaman ve sağladığı değerli rehberlik için en içten teşekkürlerimi sunarım. Yalnızca bu araştırma sürecinde değil, MGU'daki öğrenim hayatım boyunca gösterdiği yönlendirme ve desteği her zaman takdirle anacağım. Kendisi, yüksek lisans derecemi başarıyla tamamlamamda en önemli etkenlerden biri olmuştur. Özverisi ve unutulmayacak yardımları için sonsuz teşekkür ederim.

Fantasie adlı eserin bestecisi Sayın Jörg Widmann'a, bu tez çalışması sürecinde araştırmacının sorularını yanıtlayarak rehberlik sağlamayı kabul ettiği ve araştırmanın tamamlanmasına kadar geçen süreçte verdiği destek için en içten teşekkürlerimi sunarım.

Sayın Prof. İlyas Mirzayev'e, araştırma sürecinde sunduğu zamanı ve paylaştığı değerli bilgileri için en içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, Erasmus+ programı kapsamında katkı sağlayan sayın Prof. Giuseppe Corpina'ya, araştırma perspektifimi zenginleştiren değerli görüşleri ve *Fantasie* eserine ait müzik ile nota materyalleri konusundaki referanslarıyla araştırma sürecinin sağlıklı bir şekilde ilerlemesine katkı sağladığı için en içten teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, müzik ve klarnet üzerine gerçekleştirdiğimiz akademik tartışmalar yoluyla tez yazım sürecine sunduğu anlamlı katkılar için de kendisine şükranlarımı ifade ederim.

Son olarak ve en önemlisi, araştırma ve tez yazım sürecimde her zaman yanımda olan değerli aileme — başta anne ve babam ile kardeşlerime — sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, araştırma süresi boyunca gerek akademik anlamda sağladıkları katkılar gerekse verdikleri sürekli manevi destek ile yanımda olan tüm dostlarıma da en içten şükranlarımı iletirim.

Bu tezin hazırlanması ve tamamlanması sürecinde pek çok değerli kişi ve kurumun rehberlik ve desteği büyük rol oynamıştır. Araştırmacı olarak, bu çalışmanın mükemmellikten uzak olduğunun bilincindeyim. Bu nedenle, ilerleyen dönemlerde daha nitelikli çalışmalar ortaya koyabilmek adına yapıcı eleştiri ve önerilerinizi memnuniyetle kabul ederim. Çalışma sürecinde meydana gelen eksiklikler için şimdiden özür diler, bu tezin tüm ilgililere fayda sağlamasını içtenlikle temenni ederim.

Haziran 2025

Camilla DAREEN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ ONAYI	iii
ETİK BEYAN.....	v
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xv
ÖZET.....	xvii
SUMMARY	xix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Klarnet Gelişimi ve Çağdaş Müziği.....	2
1.2. Klarnet Bölümleri.....	6
1.2.1 Bek (ağızlık).....	7
1.2.2 Kamış	7
1.2.3 Bilezik	8
1.2.4 Baril.....	9
1.2.5 Üst gövde	9
1.2.6 Alt gövde.....	10
1.2.7 Kalak / pavillon :.....	10
1.3. Tezin Amacı ve Problem.....	11
1.4. Tezin Önemi.....	12
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	13
2.1. Çalma Tekniği.....	14
2.2. Klarnet Çalma Tekniği	15
2.3. Parmak Tekniği	15
2.3.1 Klarnet tutma yöntemi.....	17
2.4. Nefes Tekniği	23
2.4.1. Vücut Postürü.....	23
2.5. Üfleme Tekniği	24
2.5.1. Tek dil üfleme yöntemi	27
2.5.2. Çift dil üfleme yöntemi	27
2.5.3. Staccato	28
2.5.4. Legato.....	28
2.5.5. Aksan	29
2.5.6. Tenuto	29

2.5.7.	Glissando	29
2.6.	İlgili Araştırmalar	32
3.	YÖNTEM.....	39
3.1	Araştırma Deseni	39
3.2	Veri Toplama Yöntemleri	39
3.3	Veri Analizi	40
3.4	Araçlar	40
3.5	Sınırlılıklar	41
3.6	Geçerlik ve Güvenirlik	41
4.	BULGULAR VE YORUM.....	43
4.1	Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular “Fantasie Eserinde Kullanılan Klarnet Çalma Teknikleri”.	43
4.1.1.	Legato	43
4.1.2.	Staccato	44
4.1.3.	Tenuto.....	45
4.1.4.	Glissando	45
4.1.5.	Multifonik.....	46
4.1.6.	Flutter-tonguing.....	47
4.1.7.	Nefes çevirme.....	47
4.1.8.	Çift Dil Üfleme Yöntemi.....	49
4.2	İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular “Fantasie Eserinde Kullanılan Süslemeler (Ornamentasyon) ve Geliştirilmiş Teknikleri”	50
4.2.1.	Trill.....	51
4.2.2.	Acciaccatura	53
4.2.3.	Glissando	55
4.2.4.	Multifonik.....	56
4.2.5.	Flutter-tongue	58
4.3	Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular “Fantasie Kompozisyonunda Müzik Formu”	59
4.3.1.	Birinci bölüm (sergi)	61
4.3.2.	İkinci bölüm (gelişme)	67
4.3.3.	Üçüncü bölüm (yeniden sergi)	76
4.4	Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular “Fantasie Eserinin Farklı Klarnet İcracıları Tarafından Yorumlanmasına Teknik ve Stil Farklılıkları”	82
4.4.1.	Teknik Farklılıklar.....	83
4.4.2.	Dinamik ve İfade Farklılıkları.....	83
4.4.3.	Tempo ve Ritim.....	84
4.4.4.	Kültürel Etkiler.....	84

4.4.5.	Bestecinin Yönlendirmeleri ile Uyumluluk	85
5.	SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	87
5.1	Klarnet Çalma Teknikleri ve Fantasia Kompozisyonundaki Kullanımları	87
5.2	Fantasia Kompozisyonunda Kullanılan Klarnet Süslemeleri	88
5.3	Fantasia eserinde müzik formu	89
5.4	Fantasia kompozisyonunda Klarnet tekniklerinin yorumu ve icrasındaki farklılıklar	90
6.	KAYNAKÇA.....	93
	ELEKTRONİK KAYNAKÇA.....	97
	DİSKOGRAFİ.....	99
	EKLER.....	101
	Ek. 1 Fantasia – Jörg Widmann.....	101
	Ek- 2 Fantasia sayfa 1	102
	Ek- 3 Fantasia Sayfa 2	103
	Ek- 4 Fantasia Sayfa 3	104
	Ek- 5 Fantasia Sayfa 4.....	105
	Ek- 6 Fantasia Sayfa 5	106
	Ek- 7 Fantasia Sayfa 6.....	107

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizel 4.1 Fantasie bölümü.....	61
Çizel 4.2 Fantasie eserindeki teknik farklılıkları	83
Çizel 4.3 Fantasie eserindeki dinamik ve ifade farklılıkları	83
Çizel 4.4 Fantasie eserindeki tempo ve ritim farklılıkları	84

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1.1 Barok chalumeau örneği	2
Şekil 1.2 Klarnetin bölümleri	7
Şekil 1.3 Bek / ağızlık	7
Şekil 1.4 Kamış	8
Şekil 1.5 Bilezik	8
Şekil 1.6 İp bilezik ve deri bilezik	9
Şekil 1.7 Baril	9
Şekil 1.8 Üst gövde	10
Şekil 1.9 Alt gövde	10
Şekil 1.10 Kalak / pavillon	11
Şekil 2.1 Klarnet parmak pozisyon	16
Şekil 2.2 Klarnet tutma örnekleri	17
Şekil 2.3 Klarnet tutma örneği 2	18
Şekil 2.4 Klarnet çalarken sol el pozisyonu	18
Şekil 2.5 Klarnet çalarken sol el pozisyonu	19
Şekil 2.6 Klarnet çalarken sağ el pozisyonu	19
Şekil 2.7 Klarnet çalarken sağ el pozisyonu	20
Şekil 2.8 Klarnet parmak pozisyonu	21
Şekil 2.9 Klarnet parmak pozisyonu	22
Şekil 2.10 Klarnet oturma pozisyonu	23
Şekil 2.11 Ambuşur	25
Şekil 2.12 Klarnet ağızlığı üzerindeki dudak pozisyonu	25
Şekil 2.13 Klarnet ağızlığı üzerindeki dudak pozisyonu	26
Şekil 2.14 Tek dudak üfleme örneği	27
Şekil 2.15 çift dudak üfleme örneği	27
Şekil 2.16 Staccato örneği	28
Şekil 2.17 Legato örneği	28
Şekil 2.18 Aksan örneği	29
Şekil 2.19 Tenuto örneği	29
Şekil 2.20 Glissando örneği	30
Şekil 2.21 İki klarnet için konçerto'daki legato kullanımına bir örnek	31
Şekil 2.22 Mozart'ın la majör konçertosu'nda staccato kullanımına bir örnek	31
Şekil 4.1 Fantasie eserindeki legato kullanımı, sayfa 1, satır 3	44
Şekil 4.2 Fantasie eserindeki staccato kullanımı, sayfa 3, satır 3	44
Şekil 4.3 Fantasie eserindeki tenuto kullanımı, sayfa 1, satır 8	45
Şekil 4.4 Fantasie eserindeki glissando kullanımı, sayfa 3, satır 7	45
Şekil 4.5 Fantasie eserindeki multifonik kullanımı, sayfa 1, satır 1	46
Şekil 4.6 Fantasie eserindeki flutter-tonguing kullanımı, sayfa 3, satır 4	47
Şekil 4.7 nefes çevirme	49
Şekil 4.8 Fantasie eserindeki çift dil üfleme kullanımı, sayfa 6, satır 1 ve 2	49
Şekil 4.9 Trill örneği	51
Şekil 4.10 Fantasie eserindeki trill kullanımı, sayfa 5, satır 4	51
Şekil 4.11 18. Yüzyılda trill gelişimi	52
Şekil 4.12 19. Yüzyılda trill gelişimi	52
Şekil 4.13 Fantasie eserindeki trill kullanımı, sayfa 1, satır 2 ve 3	53
Şekil 4.14 Fantasie eserindeki trill açıklaması, sayfa 1	53
Şekil 4.15 Acciacatura örneği	54

Şekil 4.16	Fantasia eserindeki acciaccatura kullanımı, sayfa 5, satır 3	54
Şekil 4.17	Fantasia eserindeki acciaccatura kullanımı, sayfa 6, satır 9	54
Şekil 4.18	Glissando açıklaması	55
Şekil 4.19	Glissando açıklaması	55
Şekil 4.20	Fantasia eserindeki glissando kullanımı, sayfa 1, satır 2	56
Şekil 4.21	Multifonik kullanımı.....	57
Şekil 4.22	Fantasia eserindeki multifonik kullanımı, sayfa 1, satır 1	57
Şekil 4.23	Fantasia eserindeki flutter-tongue kullanımı, sayfa 3, satır 4	58
Şekil 4.24	Ölçü çizgileri ve ölçü işaretlerinin örneği.....	60
Şekil 4.25	Ölçü çizgileri ve ölçü işaretlerinin örneği.....	60
Şekil 4.26	Fantasia eserindeki ölçü çizgileri ve ölçü işaretleri kullanımı.....	60
Şekil 4.27	Fantasia sayfa 1	62
Şekil 4.28	Fantasia sayfa 2 satır 1 - 5	63
Şekil 4.29	Fantasia analizi sayfa 1, satır 1 ve 2	63
Şekil 4.30	Fantasia analizi sayfa 1 satır 3 ve 4	64
Şekil 4.31	Fantasia analizi sayfa 1 satır 5	64
Şekil 4.32	Fantasia analizi sayfa 1 satır 6, 7 ve 8	65
Şekil 4.33	Fantasia analizi sayfa 2 satır 1	66
Şekil 4.34	Fantasia analizi sayfa 2 satır 2 ve 3	66
Şekil 4.35	Fantasia analizi sayfa 2 satır 4 ve 5	67
Şekil 4.36	Fantasia analizi sayfa 2 satır 5, 6 ve 7	68
Şekil 4.37	Fantasia analizi sayfa 3	69
Şekil 4.38	Fantasia analizi sayfa 4	70
Şekil 4.39	Fantasia analizi sayfa 5 satır 1, 2 ve 3	71
Şekil 4.40	Fantasia analizi sayfa 2 satır 5 - sayfa 3 satır 1	71
Şekil 4.41	Fantasia analizi sayfa 3 satır 1	72
Şekil 4.42	Fantasia analizi sayfa 3 satır 1 - 3	72
Şekil 4.43	Fantasia analizi sayfa 3 satır 4 ve 5	73
Şekil 4.44	Fantasia analizi sayfa 3 satır 6 ve 7	74
Şekil 4.45	Fantasia analizi sayfa 4 satır 1 - 3	74
Şekil 4.46	Fantasia analizi sayfa 4 satır 5 ve 6	75
Şekil 4.47	Fantasia analizi sayfa 5 satır 1, 2 ve 3	76
Şekil 4.48	Fantasia analizi sayfa 5 satır 4	77
Şekil 4.49	Fantasia analizi sayfa 6	78
Şekil 4.50	Fantasia analizi sayfa 5 satır 4 ve 5	79
Şekil 4.51	Fantasia analizi sayfa 5	79
Şekil 4.52	Fantasia analizi sayfa 5 satır 7	80
Şekil 4.53	Fantasia analizi sayfa 5	80
Şekil 4.54	Fantasia analizi sayfa 6 satır 1 - 4	81
Şekil 4.55	Fantasia analizi sayfa 6 satır 7 ve 8	81
Şekil 4.56	Fantasia analizi sayfa 6 satır 9	82

JÖRG WIDMANN'IN “FANTASİE” ADLI ESERİNİN MODERN KLARNET İCRACILIĞI BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

ÖZET

Bu çalışma, modern müzikte — özellikle Jörg Widmann tarafından bestelenen Fantasie adlı eserde — Klarinet icra tekniklerinin evrim sürecine ilişkin kapsamlı bir inceleme sunmaktadır. Araştırmanın temel çıkış noktası, günümüzde modern müzik ve özellikle Klarinet repertuvarına yönelik analiz ve araştırmaların yetersizliği olmuştur. Modern müzik üzerine literatürün sınırlı kalmasının başlıca nedenlerinden biri, çağdaş eserlerin toplum genelinde yeterince yaygınlaşmamış ve benimsenmemiş olmasıdır. Çoğu zaman soyut ve alışılmadık biçimde algılanan bu müzik türü, yeni fikirler, teknikler, yazılı kaynaklar ve yorumlama biçimlerini içermesi nedeniyle dinleyiciler tarafından kolayca erişilebilir veya anlaşılır bulunmamaktadır. Bu çalışma yalnızca modern müzik analizine odaklanmakla kalmayıp, aynı zamanda eserde kullanılan icra tekniklerini de ayrıntılı biçimde açıklamaktadır. Fantasie adlı eser çağdaş müzik kapsamında değerlendirildiğinden, kullanılan çalma teknikleri barok, klasik ve romantik dönem eserlerinden belirgin biçimde farklılık göstermektedir. Söz konusu farklılıklar, çağdaş müziğin diğer dönemlere kıyasla daha özgün, çeşitli ve ilgi çekici olmasına katkı sağlamaktadır.

Bu araştırmanın başlığında da belirtildiği üzere, çalışmanın odak noktası Jörg Widmann'ın Fantasie adlı eserinde Klarinet çalma tekniklerine getirilen yeni kavramsal yaklaşımdır. Söz konusu eserde kullanılan Klarinet teknikleri, önceki dönemlere ait müzik kurallarının büyük ölçüde terk edildiği ve daha önce garip karşılanan ya da hiç düşünülmemiş fikirlerin normalleştirildiği bir evrim sürecini temsil etmektedir. Bu bağlamda, eserde kullanılan tekniklerden biri olan mikrotonalite tekniği, Klarinetin geleneksel olarak yalnızca tek ses üretebilmesine karşın birden fazla sesi aynı anda çıkarabilmesini mümkün kılmaktadır. Bir diğer örnek ise, glissando tekniğinin yeni varyasyonlarla icra edilmesidir. Bunun yanı sıra, ornamentasyon (süslemeler) da eserde önemli bir rol oynamaktadır. Eser içerisinde çeşitli ornamentasyon tekniklerinin geliştirilerek yeni karakteristik yapıların ortaya çıkarıldığı görülmektedir. Teknik açıdan getirilen yeniliklerin dışında, eserin biçimsel yapısı da dikkat çekicidir. Fantasie, geleneksel Klarinet repertuvarından farklı olarak, herhangi bir eşlik olmaksızın yalnızca solo Klarinet için bestelenmiştir. Oysa Klarinet genellikle piyano, orkestra ya da trio veya kuartet gibi topluluklarla birlikte icra edilir. Ancak Fantasiede yalnızca solo Klarinet kullanılması, icranın tamamında en küçük teknik detayların dahi öne çıkmasına ve Klarinetin tüm olanaklarının sergilenmesine imkân tanımaktadır.

Araştırma sorularına yanıt aramak amacıyla, nitel bir yaklaşım benimsenerek betimleyici analiz yöntemine dayalı veri toplama teknikleri kullanılmıştır. Veriler; nota partiyonları, kitaplar, ses ve video kayıtları gibi kaynakların yanı sıra internet ortamından elde edilen materyaller ve Fantasie adlı eserin bestecisi Jörg Widmann ile e-posta aracılığıyla gerçekleştirilen doğrudan görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Besteciyle yapılan bu görüşme, araştırma sürecine önemli katkılar sağlamıştır. Buna ek olarak, araştırma kapsamında başka uzmanlardan da yararlanılmıştır. Bu kişiler arasında, eserin kompozisyonel yönlerinin değerlendirilmesinde destek sunan MGU Kompozisyon Bölümü Profesörü İlyas Mirzayev ile hem genel Klarinet teknikleri hem de modern kompozisyonlarda kullanılan 'geliştirilmiş teknikler' (extended techniques)

üzerine görüş bildiren ve aynı zamanda profesyonel Klarnet icracısı olan İtalyan profesör Giuseppe Corpina yer almaktadır. Kompozisyonel yapı ve icra tekniklerinin yanı sıra, bu araştırmada dikkat çeken bir diğer husus ise Fantasie adlı eserin müzik dünyasında sıkça karşılaşılan belirli sorunlara potansiyel bir çözüm sunmasıdır. Nitekim bestecilerin, özellikle eserlerinde kullandıkları çalgılara özgü icra teknikleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları, zaman zaman bestelenen eserlerin doğru biçimde icra edilememesine ve yorumlanmasında zorluklar yaşanmasına yol açmaktadır. Ancak Jörg Widmann, profesyonel düzeyde Klarnet çalan bir besteci olarak hem temel hem de ileri düzey Klarnet bilgisine sahiptir ve bu durum Fantasie adlı eserinin teknik anlamda uygulanabilirliğini ve icracılara sunduğu açıklığı önemli ölçüde artırmaktadır.

Fantasie eserindeki Klarnet icra tekniklerinin yanı sıra, bu araştırmada odaklanılan diğer iki önemli unsur, eserin notasyon sistemi (partisyon yazımı) ve eserin icrasında müzisyenlerin yorumlama (interpretasyon) biçimleridir. Klasik dönemden itibaren müzik kompozisyonlarının geleneksel olarak el yazısıyla notaya alındığı bilinmektedir. Ancak zamanla teknolojinin gelişmesiyle birlikte bilgisayar destekli yazılım uygulamaları devreye girmiş ve bu durum notasyon yazım yöntemlerinde ve kullanılan sembollerde önemli değişimlere yol açmıştır. Fantasie adlı eserde kullanılan notasyon sembolleri oldukça çeşitli ve yenilikçi niteliktedir. Bu bağlamda, partisyonun ayrıntılı ve açık biçimde yazılması büyük önem taşımaktadır. Zira bu durum, bestecinin eserine dair temel fikir ve kavramları net bir şekilde iletmesine olanak tanır. Fantasiedeki partisyon, tüm yönleriyle açık ve ayrıntılı şekilde kaleme alındığından, eserin icrasında oluşabilecek muhtemel sorular büyük ölçüde ortadan kalkmakta ve yorumlamada birlik sağlanmaktadır. Bu durum doğrudan ikinci odak noktasına, yani yorumlama (interpretasyon) konusuna da yansımaktadır. Yapılan literatür taraması ve Fantasie eserinin yedi farklı ülkede icra edilen performanslarının karşılaştırılması neticesinde, eser yorumları arasında dikkate değer ölçüde bir farklılık bulunmadığı gözlemlenmiştir. Bu da eserin açık ve yönlendirici bir partisyon ile yazılmış olması sayesinde mümkündür. Elbette bu noktada hem bestecinin hem de icracıların temel müzik teorisi bilgisi ve enstrüman tekniğine dair yeterliliği belirleyici bir rol oynamaktadır. Özellikle Fantasie eserinde, enstrümantal odak Klarnet olduğundan, yorumun doğruluğu ve tutarlılığı açısından icracının teknik bilgi birikimi büyük önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Klarnet, geliştirilmiş teknik, Modern Müzik, Çağdaş Müzik, Yorumlama.

**AN ANALYTICAL STUDY OF CLARINET PERFORMANCE
TECHNIQUES AND COMPOSITIONAL STRUCTURES IN *FANTASIE* BY
JÖRG WIDMANN**

SUMMARY

This research presents a comprehensive investigation into the evolutionary process of clarinet performance techniques in modern music, with a particular focus on *Fantasie*, a composition by Jörg Widmann. The fundamental premise of this study originates from the limited availability of literature and analytical research on modern music, especially in relation to the clarinet. One of the key reasons for the underdevelopment of modern music literature and scholarly works is the relatively limited acceptance and dissemination of modern and contemporary compositions among the general public. The abstract and, at times, unconventional nature of such music often leads to reduced interest and limited appreciation, as contemporary works are characterized by new ideas, techniques, literacy forms, and interpretative approaches in their presentation. In addition to the analysis of modern music, this study also offers detailed explanations of instrumental performance techniques. Since *Fantasie* is a contemporary work, the clarinet techniques employed in this composition differ significantly from those found in Baroque, Classical, and Romantic period works. These distinctions contribute to making contemporary compositions not only different but also unique and compelling in various aspects.

As indicated in the title of this research, the primary focus of the study is on new concepts in clarinet performance techniques as exemplified in *Fantasie*. The clarinet techniques employed in this work represent a significant evolutionary step in the history of clarinet performance, where many conventional rules from earlier musical eras are no longer applied, and ideas that once seemed strange or unimaginable have been normalized. One example of these innovative techniques is the use of microtonality, through which the clarinet produces more than one pitch simultaneously, despite the instrument traditionally being limited to playing single melodic lines. Another example is the glissando, which is performed with new variations in this composition. In addition to performance techniques, ornamentation plays an important role in *Fantasie*. Various forms of ornamentation have been developed and employed, giving rise to new musical characters within the work. Beyond performance techniques, the compositional structure of *Fantasie* is another notable aspect that distinguishes it from previous clarinet works. Unlike the traditional practice of pairing the clarinet with accompaniment—such as piano, orchestra, or chamber ensembles like trios and quartets—*Fantasie* is written exclusively for solo clarinet without any accompaniment. This unique instrumentation directs complete attention to the clarinet itself, emphasizing and showcasing the technical possibilities and nuances of the instrument in great detail.

To address the research questions, data collection was conducted using a descriptive analytical method with a qualitative approach. Data were also obtained through a literature review of scores, books, audio and video materials sourced from online media, as well as direct interviews with the composer of *Fantasie*, Jörg Widmann, conducted via email. This greatly facilitated the research process. In addition to the direct exchange with the composer, several other key informants contributed to this study. Among them was Professor Ilyaz Mirzaev, a composition professor at MGU, who provided insights into the compositional aspects of the work, and Professor Giuseppe Corpina from Italy, a professional clarinetist, who offered valuable

perspectives on both general clarinet performance techniques and modern performance practices, commonly referred to as extended techniques. Beyond discussions of compositional structure and performance techniques, another noteworthy aspect of this study is its potential to offer solutions to recurring challenges in the field. Often, composers lack sufficient understanding of the fundamental performance techniques of the instruments they write for, leading to notational errors and rendering certain compositions unplayable or difficult to interpret. However, Jörg Widmann, as both a composer and a professional clarinetist, possesses a comprehensive mastery of both basic and advanced clarinet techniques. This expertise ensures that *Fantasie* is not only technically coherent but also highly performable, minimizing the potential for interpretative ambiguity.

In addition to the clarinet performance techniques featured in *Fantasie*, this study also focuses on two other significant aspects: the notation (or score writing) of *Fantasie* and the interpretation of the work by musicians. Ideally, during the Classical era, musical compositions were handwritten; however, as time progressed, new methods and systems, such as computer-based notation software, were developed to facilitate the writing process. This evolution has influenced the symbols and notational practices used in compositions. In *Fantasie*, the symbols employed are highly varied and can be considered innovative. Naturally, detailed and precise score writing is of great importance, as it allows the composer to convey the main concepts and core ideas of the composition clearly. In this work, every element is meticulously notated, minimizing ambiguity and reducing the potential for misunderstandings, as all intended aspects are explicitly expressed in the score. This is closely related to the second aspect discussed here, which concerns interpretation. A comparative analysis of *Fantasie* performances across seven different countries revealed that interpretations of the piece exhibit minimal variation. Such consistency would not be possible if either the composer or the performers lacked a thorough understanding of fundamental music theory and instrumental performance techniques. In *Fantasie*, the focus is predominantly on the clarinet, and the composer's deep knowledge of the instrument ensures both clarity in notation and consistency in interpretation among performers.

Keywords: Clarinet, extended technique, Modern Music, Contemporary music, Interpretation.

1. GİRİŞ

Müzik, oldukça geniş ve karmaşık bir olgudur. Müziği anlamak için birçok farklı unsurun dikkate alınması gerekmektedir. Bu unsurlar, zamanla birlikte gelişim göstermekte; yalnızca müziğin karakteristik yapısı değil, bestecilerin düşünce yapısı da dönemlere göre değişmektedir. Örneğin, Barok ve Klasik dönemlerde müzik, belirli kurallar çerçevesinde icra edilmekteydi. Gerek çalma teknikleri gerekse kullanılan armoniler, dönemin müzikal anlayışına bağlı olarak sıkı kurallarla belirlenmişti. Romantik döneme gelindiğinde ise müzik, bireysel ifadenin bir aracı hâline gelmeye başlamıştır. Önceki dönemlere ait kurallar değişime uğramış; yalnızca icra biçimi ve dinamik anlayışı değil, aynı zamanda enstrümanlara özgü çalma teknikleri de dönemin eserlerine uygun şekilde çeşitlenmiş ve gelişmiştir.

Romantik dönemde yaşanan gelişmelerin ardından, müzik tarihindeki özgün yapısı ve ifade biçimiyle öne çıkan modern döneme geçilmiştir. Bu dönemin en belirgin özelliği, sanatçılara tanınan ifade özgürlüğüdür. Buradaki özgürlük kavramı, müzikal icrada katı kurallara bağlı kalmaksızın, bireysel ifade ve daha önce mümkün görülmeyen fikirlerin müzik aracılığıyla ortaya konulması anlamına gelmektedir. Modern müzikte yalnızca teknik yeterlilik değil, bestecinin eser aracılığıyla dinleyiciye iletmek istediği mesaj da büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, müzisyenin besteci ile dinleyici arasında bir köprü işlevi görmesi, yorumlama (interpretasyon) unsurunu modern müzik icrasında vazgeçilmez bir boyut hâline getirmiştir.

Modern müzikte yalnızca icra teknikleri ve yeni ifade biçimleri değil, aynı zamanda müzik notasyonu da yeni sembollerle birlikte gelişim göstermiştir. Bu semboller, bestecinin yorumunu icracıya doğru ve açık bir şekilde iletebilme ihtiyacından doğmuştur. Modern müzikte kullanılan notasyonlar genellikle son derece açık ve ayrıntılı şekilde yazılır; bu durum, eserin yanlış yorumlanmasını önlemeye yönelik olduğu kadar, yeni sembol ve tekniklerin tanıtılması ve bunların nasıl icra edileceğinin gösterilmesi açısından da önemlidir. Buna küçük bir örnek olarak, klarinette kullanılan multifonik teknik verilebilir. Normalde melodik çalgılarda rastlanmayan bu teknik, modern bestecilik anlayışı içerisinde mümkün hâle gelmiş ve kullanıma girmiştir.

Fantasie adlı eserde, genellikle diğer eserlerde rastlanmayan birçok yenilikçi unsur yer almaktadır. Yeni tekniklerin kullanımı ve notasyonun ayrıntılı biçimde yazılması,

eserin doğru şekilde yorumlanmasını kolaylaştırmakta; aynı zamanda kullanılan yeni sembollerin anlaşılmasını da daha açık hâle getirmektedir. Zaman zaman notasyon hataları ya da tekniklerin yanlış yazımı nedeniyle icracılar eseri doğru şekilde seslendirmekte güçlük yaşayabilmektedir. Bu durum, hem eserin doğru yorumlanmasını hem de bestecinin iletmek istediği temel düşüncenin dinleyiciye aktarılmasını olumsuz yönde etkilemektedir.

Bu araştırma, modern müzik literatürüne ve özellikle, genellikle geleneksel klarinet bestelerinde yer verilmeyen yeni teknikleri içeren klarnet repertuvarına katkı sağlamaya yönelik bir girişim niteliği de taşımaktadır.

1.1. Klarnet Gelişimi ve Çağdaş Müziği

Klarnet, tarih boyunca müziğin gelişimine önemli katkılar sağlamış, özgün bir müzik enstrümanıdır. Bu enstrüman, zengin melodik yapısı ve çeşitli icra teknikleriyle tanınmaktadır. Klarnetin evrimi, farklı müzik dönemlerinde gelişen kompozisyonlarla yakından ilişkilidir. Bu çalışma, klarnetin tarihsel gelişimini ve çağdaş müziğin bu enstrüman üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Mary Bellis tarafından yazılan bir makaleden alıntıyla, klarnetin keşfi son birkaç yüzyıl boyunca gerçekleşen bir dizi buluşun sonucudur. 1690 yılında Almanya'nın Nürnberg kentinden Johann Christoph Denner tarafından yapılan bu keşif, günümüzde bildiğimiz klarnete oldukça benzeyen bir müzik aletinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Johann Christoph Denner (Leipzig, 1655 – Nürnberg, 1707), Barok döneminde ün kazanmış bir tahta üflemeli çalgı yapımcısı olarak bilinir ve klarnetin mucidi olarak kabul edilmektedir. Denner, klarnetini, daha önce chalumeau olarak adlandırılan bir enstrümana dayandırmıştır. Chalumeau, modern blok flüte benzeyen, ancak ucunda klarnete özgü bir ağızlığa sahip olan bir çalgıdır.

Şekil 1.1 Barok chalumeau örneği (GT Musical Instruments, n.d.).

Denner, oğlu Jacob'un yardımıyla chalumeau üzerine iki parmak tuşu eklemiştir. Bu iki tuşun eklenmesi küçük bir değişiklik gibi görünse de, enstrümanın müzikal ses aralığını iki oktavdan fazla artırarak büyük bir fark yaratmıştır. Denner ayrıca daha gelişmiş bir boru yapısı oluşturmuş ve enstrümanın ucundaki çan formunu iyileştirmiştir. Klarinetin gövdesine eklenen bu çan ve en önemlisi, geliştirilmiş oktav aralığı, çalgının teknik kapasitesini önemli ölçüde artırmıştır. 18. yüzyıl bestecileri, klarinetin bu yeni ses karakterinden etkilenmiş ve Denner'i övgüyle anmışlardır. Bu yeniliğin ardından, enstrümana "klarnet" adı verilmiştir. Geliştirilmiş ses aralığına ve kendine özgü tınıya sahip bu yeni klarnet, orkestral düzenlemelerde kısa sürede chalumeau'nun yerini almıştır. Wolfgang Amadeus Mozart, klarnet için çeşitli eserler bestelemiş; Beethoven'ın etkin olduğu dönemde (1800–1820) ise klarnet, tüm orkestralarda standart bir enstrüman hâline gelmiştir (Bellis, Mary. (2024, June 25). A Brief History of the Clarinet. Retrieved from <https://www.thoughtco.com/history-of-the-clarinet-1991464>).

Bu gelişmeler, icra tekniklerinde çeşitlilik ortaya çıkarmış ve müzik eserlerinin ifade gücünü ve yorum olanaklarını zenginleştirmiştir. Klasik dönemde, klarnet geniş çapta kullanılmaya başlanmış ve özellikle Wolfgang Amadeus Mozart'ın La Majör Klarnet Konçertosu gibi büyük eserlerde önemli bir yer edinmiştir. Bu dönemde legato ve staccato gibi teknikler daha yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır.

Klasik dönemin ötesine geçildiğinde, Romantik döneme ulaşılır. Bu dönemde hem klarnetin gelişimi hem de bestecilerin yaklaşımları önemli ölçüde değişmiştir. Romantik müzik, duygusal ifadeye verdiği önemle tanınır ve bu dönemde besteciler geleneksel kuralları terk etmeye başlamışlardır. Peter O. E. Bekker'in The Romantic Era adlı kitabından alıntı ile, Romantik dönem, sanatçıların içsel ilhamlarını keşfetmeye yöneldiği bir çağdır. Bu dönemde Chopin, Liszt ve Wagner gibi besteciler, katı biçim anlayışından uzaklaşıp duygusal ve ifade gücü yüksek müzikleriyle öne çıkmıştır (Bekker, 1992, s. 17).

Klarnetin diğer enstrümanlardan farklı ve kendine özgü ses karakteri, yalnızca klasik müzikte değil, caz gibi farklı müzik türlerinde de kendi gelişim sürecini yaşamıştır. Modern klarnet, özellikle 1940'lı yıllardaki *big band jazz* döneminde en parlak dönemlerinden birine girmiştir. Zamanla, saksafonun daha yumuşak tınısı ve daha kolay parmak pozisyonları, bazı bestelerde klarnetin yerini almasına neden olmuştur.

Ancak buna rağmen, günümüzde bile birçok caz grubu en az bir klarnetçiyi kadrosuna dahil etmeye devam etmektedir (Britannica, n.d).

1930’lu yıllarda, Artie Shaw, Benny Goodman ve Woody Herman gibi caz klarnetçileri, özellikle swing jazz türünde klarnet icrasının temel taşları hâline gelmiştir. Pamela Weston’ın eserinden aktarıldığı üzere, Benny Goodman dünyanın en iyi caz klarnetçilerinden biri olarak kabul edilmektedir. Goodman, swing tarzını yaratarak “swing’in kralı” (King of Swing) ve “swing’in havarisi” (Apostle of Swing) unvanlarıyla anılmıştır. Benny Goodman, standart riff melodilerini, oldukça popüler, iyi orkestralanmış ve ritmik açıdan coşkulu yeni bir caz biçimine dönüştürmüştür; bu da 1930’lu ve 1940’lı yıllarda kitlesel müzik coşkusuyla yol açmıştır (Weston, 1989, s.10)

20. yüzyıla yaklaşırken, sıkça çağdaş müzik olarak adlandırılan yeni bir müzik türü dikkat çekmeye başlamıştır. Çağdaş müzik, geçerliliğini yitirmiş kuralların kullanılmadığı kompozitörlerin fikirleriyle başlamaktadır. Örnek olarak piyanonun tuşlarına basılarak çalındığı herkes tarafından bilinir; ancak bazı çağdaş besteciler, yaratıcılıklarını ifade etme arzusuyla piyanonun iç tellerine doğrudan müdahale ederek ses üretmeyi de denemektedir.

Modern klarnet tekniklerinin ilk kuşak araştırmaları, Bruno Bartolozzi’nin 1960’ların sonlarında Milano’da yayımladığı “New Sounds for Woodwind” adlı kitabıyla başlamaktadır. New Grove Dictionary makalesinde, Bartolozzi’nin yeni teknikleri kataloglama ve sınıflandırma konusundaki “ilk girişimler”i temsil ettiği belirtilmektedir. Ancak, kitabı modern klarnet tekniklerine özel olarak tasarlanmamıştır; diğer nefesli çalgıları da içermektedir (Tuncer, 2010, s.2)

Luke Ellard’ın bir dergisine göre, 20. yüzyıl boyunca, tek ve çok sesli tonların ötesinde hayal gücüne dayanan çeşitli geliştirilmiş teknikler ortaya çıkmıştır. Pek çok geliştirilmiş teknik gibi, glissando ve portamenti de kesinlikle caz müzisyenlerinin etkisiyle yaygın avant-garde pratiğine girmiştir. Mikrotonlar için daha önce tartışıldığı gibi, tonların bükülmesi ve kaydırılması, yirminci yüzyıla ait bir icat değil, dünya genelindeki kültürlerde uzun zamandır var olan bir müzikal ifade yöntemidir (Ellard, 2020)

Bestecilerin düşünsel evrimi, klarnet çalma tekniklerinin gelişimine de önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Bu dönemde bestelenen eserlerin temel düşünsel yapıları oldukça

özgündür; bu nedenle besteciler sıklıkla geleneksel olmayan ya da alışılmadık tekniklere başvurmuşlardır. Bu süreçte klarnet repertuarı hızla genişlemiş, birçok çağdaş besteci bu enstrümanı kullanarak özgün eserler ortaya koymuştur.

Bu noktada, *Fantasie* adlı eserin analizine başlanabilir. Modern döneme ait bu eser, müzik tarzının, enstrüman kullanımının ve besteci yaklaşımlarının gelişimine örnek teşkil eden önemli çalışmalardan biridir. Eser, besteci, klarnet sanatçısı ve kompozisyon profesörü olan Jörg Widmann tarafından bestelenmiştir. *Fantasie*, Widmann'ın solo klarnet için yazdığı bir eserdir ve kendisi yalnızca ileri düzeyde icra tekniklerine hâkim bir klarnetçi değil, aynı zamanda özellikle klarnet alanında derin bir kompozisyon bilgisine sahip bir sanatçıdır. Bu durum, eserdeki fikirlerin ve icra tekniklerinin olgunlukla uygulanmasına ve başarılı bir şekilde yansıtılmasına katkı sağlamaktadır.

Bu değerlendirme, araştırmacının çağdaş klarnet kompozisyonları alanında geniş deneyime sahip İtalyan klarnet sanatçısı Giuseppe Federico Corpina ile gerçekleştirdiği görüşmeye dayanmaktadır. Bir müzisyen ve müzik eğitmeni olarak Giuseppe, besteciler için çalma teknikleri ve temel müzik teorisi bilgisinin önemine de dikkat çekmiştir. Pek çok besteci, ilgili enstrümanın teknik özelliklerini anlamadan ya da yeterince öğrenmeden eserler üretmekte ve bu durum, eserin icrasında çeşitli sınırlamalara yol açmaktadır. Bu, özellikle çağdaş eserlerin icrasında sıkça karşılaşılan bir sorundur; çünkü bestelerde, kullanılan enstrümana uygun olmayan ve bu nedenle icrası mümkün olmayan tekniklere sıkça rastlanmaktadır.

Ancak bu eser, özellikle klarnet çalma teknikleri açısından oldukça özgün bir nitelik taşımaktadır. *Fantasie*, alışılmışın dışında teknikler ve geliştirilmiş teknikler (*extended technique*) içermekte olup, klarneti geleneksel sınırlarının ötesine taşımaktadır. Klarnet, belirli parmak pozisyonlarının kullanımıyla adeta vurmali bir çalgı izlenimi yaratmaktadır.

Bununla birlikte, *Fantasie* eserinin yapısı yalnızca solo klarnet için yazılmıştır; başka hiçbir enstrüman eşlik etmemektedir. Eser, müzik notasyonu açısından da farklılık göstermektedir; ölçü çizgisi ve vurgu işaretleri içermemesi, icracıya büyük ölçüde yorum özgürlüğü tanımaktadır.

Bir eseri yorumlamak, kolay bir görev değildir; çünkü her birey, sahip olduğu bilgi, deneyim ve anlayış doğrultusunda farklı yorumlar geliştirebilir. *Fantasie*, hem icracı hem de dinleyici açısından çeşitli yorumlara açık bir eserdir. Bu durum oldukça ilgi çekicidir; zira eserin yorumu, onu kimin çaldığına veya dinlediğine bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Bu farklılığın bir diğer nedeni ise, eserde geliştirilen yeni tekniklerin klarnetten alışılmışın dışında sesler üretmesi ve böylece dinleyiciye farklı bir işitsel deneyim sunmasıdır.

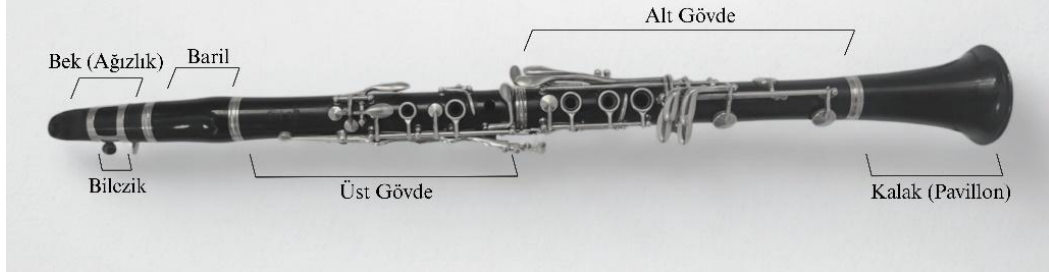
Fantasie eserine yönelik derinlemesine bir analiz, klarnetin geleneksel sınırlarının nasıl aşıldığını ve çağdaş müziğin bu önemli enstrüman üzerindeki etkilerini ortaya koyabilir. Bu çalışma, klarnetin tarihsel gelişimi ve çağdaş müziğin enstrümana olan etkisi hakkında önemli bir bakış açısı sunmaktadır. Klarnetin evrimi, tıpkı müziğin kendisi kadar önemli bir hikâye barındırmaktadır ve *Fantasie* eserine yönelik analiz, bu hikâyenin bir parçası olarak, klarnetin farklı müzik dönemlerindeki rolünü daha iyi anlamamıza yardımcı olabilir.

Bu eserde, diğer eserlerle karşılaştırıldığında dikkat çeken birçok özgün ve sıra dışı fenomen gözlemlenmektedir. Bu durum, modern müzikte sıkça karşılaşılan bir özelliktir; kullanılan teknikler, dinamik yapılar ve icra kuralları, ortaya konan yeni fikirler doğrultusunda oldukça çarpıcı biçimde farklılık göstermektedir. Bu özellikler, barok ya da klasik dönem müziklerine kıyasla çok daha belirgin farklılıklar taşımaktadır; zira bu dönemlerdeki eserlerde teknik ve yapısal çeşitlilik, modern müziğe kıyasla daha sınırlı kalmaktadır.

1.2. Klarnet Bölümleri

Yukarıda açıklandığı üzere, klarnet de kendi içinde farklı işlevlere sahip parçalardan oluşmaktadır. Bu parçaların tamamı, bir bütün olarak bir araya getirilerek enstrümanın en verimli şekilde ses üretebilmesini sağlar. Bu parçalar sırasıyla kamış, kamış bilezik, ağızlık, baril, üst gövde, alt gövde ve kalak (pavillon) olarak sıralanabilir. Bu parçaların her biri, klarnetin ses üretiminde önemli bir rol oynamakta ve genel ses kalitesini doğrudan etkilemektedir.

Klarnetin Bölümleri

Şekil 1.2 Klarnetin bölümleri.

1.2.1 Bek (ağızlık)

Klarnet ağızlığı, kamışın titreşimini çalgıya ileterek ses üretimini sağlar; kamış ligatürle sabitlenir ve her ağızlık yapısal ve işlevsel olarak farklı özellikler gösterebilir (phamoxmusic.com, n.d).

Şekil 1.3 Bek / ağızlık.

1.2.2 Kamış

Kamış, bekin arkasına yerleştirilen ince ve eğimli bir parçadır; bekle uyumu ses üretimini ve dudak pozisyonunu etkiler. Kamış seçimi, kullanılan bekin yapısı ve tercih edilen icra tekniğine bağlıdır (enstrumanbakimonarim.com, n.d).

Kamış

Şekil 1.4 Kamış.

Klarnet kamışları ahşap ya da plastik gibi farklı malzemelerden üretilir ve sertlik derecelerine göre sınıflandırılır. Bu çeşitlilik, icracının ses kalitesi, teknik tercihleri ve ifadesi üzerinde doğrudan etkili olmaktadır (phamoxmusic.com. n.d).

1.2.3 Bilezik

Bilezik

Şekil 1.4 Bilezik.

Kamışı beke sabitleyen bilezik, her biri farklı baskı uyguladığı için müzik türüne göre seçilir. Ayrıca, ip sarılabilen çentikli bekler günümüzde az kullanılsa da hâlen varlığını sürdürmektedir (klarnethane.com, n.d).

Şekil 1.5 Ip bilezik ve deri bilezik.

Farklı modelleri mevcuttur. Metal, deri, ip, lastik şeklinde. Bu durum, klarnet icrasındaki ses kalitesini etkilemektedir.

1.2.4 Baril

Klarnetin üstten ikinci kısmıdır. Bek, bu haznenin üst bölümüne, dar olan kısmına yerleştirilir. Baril klarnet akordu konusunda çok önem çok önem taşıyan bir parçadır. Kullanılan parçaya göre klarnet akordunda değişiklik yapılabilmekte; uzun baril tonun kalınlaşmasını, kısa baril ise incelmelerini sağlamaktadır (enstrumanbakimonarim.com, n.d).

Şekil 1.6 Baril.

1.2.5 Üst gövde

Klarnetin ikinci bölümü olan baril, bekin takıldığı üst kısmı içerir ve akordu doğrudan etkiler. Barilin uzunluğu tona etki eder; uzun baril daha dolgun, kısa baril ise daha parlak ses elde edilmesini sağlar (klarnethane.com, n.d).

Şekil 1.7 Üst gövde.

1.2.6 Alt gövde

Sağ elle kontrol edilen ve alt perdeleri içeren bölüm, klarnetin alt gövdesini oluşturur. Arka kısımdaki baş parmak desteği çalgının dengeli tutulmasını sağlarken, bu bölüm literatürde genellikle “klarnet parmaklığı” olarak tanımlanır (klarnethane.com, n.d).

Şekil 1.8 Alt gövde.

1.2.7 Kalak / pavillon :

Klarnet kalak, klarnetin ses perdelerini kapatan ve açan, genellikle metalden yapılmış bir parçadır. Kalak, klarnetin alt gövdesine bağlanır ve klarnetin ses perdelerini kontrol eder (sozkonususanat.com, n.d).

Kalak (Pavillon)

Şekil 1.9 Kalak / pavillon.

1.3. Tezin Amacı ve Problem

Araştırmanın amacı, Fantasia müziğinin kompozisyon analizi sonuçlarının çağdaş klarnet çalışmaları hakkında bilgi arayan müzisyenlere, bestecilere ve müzik gözlemcilerine yardımcı olmak ve çağdaş solo klarnet eserlerinin sınırlı bilgisine daha geniş bir bakış açısı sunmaktır. Bu çalışma aynı zamanda, Fantasia eserinin yüksek zorluk seviyesine sahip bir eser olması ve çağdaş eserlerin yorumlanmasının diğer dönemlerdekilere farklılık göstermesi gibi önemli konuları ele alarak klarnetin teknik ve yorum açısından nasıl ele alınabileceği konusunda net bir anlayış sunmayı amaçlamaktadır. Araştırma, Jörg Widmann'ın Fantasia eserinin klarnet tekniği ve yorumunu öğrenme konusunda rehberlik ederken, klarnet müziği üzerine daha fazla derinlik ve genişlik kazandırmayı hedeflemektedir. Bu nedenle, bu çalışma, çağdaş solo klarnet kompozisyonlarına dair sınırlı bilgiye geniş bir bakış açısı sunarak, klarnet müziğinin gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Problem

Jörg Widmann'ın Fantasia adlı eseri, çağdaş müzik repertuvarında önemli bir yere sahip olmasına rağmen klarnet çalma teknikleri, süslemeleri biçimsel yapı gibi faktörlerde yeterince araştırma olmadığı görülmektedir. Bir eserin teknik ve biçimsel yönlerinin bilinmesi o eserin icra yönüne ilişkin detayları ile daha bilinmesi gerekmektedir. Widmann'ın Fantasia eserinin söz konusu noktalarda araştırılması hem araştırmacılar için hem de icracılar için önemli bir noktadır. Bu sebeple araştırmanın ana problem cümlesi şu şekilde belirlenmiştir:

“Jörg Widmann'ın Fantasie adlı eserinin modern klarnet icracılığı bağlamında incelenmesi nasıldır?”

Alt Problemler:

1. Birinci alt problem: Fantasie eserinde kullanılan klarnet çalma teknikleri nelerdir?
2. İkinci alt problem: Fantasie eserinde yer alan süslemeler nelerdir?
3. Üçüncü alt problem: Fantasie eserinin müzikal form analizi nasıldır?
4. Dördüncü alt problem: Fantasie eserinin farklı klarnet icracıları tarafından yorumlanmasında hangi teknik ve stil farklılıkları gözlemlenmektedir?

1.4. Tezin Önemi

Bu araştırma, klarnet enstrümanının tarihsel gelişimi ile müziğin dönemsel evrimi arasındaki derin bağlantıyı keşfetmeye yönelik bir çaba olarak büyük öneme sahiptir. Barok dönemden modern döneme kadar, besteciler müziğin biçimsel dönüşümlerini ve enstrümanların organolojik ilerlemelerini dikkate alarak eserler üretmişlerdir. Klarnet, bu zengin müzik tarihinde önemli bir rol oynamıştır ve bu araştırma, bu özel enstrümanın nasıl oluşturulduğunu, nasıl geliştiğini ve her dönemde nasıl kullanıldığını detaylı bir şekilde incelemektedir. Klarnetin evrimi, aynı zamanda bestecilerin eserlerinde kullanılan çalma teknikleri ile yakından ilişkilidir. Örneğin, “Fantasie” gibi modern döneme ait bir solo klarnet eseri, çeşitli çalma tekniklerinin kullanıldığı bir örnek olarak öne çıkar. Bu eser, yeni tekniklerin geliştirildiği bir dönemde ortaya çıkmıştır. Bu araştırma sonuçlarının, klarnet çalanlara özellikle Jörg Widmann'ın “Fantasie” eserinde kullanılan modern klarnet çalma teknikleri hakkında bilgi sağlaması beklenmektedir. Ayrıca, bu analizlerin, müzik bestelemeyi amaçlayan bestecilere şarkı yapısı, çalma tekniği ve süslemeler gibi konularda daha fazla içgörü sunmasının yanı sıra, müzik notalarının yazımı konusunda da özel sembollerin kullanımı gibi ayrıntılara odaklanması beklenmektedir. Bu araştırma, müziğin tarihsel evrimine ve klarnet enstrümanının bu evrimdeki önemine dair yeni perspektifler sunarak müzik alanında önemli bir katkı sağlamaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

“Fantasia” terimi, kökenini Rönesans döneminden almakta olup, adını İtalyanca “hayal” anlamına gelen kelimedenden türetmiştir. Başlangıçta doğaçlama ruhunu yansıtan bu form, besteciler tarafından müzikal fikirleri denemek amacıyla kullanılmıştır. Müzik Barok ve Klasik dönemler boyunca evrim geçirdikçe, fantasia serbest biçimli ve yaratıcı yapısını korumuş, J.S. Bach ve Mozart gibi besteciler tarafından yeni müzikal ufukları keşfetmek amacıyla tercih edilen bir form haline gelmiştir (musicaldictionary.com, n.d).

Barok Dönem (1600–1750) Fantasie formu ilk olarak bu dönemde ortaya çıktı. Johann Sebastian Bach gibi besteciler, org ve klavsen için birçok fantasia bestelemiştir. Klasik Dönem (1750–1820): Bu dönemde fantaziler daha çok piyanoya yönelik bestelenmiştir. Mozart ve Haydn zaman zaman bu formu kullanmıştır. Romantik Dönem (19. yüzyıl) Formun altın çağlarından biridir. Beethoven, Schubert, Schumann, Chopin gibi besteciler duygusal yoğunluk taşıyan fantasiler yazmıştır. Bu dönemde fantasia, bestecilerin kişisel ifadeleri için bir araç olmuştur. 20. Yüzyıl ve Sonrası, modern besteciler, geleneksel formları kırmak için Fantasie formunu tercih etmiştir. Caz ve çağdaş müzikte de doğaçlamaya dayalı yapıdan ötürü fantasia anlayışına benzer eserler bulunur.

Fantasie adlı eserin bestecisi Jörg Widmann ile e-posta yoluyla gerçekleştirilen doğrudan görüşme sonucunda, besteci şu ifadeleri kullanmıştır: “‘Fantasie’ for solo clarinet, kendi enstrümanım olan klarnet için bestelediğim ilk gerçek eserdir. Eksantrik virtüözitesi ve neşeli, ironik temel karakteriyle, Stravinsky’nin 1919 yılında yazdığı *Three Pieces for Solo Clarinet* adlı eserle olan deneyimimi ve Carl Maria von Weber’in klarnet için yaptığı notasyon öncesinde müzikte yer almayan tonal yenilikleri yansıtır; bu unsurları yeni bir yaklaşımla daha ileriye taşır. Bu eser, *commedia dell’arte* ruhunu yansıtan ve birbirine yakın farklı karakterlerin diyaloglarını bir araya getiren küçük, hayali bir sahnedir.”, bu ifadeler doğrultusunda *Fantasie*’nin, belirli kurallar ve müzikal yapı barındıran bir kompozisyon olduğu, ayrıca geçmiş dönemlerdeki *Fantasia* formundaki eserlerin yapısal özelliklerine göndermeler içerdiği söylenebilir. Bununla birlikte, Widmann’ın eserinde, önceki dönem klarnet icrasıyla karşılaştırıldığında, geleneksel tekniklerin ötesine geçildiği ve oldukça farklı, çağdaş tekniklerin benimsendiği dikkat çekmektedir.

Müziğin ve onun kurallarının gelişimiyle bağlantılı olarak, bestecilerin düşünce yapısı da zamanla gelişim göstermektedir. Bu durum, Jörg Widmann'ın Fantasie adlı eserinin, klarinet icra tekniklerine ilişkin yazılı kurallar içermesine de yansımıştır. Fantasie'nin notalarında, bestecinin aktarmak istediği ana fikir ya da düşünceyi açıklamak amacıyla birçok detay doğrudan besteci tarafından belirtilmiştir. Kompozisyon Tarihi ve İcrası 1993'te bestelenmiş; ilk yorumunu bizzat Widmann kendisi yaparak 1 Mart 1994'te Bayerischer Rundfunk'da seslendirmiştir, Enstrümantasyon & Yayın B-klarinet solo için yazılmış olup, Schott Music tarafından “Clarinet Library” serisinin bir parçası olarak yayımlanmıştır (schott-music.com, n.d).

2.1. Çalma Tekniği

Teknik terimi ve kavramı, oldukça geniş ve çeşitli anlamlara sahiptir. Elson's Music Dictionary'ye (1909, s. 145) göre teknik, “çalma veya şarkı söyleme konusundaki mekanik beceri” anlamına gelmektedir. Ancak müzikte “teknik” kavramı, aslında bir müzik eserinin nasıl icra edileceğine dair derinlemesine bir anlayış gerekliliğine işaret eder. Teknik bilgiye dair bu derin kavrayış, bir eserin istenilen biçimde ifade edilmesine de katkı sağlar. Örneğin, belirli bir müzik bestesinde, bestecinin eseri icra edecek müzisyenden eseri doğru ve etkili bir şekilde yorumlaması yönünde bir beklentisi olabilir. Bu beklenti, eserin amacına uygun biçimde dinleyiciye aktarılabilmesi açısından büyük önem taşır.

Doğru bir teknikle müzik icra ederken iki temel unsur göz önünde bulundurulmalıdır: fiziksel durum ve vücut pozisyonu ya da anatomisi. Burada fiziksel durumdan kasıt, icracının sağlık durumu; anatomiden kasıt ise, enstrümanı çalmak için en uygun vücut pozisyonudur. İyi bir teknik, bir müzisyeni zamanla karşılaşacağı karmaşık müzikal unsurlara hazırlayacak temel altyapıyı sağlar ve onun sanatsal gelişimini destekler. Çalma tekniği, bir eserdeki düşüncenin aktarımında en önemli destekleyici unsurlardan biridir. Doğru teknik, esere yeni bir renk ve karakter kazandırarak müzikal artikülasyonun daha belirgin hâle gelmesini sağlar. Aynı zamanda, elde edilen ses kalitesinin de daha iyi ve etkili olmasına katkıda bulunur.

2.2. Klarnet Çalma Tekniği

Klarnet çalma tekniğinde, icracı öncelikle enstrümanın nasıl çalınacağına dair temel bilgileri öğrenmelidir. Bu bilgiler, klarnetin doğru şekilde tutulması, nefesin nasıl kontrol edilerek üflenmesi gerektiği ve kullanılan parmak pozisyonlarını kapsar. Bu unsurlar, bir müzisyenin icra kalitesini doğrudan etkileyen faktörlerdir. Oyuncu, klarnet çalma tekniğine dair genel bir farkındalığa sahip olduktan sonra, bir sonraki aşamalara geçilebilir. Bu bileşenlerin tümü, başarılı bir icra sonucunun elde edilmesinde birbiriyle bağlantılıdır. Zira klarnet çalımında oturuş pozisyonu ve vücut anatomisi, hem solunum sistemini hem de üretilen sesin kalitesini doğrudan etkiler.

Teknik teşvik edilmeli ve geliştirilmelidir; ancak, icranın sanatsal kavramını yansıtan asıl değerlerin göz ardı edilmesine yol açacak ölçüde amacının abartılmaması gerekir. Bu asıl değerler ise, iyi ses kalitesi, doğru entonasyon ve sanatsal icradır (Tose, 1962, s. 16).

Genel olarak, klarnet çalma tekniği üç ana bölüme ayrılmaktadır: parmak tekniği, nefes tekniği ve üfleme veya ambrasyon tekniği. Bu üç tekniği desteklemek amacıyla, klarnet çalma tekniğini mükemmelleştiren bazı unsurlar bulunmaktadır. Bunlar, doğru oturuş pozisyonu, parmak pozisyonu, klarnet kamışı pozisyonu ve ağızlık üzerindeki dudak pozisyonu gibi ses üretimini etkileyen unsurlardır. Bu nedenle, bu bölümde genel olarak klarnet çalma tekniği açıklanacaktır.

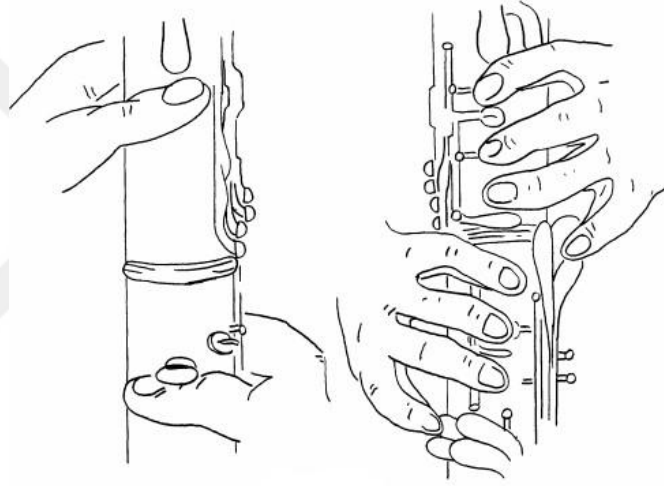
2.3. Parmak Tekniği

Parmak tekniği, klarnet çalma tekniğinde önemli unsurlardan biridir. Bu teknik, belirli bir enstrümanı çalarken parmakların yerleştirilmesiyle ilgili olup, bunlardan biri de klarnet enstrümanıdır.

Müzik sözlüğüne göre, parmak tekniği veya fingering, “parmakların farklı enstrümanların tuşlarına, tellere veya deliklerine uygulanma yöntemini” ifade etmektedir (Louis, 1909, s.64). “Müzikte teknik, enstrümanları veya sesi doğru ve etkili bir şekilde çalmak için gereken fiziksel beceriler ve kontrolü ifade eder” (Swanwick, 1999). Müzik tekniği, sanatçılığın inşa edildiği temeli oluşturur. Bu,

müziği akıcı ve ifadeli bir şekilde icra etmek için gereken duruş, hareket, kontrol ve koordinasyonu kapsar (Klickstein, 2009).

Yukarıdaki bazı tanımlardan hareketle, parmak tekniğinin sağ ve sol el arasındaki koordinasyonla ilgili olduğu sonucuna varılabilir. Klarnet çalarken, parmaklar klarnet üzerindeki delikleri kapatmalı ve parmak pozisyonları, klarnetin doğru ve iyi bir şekilde çalınmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu çalma tekniği aynı zamanda el, parmak ve beyin arasındaki koordinasyonu gerektiren bir süreçtir. Klarnet, deliklerin (açık delikli enstrüman) kapatılması gereken bir enstrüman olarak, sesin maksimum verimle üretilmesini sağlamak için parmak yerleşiminde zorluklar içeren bir enstrümandır. Bu nedenle, tüm bileşenlerin iyi bir şekilde kavranması gerekmektedir ki hata oluşmasın

Şekil 2.1 Klarnet parmak pozisyon (Forvilly, 1957).

Yukarıdaki görselde görülebileceği gibi, sağ elin baş parmağı klarnetin alt kısmında, klarnetin pozisyonunun ayarlanabilmesi için destek olarak yer almaktadır. Diğer parmaklar ise klarnet üzerindeki delikleri kapatmak için kullanılır. Sol elin baş parmağı, aynı zamanda klarnetin bir oktav daha yüksek nota çıkmasını sağlayan tuşu basmak için kullanılır ve diğer parmaklar klarnet üzerindeki delikleri kapatmak için görev alır.

Parmak pozisyonunu maksimize etmek için, enstrümanı doğru ve etkili bir şekilde tutma yöntemleri hakkında bilgi sahibi olunması gerekmektedir. Klarnetle henüz tanışmamış birisi için, bu konuda birçok soru ortaya çıkabilir. Örneğin, sağ elin klarnet üzerindeki pozisyonu nasıl olmalıdır? Sol elin klarnet üzerindeki pozisyonu nasıl

olmalıdır? Parmakların klarnet üzerindeki pozisyonu nasıl olmalıdır? Ve bilinmesi gereken diğer detaylar nelerdir? Bu nedenle, bölüm içindeki klarnet tutma yöntemi hakkında açıklamalar sunmaktadır.

2.3.1 Klarnet tutma yöntemi

İlk olarak yapılması gereken, ellerin ve parmakların nereye konulacağına dair spesifik bir açıklama değil, klarnetin nasıl ve nerede tutulacağıdır (Pino; 1980, s. 66). Görünüşte basit gibi görünen ancak aslında çok önemli bir konu olan bu durum, klarnet tutma şeklinin diğer teknikleri nasıl etkileyeceğini belirlemesidir. Klarneti tutma şekli, parmakların klarnet üzerinde nasıl yerleştirildiğinden, klarnetin vücuda doğru mesafeyle yerleştirilerek üflendiği doğru pozisyona kadar çeşitli unsurları kapsar. Aşağıda, klarneti doğru ve etkili bir şekilde tutma yöntemleri açıklanmıştır.

- a) Klarnet, esas olarak sağ el baş parmağı ile desteklenerek tutulur. Klarneti kavrarken, sol el üst kısımda, sağ el ise alt kısımda konumlanır. (Capelli, Frank. 2007, s.21)

Şekil 2.2 Klarnet tutma örnekleri.

- b) Başınız doğal bir şekilde öne bakmalı ve boynunuz üzerinde dengeli bir biçimde durmalıdır. Klarnet, ağızdan yaklaşık 30 derecelik bir açıyla çıkacak şekilde konumlandırılmalıdır. (MacLennan, 2010, s .17)

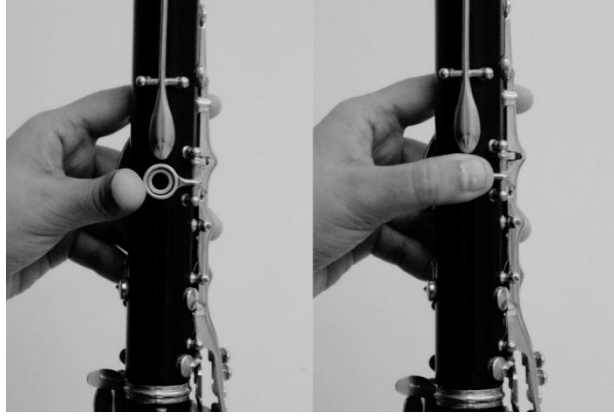
Şekil 2.3 Klarnet tutma örneği 2.

- c) Sol el, klarnetin üst kısmından tutmalıdır. Sol elin işaret parmağı, orta parmak ve serçe parmağı, klarnetin üst kısmındaki üç deliği kapatacak şekilde yerleştirilmeli, serçe parmak ise klarnetin sol tarafındaki tuşa esnek bir şekilde basmalıdır

Şekil 2.4 Klarnet çalarken sol el pozisyonu.

- d) Sol elin baş parmağı, düşük oktavdaki notaları çalmak için klarnetin arkasındaki deliği kapatmalıdır. Daha yüksek oktavdaki notaları çalmak için ise, baş parmak, klarnetin arkasındaki tuşa basarken aynı anda deliği kapatmalıdır, bu durum aşağıdaki görselde gösterildiği gibi olmalıdır

Şekil 2.5 Klarinet çalarken sol el pozisyonu.

- e) Sağ el, klarinetin alt kısmından tutulmalıdır. İşaret parmağı, orta parmak ve serçe parmak, klarinetin alt kısmındaki delikleri kapatacak şekilde yerleştirilmeli, serçe parmak ise aşağıdaki görselde gösterildiği gibi, 4 tuşa basmak için esnek bir şekilde pozisyon almalıdır.

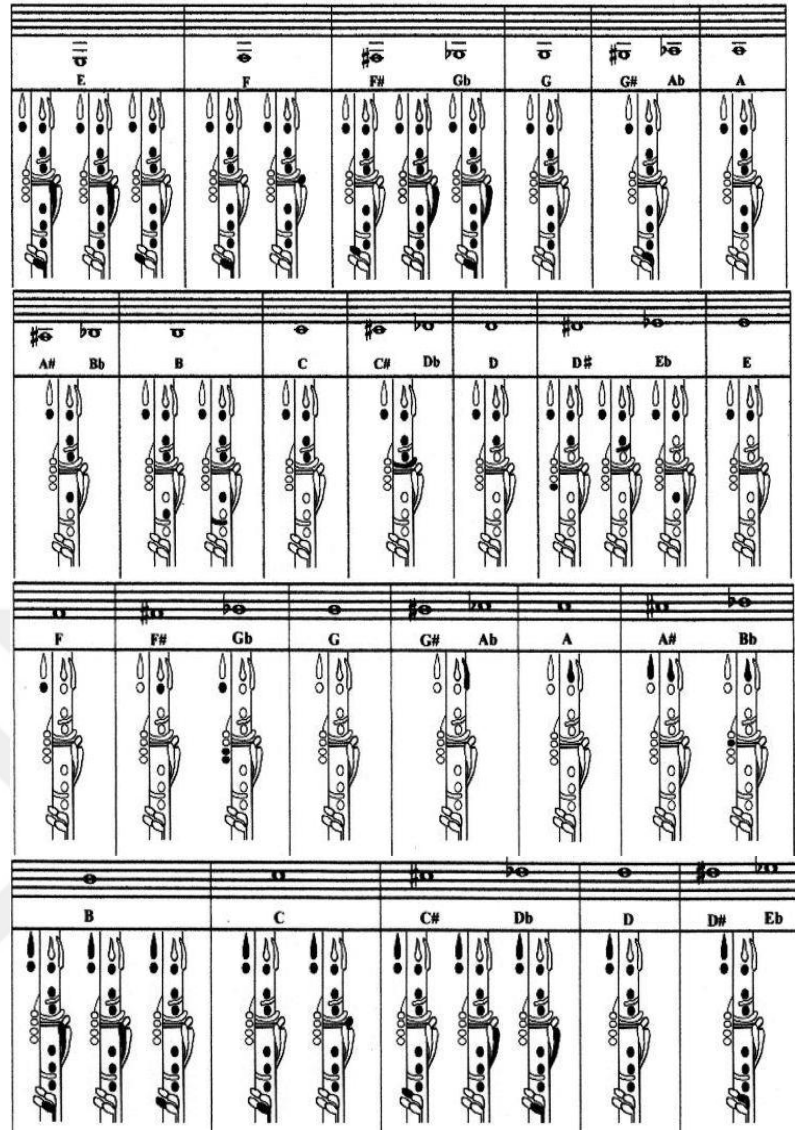
Şekil 2.6 Klarinet çalarken sağ el pozisyonu.

- f) Ardından, sağ elin baş parmağı klarinetin arkasında destek olarak yerleştirilmelidir. Sağ baş parmağınızın, klarineti baş parmak dayama yerinden (veya ilk eklem yakınlarından) güvenli bir şekilde tuttuğundan emin olduktan sonra, parmaklarınızı yaklaşık pozisyonlarında hafifçe yerleştirin ve klarineti havada tutarak orta eklemi göz hizasında olacak şekilde konumlandırın (Pino; 1980, s. 67).

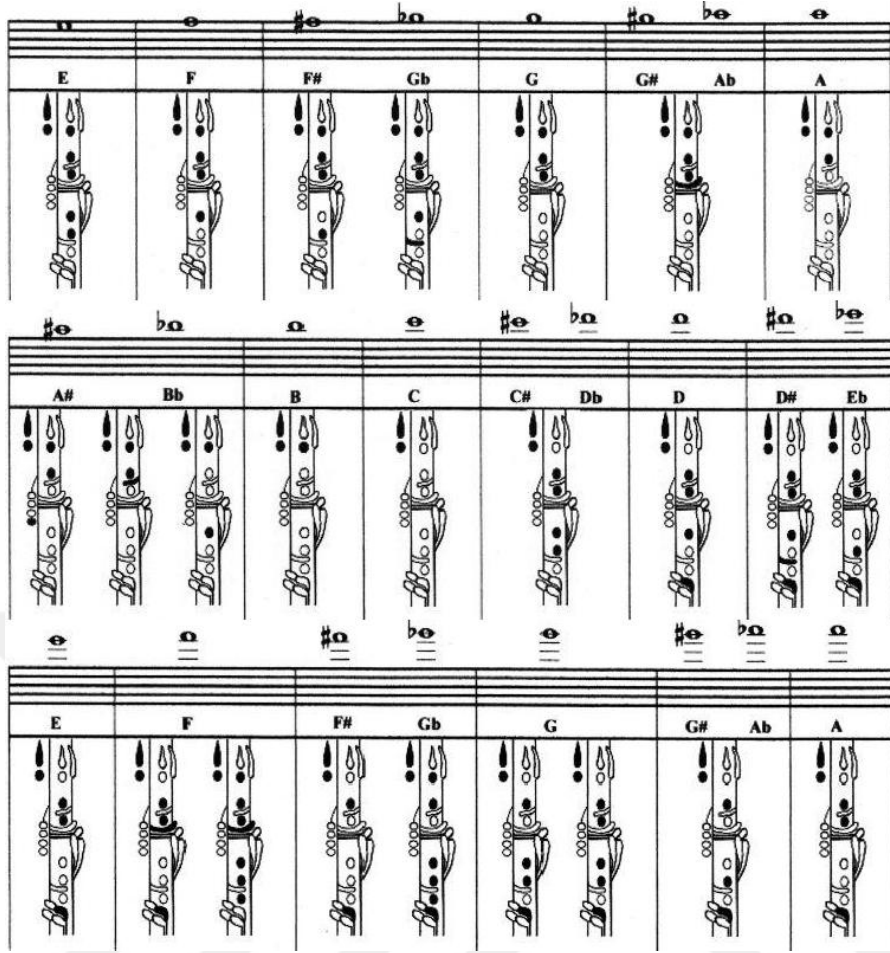

Şekil 2.7 Klarnet çalarken sağ el pozisyonu.

Klarneti doğru ve etkili bir şekilde tutma yöntemini öğrendikten sonra, çalgıcı parmak tekniği hakkında daha fazla bilgi arayışına geçebilir. Bu bilgi, klarnetin en düşük oktavından en yüksek oktavına kadar olan nota dizisinin parmak yerleşimlerini gösteren fingering chart (parmak pozisyonu tablosu)dur. Kitaplar ve internet sayesinde, klarnet parmak tekniği tanıtımı daha kolay hale gelmiş ve erişilebilir medya sayesinde elde edilen sonuçlar daha verimli olabilmektedir. Aşağıda, klarnetin en düşük oktavından en yüksek oktavına kadar olan parmak pozisyonlarını gösteren bir görsel yer almaktadır

Şekil 2.8 Klarnet parmak pozisyonu (The clarinet closet, n.d).

Şekil 2.9 Klarnet parmak pozisyonu (The clarinet closet, n.d).

2.4. Nefes Tekniği

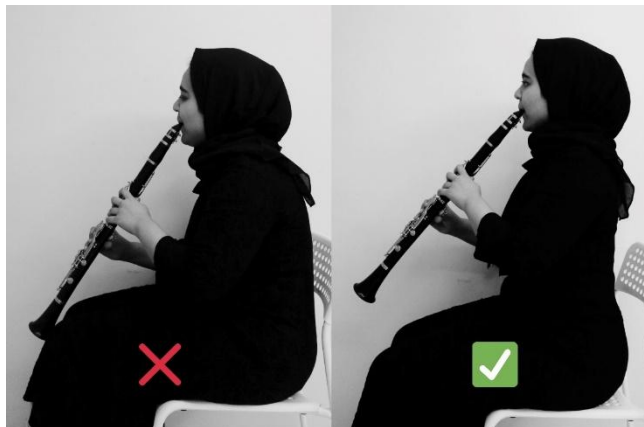
Bazı algıcılar, ambüşürün hava akışından daha önemli olduğunu düşünme hatasına düşerler; ancak bu bir hatadır çünkü ne kadar iyi olursa olsun hiçbir ambüşür, eğer hava akışı engellenmeden geçmiyorsa herhangi bir etki yaratmaz (Pino; 1980, s. 45).

Klarnet almada kullanılan nefes teknikleri ikiye ayrılmaktadır: göğüs nefesi ve diyafram nefesi. Bu iki tekniğin kullanımı, klarnet performansında önemli ölçüde katkı sağlar; zira bu enstrüman, ses üretimi için havaya ihtiyaç duyar. Söz konusu nefes tekniklerinin etkin bir şekilde kullanılabilmesi için düzenli egzersizlerle desteklenmesi gerekmektedir; bu sayede solunum kapasitesi artırılarak daha güçlü bir nefes kontrolü sağlanabilir.

Klarnet icrasında ses kalitesinin akıcılığını desteklemek amacıyla dikkat edilmesi gereken bazı hususlar bulunmaktadır.

2.4.1. Vücut Postürü

Vücut postürü, müzisyenlerde görülebilecek yaralanmaların önlenmesinde dikkat edilmesi gereken temel unsurlardan biridir. Klarnet icrasında, vücut postürü ile nefes alma süreci arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır; bu süreç, enstrümandan ses elde etmenin temelini oluşturur. Optimal ses kalitesine ulaşabilmek için, nefes alışverişini destekleyen doğru bir postür gereklidir. Bu bağlamda, ideal bir vücut postürü özellikle doğru ve ergonomik bir oturma pozisyonunu içermektedir.

Şekil 2.10 Klarnet oturma pozisyonu.

Yukarıdaki görselde de görüldüğü üzere, oturma şekli, üflemeli çalgıların icrasında sıklıkla göz ardı edilmektedir. Oysa duruş büyük önem taşır; müzisyen dik bir pozisyonda oturmalı, sandalyenin arkasına yaslanmadan öne doğru konumlanmalı ve ayaklar yere düz bir şekilde basmalıdır (Effman, 2006, s. 3). Ancak gerçekte, bu enstrümanların çalınmasında oturma biçimine gereken önemin verilmesi büyük bir zorunluluktur. Özellikle klarnet gibi üflemeli çalgıların icrasında, doğru bir oturma postürü benimsenmediğinde çeşitli yaralanmaların meydana gelmesi olasıdır.

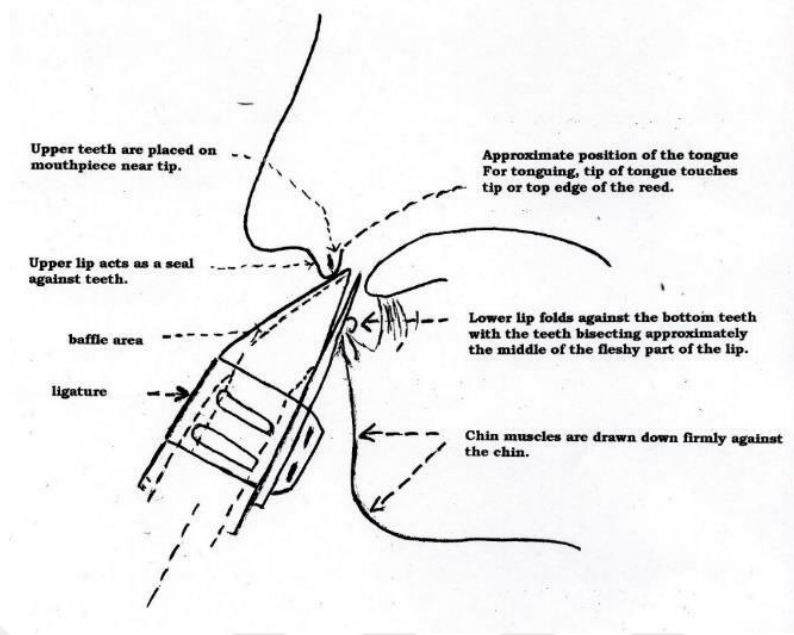
2.5. Üfleme Tekniği

Ambuşür, hava akışının enstrüman tarafından doğru bir şekilde alınabilmesi için geçmesi gereken, doğru biçimlendirilmiş ve desteklenmiş bir “kapı”dan başka bir şey değildir. Bu nedenle, klarnet ambuşürü, diğer üflemeli çalgıların ambuşürlerinden farklılık gösterir. Farklı üflemeli çalgılar, farklı hava akışı kapılarına ihtiyaç duyarlar (Pino; 1980, s. 53).

Üfleme tekniği, üflemeli çalgı çalan her müzisyenin, özellikle de klarnet icracılarının mutlaka hakim olması gereken bir tekniktir. Parmak pozisyonu tekniğinin yanı sıra, klarnetten ses üretmenin temel yollarından biri de ağızlık (mouthpiece) kısmına hava basıncı uygulayarak üflemektir. İstenilen nitelikte bir sesin elde edilebilmesi için doğru bir üfleme tekniği ve iyi düzenlenmiş bir nefes kontrolü gereklidir. Bu nefes kontrolü ise, doğru bir vücut duruşu ve enstrümana göre konumlandırılmış el pozisyonlarıyla desteklenmelidir.

Klarnet icracıları, doğru ve net bir ses elde edebilmek için özel bir üfleme tekniği kullanırlar. Bu üfleme tekniği, müzik dünyasında “ambuşür” olarak adlandırılmaktadır. Terim, Fransızca “la bouche” (ağız) kelimesinden türemiş olup, bir çalgının nasıl üflenmesi gerektiğini ifade eden bir yöntemdir (Brymer, 1976, s. 123). Ambuşür, dudağın ve çevresindeki yüz kaslarının yardımıyla ağızlık etrafında bir basınç oluşturarak havanın enstrümana iletilmesini sağlayan bir tekniktir.

Oxford Dictionary of Music’e göre, “Embuşür, nefesli çalgılarda çalgıcının ses üretmek amacıyla ağzına yerleştirdiği ya da dudaklarını temas ettirdiği çalgı parçasıdır” (Kennedy, 1994, s. 595).

Şekil 2.11 Ambuşür (Forvilly, 1957).

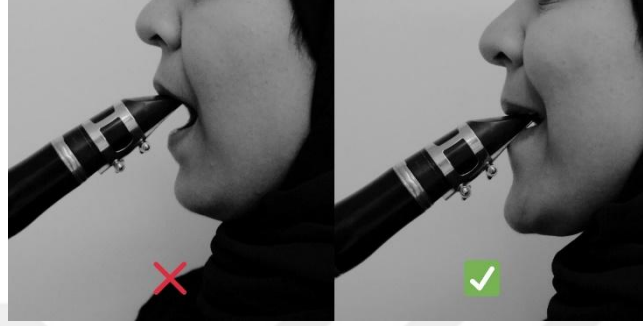
Yukarıdaki açıklamaların incelenmesi sonucunda, ambuşürün tahta nefesli çalgılarda ağızlık üzerindeki dudak ve dişlerin şekli ile konumunu ifade ettiği sonucuna varılabilir.

Ambuşür yalnızca klarnet üflerken değil, aynı zamanda nefes alma sırasında da büyük önem taşımaktadır. Dudak ve dişlerin konumu, klarnetin doğru bir biçimde çalınabilmesi ve sağlıklı bir nefes tekniği geliştirilmesi açısından belirleyici bir rol oynar. Bu bağlamda, klarnet icrasında dudakların doğru pozisyonu, hem ses kalitesini hem de icracının fiziksel konforunu doğrudan etkileyen önemli bir unsurdur.

Şekil 2.12 Klarnet ağızlığı üzerindeki dudak pozisyonu.

Düz bir çene ve gergin bir alt dudak, doğru bir klarnet ambüşürü için sağlam bir temel oluşturur (clarinet-now, n.d). Dişlerin pozisyonu, ağızlığın üst kısmına yerleştirilirken; alt dudak, ağızlığın alt kısmına doğru katlanır. Klarnette dudak ve dişlerin bu şekilde konumlandırılması, ağızlığın sabit bir şekilde kavranmasına yardımcı olur ve böylece üretilen sesin istikrarı sağlanır.

Şekil 2.13 Klarnet ağızlığı üzerindeki dudak pozisyonu.

Yukarıdaki görsel, klarnet çalarken doğru nefes alma yöntemini görsel olarak açıklamaktadır. Bu yöntemde, ağız köşelerinin kullanılması önerilmektedir. Her nefes alış sırasında ağız tamamen açmak yerine, embüşür pozisyonunun korunması büyük önem taşır. Bu bağlamda, nefes alma esnasında dudakların sol ve sağ köşelerinden hava alınarak embüşürün bozulmaması hedeflenir. Konuya ilişkin olarak Clarinet Now platformunda şu ifadeye yer verilmektedir: “Bir kez embüşürünüzü oturtuktan sonra, havayı dudakların sol ve sağ köşelerinden (tam uçlardan) almayı alışkanlık haline getirin” (Clarinet Now, n.d). Doğru dudak pozisyonunun ve düz bir çene yapısının korunması, sağlıklı ve verimli bir nefes tekniği geliştirilmesi açısından gereklidir. Ancak birçok icracı, nefes alırken ağızını tamamen açmak suretiyle embüşürünü kaybetmekte ve ardından tekrar doğru pozisyonu sağlamak durumunda kalmaktadır. Bu durumun önlenmesi adına doğru nefes alma yöntemlerinin öğrenilmesi ve uygulanması önem arz etmektedir.

Dudak tekniğinin (ambüşür) doğru ve etkili kullanımı, özellikle hızlı tempolu ve yoğun melodik yapılara sahip eserlerin icrasında icracıya önemli kolaylıklar sağlamaktadır. Klarnet performansında dudak tekniğinin yanı sıra, titizlikle anlaşılması ve doğru biçimde uygulanması gereken temel üfleme teknikleri de bulunmaktadır. Bu teknikler arasında staccato, legato, aksan, tenuto ve glissando yer almaktadır. Bahsi geçen üfleme teknikleri, Barok Dönem’den itibaren müzik literatüründe yer almaya başlamış ve zaman içerisinde gelişerek modern icra anlayışına kadar ulaşmıştır. Özellikle

Romantik Dönem'de, bestecilerin yeni ifade biçimleri arayışı ve icracıların artan sanatsal beklentileri doğrultusunda bu tekniklerin kullanımı daha da yaygınlaşmış ve çeşitlenmiştir. Böylece, söz konusu teknikler yalnızca teknik bir gereklilik değil, aynı zamanda eserin estetik ve duygusal boyutunu destekleyen sanatsal araçlar haline gelmiştir.

Ayrıca, bir enstrümanda kullanılan tekniklerin tarihsel gelişimi ve uygulanış biçimlerine dair bilgi sahibi olmak, hem besteciler hem de icracı müzisyenler açısından son derece önemlidir. Bu tür bilgiler, bir eserin doğru artikülasyonla ve bestecinin estetik ve ifade beklentilerine uygun biçimde icra edilmesine doğrudan katkı sağlar. Aşağıda, söz konusu tekniklere ilişkin kısa ve açıklayıcı bilgiler sunulmaktadır.

2.5.1. Tek dil üfleme yöntemi

Tek dilli artikülasyon, en temel tekniktir; dilin ön ya da orta kısmı, sesin başlatılması veya durdurulması için hafifçe kamışa dokundurulur. Bu yöntem, genellikle “t” ya da “d” heceleriyle uygulanır (m5music.hk. n.d).

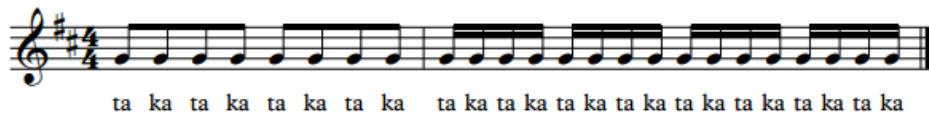

Şekil 2.14 Tek dudak üfleme örneği.

Klarnet icrasında, bu teknik genellikle her bir notanın artikülasyonunu ya da ayrımını netleştirmek ve özellikle üflemeli çalgılarda hızlı tempodaki pasajların icrasını kolaylaştırmak amacıyla kullanılmaktadır.

2.5.2. Çift dil üfleme yöntemi

Çift dilli artikülasyon, “TEE-KEE” şeklindeki dil hareketiyle gerçekleştirilir ve bu teknik, flüt ve bakır nefeslilerdeki çoklu artikülasyonlara benzer. “TEE” ve “KEE” sesleri, dilin konumuna göre şekillendirilir (Spring, 2021, s. 3).

Şekil 2.15 Çift dil üfleme örneği.

Klarnet icrasında, çift dil üfleme (double tonguing) tekniği genellikle yukarıdaki görseldeki gibi yoğun ve hızlı melodik motiflerde kullanılır. Bu tekniğin kullanılmasındaki amaç, artikülasyonu daha belirgin hâle getirmek ve özellikle bu tür melodik motiflerin yer aldığı pasajlarda çalmayı kolaylaştırmaktır. Klarnet gibi üflemeli çalgılarda, bu teknik sayesinde hızlı notaların daha net ve temiz bir şekilde icra edilmesi mümkün olur.

2.5.3. Staccato

The Facts On File Dictionary of Music'e göre staccato, bir notanın hızlı, hafif ve önceki ya da sonraki notalardan ayrılarak icra edilmesi yönündeki bir ifadedir. Uygulamada staccato tekniği, bir notanın süre değerini yarı yarıya ya da daha fazla oranda kısaltarak icra edilmesini gerektirir (Ammer, 2004, s. 398).

Şekil 2.16 Staccato örneği.

Klarnet icrasında staccato ile elde edilen sesler daha kısa ve kesik kesiktir; bu nedenle, doğru artikülasyona sahip bir staccato elde edebilmek için nefes kontrolü ve dil tekniği (tonguing) büyük önem taşır.

2.5.4. Legato

Harvard Dictionary of Music'e göre legato, notalar arasında fark edilebilir herhangi bir kesinti olmaksızın icra edilmesi gereken bir çalma biçimidir; bu yönüyle *leggiero* (hafif ve ayırık çalma) tekniğinin tersidir (Apel, 1950, s. 412).

Şekil 2.17 Legato örneği.

Klarnet icrasında legato genellikle tek bir nefesle çalınır ve müzik sözlüğündeki tanıma uygun olarak notalar arasında kesinti olmadan geçiş yapılmasını sağlamak

amacı taşır. Legato, aynı zamanda bir motif içerisindeki müzikal cümlelerin oluşumuna katkıda bulunur ve bu cümleleri tamamlayıcı bir işlev görür.

2.5.5. Aksan

The Facts On File Dictionary of Music'e göre aksan, bir nota ya da akorun vurgulanmasıdır. Bu vurgu, sesin daha yüksek, daha uzun veya daha tiz çalınmasıyla ortaya çıkar ve dinleyici tarafından kolayca fark edilir (Ammer, 2004, s. 2).

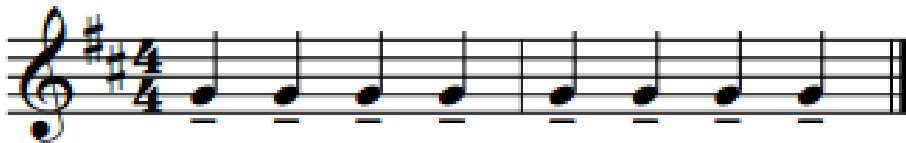

Şekil 2.18 Aksan örneği.

Klarnet icrasında aksan, diyafram nefes tekniği kullanılarak karından gelen hava basıncı ve dudaklardan gelen itiş desteğiyle icra edilir.

2.5.6. Tenuto

Elson's Pocket Music Dictionary'ye göre *tenuto*, “notanın tam süre boyunca tutulması, sürdürülebilir şekilde çalınması veya baskı uygulanarak alıkonulması” anlamına gelir (Elson, 1909, s. 146). Bu tanıma göre tenuto, üzerinde tenuto işareti bulunan bir notanın çalınmada, parmağın nota pozisyonundan kaldırılmasının geciktirilmesiyle, yani nota değerinden daha uzun süre tutularak icra edilmesi anlamına gelir.

Şekil 2.19 Tenuto örneği.

Klarnet icrasında *tenuto* çalınan notanın süresinin, olması gereken değerinden biraz daha uzun tutulması veya nota üzerinde hafif bir baskı uygulanarak icra edilmesi şeklinde gerçekleştirilir.

2.5.7. Glissando

Glissando, Elson (1909) tarafından “bağlı, yumuşak ve kayarak çalma; parmağın kaydırılması” (s. 74) şeklinde tanımlanmıştır. Başka bir müzik sözlüğünde ise glissando, piyano müziğinde hızlı bir pasajın her notaya ayrı ayrı parmakla basmak yerine, parmak uçlarını tuşlar boyunca kaydırarak çalınması olarak açıklanır (Stainer, 1876, s. 198).

Şekil 2.20 Glissando örneği.

Klarnet icrasında glissando, sesin alt oktavdan üst oktava ya da ters yönde kaydırılması yoluyla gerçekleştirilir. Bu teknik, parmakların delikleri yavaşça kaydırarak hedef notaya doğru geçiş yapmasıyla uygulanabileceği gibi, ağızlık (mouthpiece) üzerinde dudak ve boğaz pozisyonunun – ambuşürün – esnetilmesi veya gevşetilmesi yoluyla da gerçekleştirilebilir.

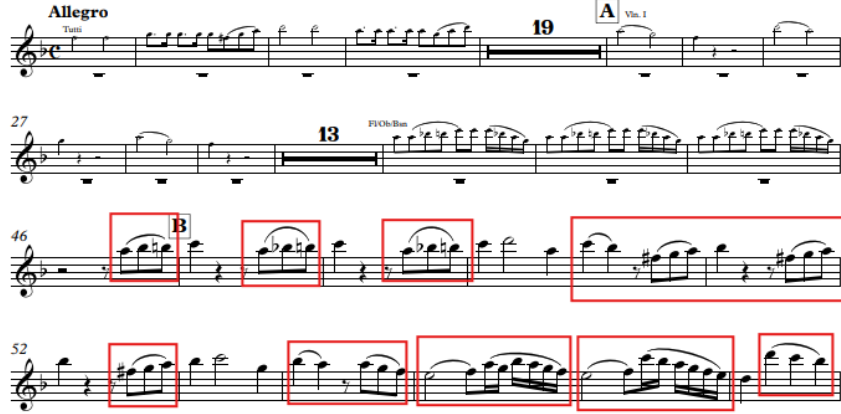
Legato, staccato, tenuto, aksan ve glissando gibi çalma teknikleri, Barok, Klasik, Romantik dönemlerde ve Romantik dönemden Modern döneme geçiş sürecindeki klarnet eserlerinde yaygın olarak kullanılmıştır.

Klasik dönemde legato tekniğinin kullanımına örnek olarak, Franz Krommer’in Concerto for Two Clarinets (Op. 35) adlı eserinin açılış bölümünde yer alan pasaj gösterilebilir.

Concerto for 2 Clarinets, Op. 35

I.

Franz Krommer (1759-1831)

Şekil 2.21 İki klarnet için konçerto'daki legato kullanımına bir örnek.

İkinci örnek, Mozart'ın *Clarinet Concerto in A Major* (K.622) adlı eserinde staccato tekniğinin kullanımında görülmektedir.

2

Şekil 2.22 Mozart'ın la majör konçertosu'nda staccato kullanımına bir örnek.

Modern müzikte kullanılan teknikler bakımından önemli değişim ve gelişmeler yaşanmıştır. Modern dönem eserlerinde bazı geleneksel teknikler hâlen kullanılmaya devam etmekle birlikte, zaman içerisinde çalma tekniklerinde dikkate değer yenilikler ortaya çıkmıştır. Özellikle klarnet için yazılmış çağdaş eserlerde, daha önce düşünülmeyen veya icrası mümkün görülmemeyen tekniklerin müzikal ifadenin bir parçası haline geldiği gözlemlenmektedir. Bu duruma verilebilecek somut bir örnek, Jörg Widmann'ın *Fantasie* adlı bestesinde yer alan tekniklerdir. Söz konusu eser üzerine, besteci Jörg Widmann ile yürütülen analiz çalışması sonucunda, çeşitli yeni

çalma tekniklerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Fantasie adlı eserin analiz süreci, çağdaş klarnet icracılarıyla gerçekleştirilen müzikal tartışmalar ve modern dönem klarnet tekniklerine ilişkin değerlendirmeler doğrultusunda sürdürülmüş ve bu süreçte kullanılan teknikler ayrıntılı biçimde incelenmiştir.

2.6. İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın kapsamına giren ve araştırmaya literatür niteliği oluşturabilecek araştırmalar incelenmiş ve araştırma ile bağlantıları değerlendirilmiştir. İncelenen araştırmalar sadece klarnet değil gitar, çello, flüt gibi enstrümanlarında içinde olduğu çağdaş klarnet tekniklerinin kullanıldığı ve incelendiği araştırmalardır.

Araştırma süreci içerisinde, The Clarinet Works of Jörg Widmann: A Performance Guide to Fantasie for Clarinet Solo with a Survey of Unaccompanied Clarinet Repertoire and Guide to Contemporary Techniques başlıklı, Zachary Daniel Dierickx tarafından yazılmış benzer bir çalışma tespit edilmiştir. Söz konusu çalışmada, Fantasie eserinde kullanılan klarinet tekniklerinin, diğer bestelerde sıkça rastlanmayan genişletilmiş (extended) teknikler olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca araştırmada, eserin bestecisinin aynı zamanda bu eseri icra edebilmesi durumunun bir avantaj olduğu vurgulanmaktadır; zira bu sayede besteci, kullanılan teknikleri ayrıntılı bir şekilde açıklama imkânına sahiptir.

2015 yılında Christina Marie Bogiages tarafından gerçekleştirilen araştırmada, obua çalmaya ilgi duyan müzisyenlere bu teknikleri öğrenme sürecinde rehberlik etmek amaçlanmıştır. Araştırma, öğrenciyi deney süreci boyunca teşvik ederek, ses estetiği etrafında ortaya çıkabilecek soruları keşfetmeye yönlendirmekte ve müzikte jest kavramının ek bir görsel ve işitsel öge olarak rolünü incelemektedir. Bu çalışma, uygulamalı araştırma ve edebi analiz yöntemleriyle, seçilen dört eser üzerinden geliştirilmiş obua tekniklerinin evrimsel sürecini ortaya koymuş ve çeşitli önemli faktörleri açığa çıkarmıştır. İlk olarak, besteci ile yorumcu arasındaki etkileşimin (mümkün olduğunda) eserin etkili bir şekilde icra edilmesi için hayati önem taşıdığı belirlenmiştir. Bu teknikleri obua çalanlar için daha erişilebilir ve öngörülebilir hale getirme çabasıyla, Christopher Redgate, İngiltere'deki Howarth obuaları ile iş birliği yaparak, çalışmanın ikinci bölümünde ele alınan Redgate-Howarth obuasını tasarlamıştır. Bu örnek, obua sanatçıların ve enstrüman yapımcılarının iş birliği

içinde çalışarak geliştirilmiş tekniklerin standartlaştırılma sürecine nasıl katkıda bulunabileceğini göstermektedir (Bogiages, 2015).

Öte yandan, Alfia Nakipbekova tarafından 2020 yılında kaleme alınan Çağdaş Viyolonsel Tekniklerinin İcrası başlıklı araştırmada, geleneksel veya temel çalgı tekniklerine dayanan konvansiyonel olmayan bir tekniğin ve bir çağdaş eserin, belirli teknikleri keşfetmek ya da yeni bir ifade biçimi geliştirmek amacıyla öğretim materyali olarak kullanılabileceği tespit edilmiştir. Çağdaş viyolonsel icracıları, bir bestenin yaratım sürecine de aktif olarak katılabilmektedir. Bu süreç, doğrudan veya dolaylı olarak gerçekleşebilir. Doğrudan katılım, icracının besteci ile birlikte çalışarak sesler üzerinde deneyler yapması ve beste sürecine anlamlı katkılar sağlamasıyla mümkündür. Dolaylı katılım ise icracının, kompozisyonun sunduğu yorumsal alanı bilinçli bir şekilde keşfetmesiyle gerçekleşmektedir. Bu araştırmanın amacı, ilgili kompozisyondaki düşünsel yaklaşımları analiz ederek, viyolonselin teknik kapasitesi ile ifade gücü arasındaki doğal sürekliliği vurgulamaktır. Makalede ayrıca, icra sürecinde ortaya çıkan dinamik etkileşimler incelenmekte ve 19. ve 20. yüzyıllarda oluşan geleneklerin, viyolonsel tekniklerinin genişletilmesine ve yeni yaklaşımlar geliştirilmesine nasıl katkı sağladığı tartışılmaktadır. Edebiyat analizi ve uygulamalı araştırma yöntemleri kullanılarak yürütülen bu çalışmada, geleneksel ve çağdaş teknikleri geliştirmek ve mükemmelleştirmek amacıyla tasarlanmış hazırlık çalışmalarının pratik kullanımı ve önemi ortaya konmuştur. Ayrıca, bu kompozisyon sürecinde meydana gelen etkileşimler analiz edilmiştir. Araştırmanın diğer önemli bulguları arasında, geliştirilen tekniklere yönelik enstrümantal ve ifadeye dayalı yaklaşımlar ile besteci ve viyolonsel icracıları tarafından yaratılan yeni teknikleri ustalıkla icra etmeye yönelik egzersiz yöntemleri yer almaktadır (Nakipbekova, 2020).

Nurhak Tuncer'in 2010 yılında yazdığı Seçilen Modern Klarnet Teknikleri: Çokseslilik, Mikrotonalite ve Vibrato başlıklı araştırmada, çağdaş müzikte klarnet çalma tekniklerine odaklanılmakta ve üç temel teknik üzerinde durulmaktadır: multifonik, mikrotonlar ve vibrato. Klarnet çalma teknikleri ile notasyon yazımı, geleneksel mekanizmalarından evrilerek önemli bir gelişim sürecinden geçmiştir. Bu tekniklerin gelişimi, çağdaş ya da modern müzik repertuarında klarnet icrasını yüksek düzeyde gerçekleştirmek isteyen müzisyenler açısından büyük önem arz etmektedir. Besteciler ve müzisyenler, ortaya çıkan her yeni tekniği gözlemleyerek, bu teknikleri kendi deneyimleriyle harmanlamalı ve akademisyenler tarafından yürütülen araştırmaları takip ederek, çağdaş kompozisyonlarda tekniklerin rolünü daha ayrıntılı

bir şekilde kavramalıdır. Bu çalışma, literatür inceleme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiş olup, geliştirilmiş teknikler aracılığıyla ses üretim yöntemlerini ve bu tekniklerin notasyon sistemlerini açıklamayı amaçlamaktadır. Araştırma bulguları, multifonik, mikrotonlar ve vibrato tekniklerinin modern ve çağdaş müzikteki kritik rolünü ortaya koymakta ve bu tekniklerin icra edilme yöntemlerine dair ayrıntılı açıklamalar sunmaktadır (Tuncer, 2010).

2014 yılında Caitlin Beth McKinney tarafından gerçekleştirilen araştırmada, korno çalgısında glissando, aşırı tiz bölgede trill (trill extreme upper register) ve flutter tongue tekniklerinin kullanımına odaklanmaktadır. Ayrıca, araştırmada incelenen filmler üç farklı türde sınıflandırılmıştır: bilim kurgu (science fiction), western ve korku (horror). Araştırmada elde edilen bulgular, kornonun ürettiği ses efektlerinin film sahnelerinin betimlenmesini daha belirgin hale getirdiğini ve yeni bir işitsel deneyim sunduğunu göstermektedir. Bu durum, izleyicilere filmleri izlerken farklı ve etkileyici bir duyuşsal deneyim yaşatmaktadır. Araştırmanın amaçlarından biri de, yukarıda belirtilen film türlerinde kullanılan geliştirilmiş teknikleri detaylı bir şekilde açıklamak ve bu tekniklerin korno üzerindeki icra yöntemlerini analiz etmektir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, korno çalgısının film müziğinde etkili bir araç olduğu ve izleyicilerin duygularını yönlendirme konusunda önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir. Özellikle korku, bilim kurgu ve western türlerindeki filmlerde, kornonun kullanımının izleyicinin duygusal tepkilerini manipüle etmede etkili bir yöntem olduğu kanıtlanmıştır (McKinney, 2014).

Mariana Krewer tarafından kaleme alınan Orta Seviye Keman Eğitimi İçin Geliştirilmiş Tekniklerin Kullanımı başlıklı araştırmada, müzikal yazımın belirli hareketler ile özgün sesler arasındaki ilişkiyi temel aldığı ifade edilmektedir. Bu tekniklerin öğrenilmesi sayesinde, keman öğrencileri geleneksel tekniklerde yer almayan yeni ve özgün unsurları keşfedebilmektedir. Kısacası, derinlemesine bilgi ve deneyime dayalı bir çalışma süreci, bu tekniklerin uygulanmasını kolaylaştırmakta ve müzikal ifadenin doğal biçimde gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bu araştırmanın amacı, geliştirilmiş tekniklerin (extended techniques) keman icracılarına tanıtılmasıdır, böylece müzisyenler ve keman sanatçıları bu tekniklere aşinalık kazanarak çağdaş müzikte etkin bir şekilde kullanabilirler. Mevcut problem, geliştirilmiş tekniklerin genellikle ileri seviye eğitimde tanıtılmasıdır. Ancak, bu tekniklerin erken yaşta öğretilmesi, müzisyenlerin geliştirilmiş tekniklere dair bilgi birikimini artıracak ve modern/çağdaş müzik notasyonunda kullanılan yeni

sembollerin daha erken benimsenmesini sağlayacaktır. Bu araştırmanın hedef kitlesi yalnızca öğrenciler değil, aynı zamanda çağdaş müzik eğitimi konusunda yeni yöntemler veya tanıtım modelleri arayan eğitmenler ve akademisyenlerdir. Böylece, çağdaş müzik tekniklerinin pedagojik açıdan daha geniş bir çerçevede ele alınmasına katkı sağlanması amaçlanmaktadır (Krewer, 2018).

2015 yılında Dale Sorensen tarafından gerçekleştirilen araştırmada, Kanada müziğinin öğrenilmesini ve bu müziğin Kanada'daki müzik okulu programlarında önemli bir yer tuttuğunu incelemektedir. Kanada müziğinden oluşan bestelerin, resitallerde ve solo yarışmalarda kullanımı sıklıkla zorunlu ve önemli görülmektedir. Kanada müziği besteleri, yüksek teknik zorluk seviyelerine sahip olmasının yanı sıra, uluslararası yarışmalarda kullanılabilecek yeterli standartlara da sahiptir. Bu çalışmada incelenen eser, "An Annotated Bibliography" adlı, eşliksiz solo trombon için yazılmış bir bestedir. Araştırmanın temel bulguları, trombon icra teknikleri ve ilgili bestedeki müzikal karakterin analizi üzerine yoğunlaşmaktadır. Araştırmanın ulaştığı temel amaçlar şunlardır: Öğrenciler, eğitmenler ve müzisyenler için bir kaynak oluşturmak, trombon icra tekniklerini geliştirmeye ve Kanada müziği hakkındaki bilgilerini artırmaya katkıda bulunmak, Özellikle solo trombon repertuarı kapsamında Kanada müziğini daha yakından tanıtmak. Bestecileri, solo ve eşliksiz enstrümantal eserler üretmeye teşvik ederek yeni kompozisyon fikirlerini teşvik etmek. Bu araştırmanın, çağdaş müzik repertuarına katkı sağlaması ve trombon performans teknikleri üzerine yeni yaklaşımlar sunması beklenmektedir (Sorensen, 2015).

Jean Pierre Robert tarafından 2024 yılında kaleme alınan araştırmada, geliştirilmiş tekniklerin (extended techniques) Avrupa'daki lise düzeyindeki müzik okulları ile ulusal konservatuvarlardaki kullanımı incelenmiş ve bu tekniklerin beden ve zihin üzerinde doğal bir etki yarattığı tespit edilmiştir. Söz konusu etkinin temel nedeni ise icra sürecinde dikkatin iki farklı alana bölünmesidir: beyinde önceden var olan temel teorik bilgilerin kullanımı ve düşünce ile beden (parmaklar, sağ el, sol el vb.) koordinasyonu. Geliştirilmiş tekniklerin kullanımı, yeni tekniklerin gelişimine olanak sağlamanın yanı sıra, icracının duygu ve düşüncelerini, ifade gücünü, besteye karşı sorumluluğunu ve duygusal bağını da güçlendirmektedir. Bu nedenle, geliştirilmiş teknikler müzikal kompozisyon içinde yeni bir sanat formu yaratma potansiyeline sahiptir. Bu teknikteki sanatsallık, yalnızca ortaya çıkan sesin kendisinde değil, aynı zamanda bu sesin üretilme sürecinde de yeni bir sanat anlayışının doğmasına olanak tanımaktadır. Bu araştırmanın amacı, bilgi, yorumlama ve teknik hakimiyet arasındaki

ilişkinin önemini vurgulayan yeni bir referans kaynağı sunmak ve modern müzikte geliştirilmiş tekniklerin icrasına yönelik farklı bir bakış açısı kazandırmaktır (Robert, 2024).

Flüt Üzerinde Geliştirilmiş Tekniklerin Üretilmesi” başlıklı araştırmada, flütte geliştirilmiş teknikler (extended techniques) kullanılarak ses üretimi üzerine bir sonuç ortaya koymaktadır. İncelenen geliştirilmiş teknikler altı kategoriye ayrılmıştır: Harmonikler, multifonikler, şarkı söyleme ve çalma, flutter tonguing, ısıklık tonları, vurmalı sesler. Araştırmanın temel amacı, bu geliştirilmiş teknikleri ayrıntılı bir şekilde açıklamak olup, çalışmanın bu hedefe ulaştığı söylenebilir. Çünkü tüm teknik bileşenler detaylı ve anlaşılır bir biçimde analiz edilmiştir. Araştırmada ayrıca, geliştirilmiş tekniklerin pedagojik açıdan büyük bir öneme sahip olduğu vurgulanmaktadır. Bu teknikler, geleneksel çalma tekniklerini destekleyerek icracının genel müzikal becerilerini güçlendirmekte ve özellikle flüt enstrümanında ses keşfini genişletmekte önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca, farklı türdeki partiyonlarla çalışmayı teşvik ederek müzisyenlerin deneyimsel bilgisini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Meissner, Schwinghamer, Tonsfield ve Wenning, 2017).

Csaba Jevtic Somlai tarafından 2019 yılında kaleme alınan araştırmada, nefes alma ve üfleme tekniklerine yönelik kaynak eksikliğinden doğan bir endişeyle başlamıştır. Üflemeli çalgılarda kullanılan nefes tekniklerine dair literatür çalışması ve deneysel yöntemlerle yürütülen bu araştırma, araştırma sorularına ve hipotezlere başarılı bir şekilde yanıt vermiştir. Araştırmanın temel amacı, ahşap üflemeli çalgılar (woodwind instruments) için nefes tekniklerine odaklanan akademik yayınları ve makaleleri bir araya getirerek kapsamlı bir referans kaynağı oluşturmak ve bu tekniklerin uygulanmasına dair ayrıntılı bilgi sağlamaktır. Araştırmada ortaya çıkan önemli bulgulardan biri, öğrencilerin nefes tekniklerini öğrenirken karşılaştıkları genel ve özel zorlukları aşmalarına yardımcı olabilecek benzersiz yaklaşımlar geliştirilmiş olmasıdır. Bunun yanı sıra, çalışmada bedendeki kas gruplarının diyafram nefesi üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Son olarak, araştırma nefes tekniğinin ses kalitesi, nefes kontrolü ve kapasitesi üzerindeki etkilerini ortaya koyarak, üflemeli çalgılar için nefes tekniğinin önemini vurgulamıştır (Somlai, 2019).

Klarnet performansının çağdaş boyutları başlıklı makalede, klarnetin kompozisyon tekniklerinin tarihsel gelişimi ve geliştirilmiş tekniklerin (extended techniques) besteciler için nasıl bir gereklilik haline geldiği açıklanmaktadır. Ayrıca, klarnetin çağdaş müzikteki rolü ele alınarak, dönemin yenilikçi yaklaşımlarına dair örnekler

sunulmaktadır. Örneğin, klarnetin parmak pozisyonu (fingerings) tekniklerindeki gelişim, yeni ses üretim yöntemlerine olanak tanımış, bu bağlamda geliştirilmiş tekniklerde kullanılan parmak pozisyonları bu makalede ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Böylece, okuyucular klarnette geliştirilmiş teknikler, özellikle parmak pozisyonları konusunda daha ayrıntılı bilgi edinebilirler. Bunun yanı sıra, glissando tekniğinin kullanımı ve dinamiklerle olan ilişkisi incelenerek, bu tekniğin klarnetin karakteristik sesini daha belirgin hale getirerek icrayı nasıl daha etkileyici kıldığı açıklanmaktadır. Geliştirilmiş tekniklerin uygulanabilmesi için yeni notasyon sistemleri geliştirilmiştir. Bu nedenle, makalede modern müzik notasyonunda kullanılan yeni semboller hakkında ayrıntılı açıklamalar yer almakta, böylece geliştirilmiş tekniklerle ilgili bilgi ve referanslara ulaşım daha kolay hale getirilmektedir (Errante, 1977).

2017 yılında hazırlanmış olan Akustik Gitarda Çağdaş İcra Yaklaşımları başlıklı bu araştırmanın amacı, gitarda kullanılan bazı tekniklerin modern ve çağdaş müzik bağlamında geliştirilmiş teknikler (extended techniques) hâline nasıl evrildiğini incelemek ve bu tekniklerin günümüz gitar icrasında ne ölçüde benimsendiğini ve uygulandığını analiz etmektir. Araştırma, literatür incelemesi, müzikal analiz ve performans pratiği yöntemleri kullanılarak yürütülmüştür. Ancak bu çalışma, akustik gitarda geliştirilmiş teknikler için kapsamlı bir sözlük ya da doğrudan bir uygulama kılavuzu oluşturmayı amaçlamamaktadır. Bunun yerine, geliştirilmiş tekniklerin müzikal eserler üzerindeki etkisini analiz ederek bu tekniklerin çağdaş gitar icrasına katkılarını anlamayı hedeflemektedir (Stanley, 2017).

3. YÖNTEM

Bu araştırmada modern klarnet icracılığı bağlamında Jörg Widmann'ın "Fantasie" eseri incelenmiştir. Araştırma, teknik ve stil analizleri, müzikal form analizi ve yorum analizi şeklinde detaylı analizleri içermektedir. Araştırmada klarnet çalma tekniklerinin, süslemelerin, müzikal form ve yorum farklarının belirlenmesi detaylı olarak ele alınmıştır. Bu bölümde araştırmanın yöntemi ve izlenen prosedür detaylandırılmıştır.

3.1 Araştırma Deseni

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Doküman analizi, var olan yazılı ve görsel materyallerin sistematik biçimde incelenmesine dayanan bir nitel araştırma desendir. Bu desende, herhangi bir müdahale ya da doğrudan katılımcı görüşmesi olmadan, mevcut belgeler analiz edilir (Yıldırım & şimşek, 2018). Araştırmada metinler, notalar, video performansları, literatür kaynakları vb. mevcut belgeler analiz edilerek değerlendirmeler yapılmıştır.

3.2 Veri Toplama Yöntemleri

Veri toplama süreci üç ana kaynaktan gerçekleşmiştir:

1. **Literatür Tarama:** Araştırmada klarnet çalma teknikleri ile ilgili mevcut literatür derinlemesine taranmış daha önceki araştırmalar ve akademik çalışmalar incelenerek veri havuzu oluşturulmuştur.
2. **Müzikal Analiz:** Eserin notaları üzerine yapılcak detaylı analizler için daha önce yapılmış klarnet eserleri analizleri incelenmiştir. Eser modern ve gelişmiş teknikler içerdiği için özellikle analizlerin klasik klarnet çalma teknikleri ve modern teknikler arasındaki farklılıkları içermesine dikkat edilmiştir.
3. **Performans Gözlemleri:** Widman Fantasie eserini icra eden farklı klarnet sanatçılarının performansları YouTube gibi dijital platformlardan Kore, Amerika, Kanada, İtalya, Ermenistan gibi ülkelerden icracıların videoları analiz için veri havuzuna alınmıştır. Özellikle farklı ekollerde olan ve stil olarak benzerlik ve farklılıkların ortaya çıkarılmasını ortaya koyulması hedeflenmiştir. Söz konusu video erişim linkleri tezin kaynakça bölümüne eklenmiştir.

3.3 Veri Analizi

Toplanan veriler, tematik analiz yöntemi ile değerlendirilmiştir. Tematik analiz, verilerdeki belirli temaları, kalıpları veya anlam birimlerini tanımlamak ve kategorize etmek amacıyla kullanılan bir yaklaşımdır (Braun & Clarke, 2006). Bu yöntemde, araştırmacılar verilerdeki örüntüleri bulmak için sistematik bir şekilde çalışarak anlamlı temalar çıkarırlar. Eserin analizinde kullanılan başlıca kategoriler şunlardır:

- **Klarnet Çalma Teknikleri:** Eserde geleneksel klarnet çalma (legato, staccato, glissando, vb.) tekniklerinin yanı sıra modern klarnet çalma tekniklerinin (multifonik, fluttertongue vb.) nasıl kullanıldığı analiz edilmiştir.
- **Süslemeler:** Eserde yer alan trill ve acciaccatura gibi süslemler detaylı şekilde anali edilmiştir.
- **Müzikal Form:** Müzikal form analizinde “tema”, “cümle”, “motif” ve “eserin klarnet çama teknikleri” açısından analizleri yapılmıştır. Form analizi Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi Bestecilik bölümü Öğretim Görevlisi İlyas Mirzaev’in uzmanlığı eşliğinde yapılmıştır.
- **Yorum Farklılıkları:** Araştırmanın bu bölümünde, *Fantasie* eserini çalan sanatçıların yorum analizleri temalar ile yapılmıştır. Yorum analizi için belirlenen temalar “Teknik Farklılıklar”, “Dinamik ve İfade Farklılıkları”, “Tempo ve Ritim”, “Kültürel Etkiler” ve “Bestecinin Yönlendirmeleri ile Uyumluluk” olarak belirlenmiştir. Bu bölüm İtalyan klarnet sanatçısı Giuseppe Corpina’nın uzmanlı eşliğinde analiz edilmiştir.

3.4 Araçlar

Bu araştırmada kullanılan veriler; doküman incelemesine dayalı olarak toplanmıştır. Veri toplama sürecinde başlıca şu araçlar kullanılmıştır:

- **Müzik Notası:** Jörg Widmann’ın *Fantasie* adlı eserinin orijinal müzik notası, teknik analizlerin ve süsleme incelemelerinin temel kaynağını oluşturmuştur.
- **Sesli ve Görsel Performans Kayıtları:** YouTube üzerinden ulaşılan farklı klarnet icracılarına ait performans kayıtları, yorum farklılıklarının analizinde temel veri setini sağlamıştır.

- **Literatür Kaynakları:** Klarnet tekniği, modern müzik, yorumlama pratikleri ve müzikal analiz konularında yapılmış akademik yayınlar ve kitaplar incelenmiştir.
- **Uzman Görüşleri:** Eserin müzikal formu ve icra teknikleri üzerine yapılan analizlerde, iki farklı uzmandan görüş alınarak çalışmanın güvenilirliği ve derinliği artırılmıştır.

Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi Bestecilik Bölümü öğretim görevlisi **İlyas Mirzaev**, eserin yapısal ve form analizine yönelik katkı sunmuştur.

İtalyan klarnet sanatçısı **Giuseppe Corpina**, *Fantasie* eserinde kullanılan çağdaş çalma tekniklerine dair uygulamalı görüşleriyle teknik analiz sürecine katkıda bulunmuştur.

3.5 Sınırlılıklar

Bu araştırma, yalnızca modern dönemde klarnet çalan icracılara odaklanmış ve Jörg Widmann'ın "Fantasie" eseri ile sınırlanmıştır. Performans gözlemleri, araştırmanın yapıldığı tarihte dijital platformlarda bulunan açık kaynaklara dayanmaktadır.

3.6 Geçerlik ve Güvenirlik

Bu çalışmada geçerlilik, kullanılan verilerin çeşitliliği ve verilerin analiz sürecinde tutarlılığın sağlanmasıyla desteklenmiştir. Araştırmanın iç geçerliliğini artırmak amacıyla, müzik notaları, sesli ve görsel performans materyalleri ile ilgili akademik literatür birlikte değerlendirilmiştir. Bu sayede analiz edilen bulguların dayanakları güçlendirilmiş ve elde edilen sonuçların kuramsal temellere oturtulması sağlanmıştır.

Güvenilirlik ise, çoklu veri kaynaklarının karşılaştırmalı olarak analiz edilmesiyle sağlanmıştır. Aynı esere ait farklı yorumların incelenmesi, analiz sürecinde öznel yargılardan kaçınılmasını kolaylaştırmış ve yorumların tutarlılığı üzerinde kontrol sağlamıştır. Ayrıca, çalışmada İlyas Mirzaev ve Giuseppe Corpina gibi alanında uzman kişilerin görüşlerine başvurularak analizlerin doğruluğu pekiştirilmiş ve çalışmanın güvenilirliği artırılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, Widman Fantasie eserine dair elde edilen bulgular, belirlenen alt problemler çerçevesinde sistematik ve detaylı bir analiz çerçevesinde sunulacaktır. İlk olarak eserde kullanılan klarnet çalma teknikleri ele alınmıştır. Ardından eserde kullanılan süslemeler (ornamentasyon) ve geliştirilmiş teknikler incelenerek bu unsurlar arasındaki farklılıklar detaylanmıştır. Sonrasında eserin müzik formu üzerine çözümler ve analizlere yer verilmiştir. Bu bölümün sonunda ise eserin farklı klarnet icracıları tarafından yorumlanmasına teknik ve stil farklılıkları üzerine analizler yer almaktadır.

4.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular “Fantasie Eserinde Kullanılan Klarnet Çalma Teknikleri”.

Jörg Widmann’ın Fantasie adlı solo klarnet eseri, çağdaş müziğin teknik ve sanatsal gerekliliklerini derinlemesine yansıtan bir yapıya sahiptir. Bu eser, hem geleneksel klarnet çalma tekniklerini hem de Geliştirilmiş (extended) teknikleri içermesiyle dikkat çekmektedir. İcranın teknik açıdan zorlukları, eserin yalnızca bir müzikal ifade aracı değil, aynı zamanda bir virtüözite sergisi haline gelmesini sağlamaktadır. Fantasie eseri; legato, staccato, tenuto, glissando, multifonik ve flutter-tonguing gibi çeşitli tekniklerin bir araya geldiği zengin bir müzikal doku sunar. Bu teknikler, icracının artikülasyon, dinamik kontrolü ve nefes tekniklerindeki hakimiyetini sınavan detaylarla birleştirilmiştir.

Bu bağlamda, araştırmanın ilk alt probleminde Fantasie eserinde kullanılan klarnet çalma teknikleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Analizlerde, hem geleneksel çalma yöntemlerinin hem de Geliştirilmiş (extended) tekniklerin eserin müzikal ifadesine katkıları ele alınarak tekniklerin farklı bölümlerdeki uygulama biçimleri değerlendirilmiştir.

4.1.1. Legato

Legato, “müzikal notaların yumuşak ve birbirine bağlı şekilde çalındığını veya söylendiğini ifade eder; buna karşılık, staccato her notanın belirgin bir şekilde çalınması anlamına gelir” (Randel, 2003, s. 1168).

Şekil 4.1 Fantasia eserindeki legato kullanımı, sayfa 1, satır 3.

Fantasia eserinde legato, notaların kesintisiz ve birbirine bağlı bir şekilde çalınmasıyla eserin ifade gücünü artıran önemli bir teknik olarak kullanılmıştır. Eserde legato, özellikle melodik geçişlerde akıcılığı sağlamak ve dinleyicide yumuşak bir duygu akışı oluşturmak amacıyla dikkatlice uygulanmıştır. Notasyon üzerinde yer alan yay işaretleri, klarnet icrasında legato tekniklerinin icrasına rehberlik ederek hem parmak tekniği hem de nefes kontrolü açısından icracının teknik becerilerini ön plana çıkarmaktadır. Bu kullanım, Fantasia'nın duygusal derinliğini ve müzikal bütünlüğünü pekiştiren temel unsurlardan biridir.

4.1.2. Staccato

Staccato, notaların kısa, kesik ve birbirinden ayrılarak çalınmasını ifade eden bir terimdir. Kökeni İtalyanca “staccare” (ayırarak) fiilinden gelir ve notalarda genellikle küçük bir nokta ile belirtilir (Randel, 2003, s. 2077).

Şekil 4.2 Fantasia eserindeki staccato kullanımı, sayfa 3, satır 3.

Fantasia eserinde staccato, notaların kısa, kesik ve belirgin bir şekilde çalınmasını sağlayarak eserin ritmik vurgusunu ve dinamiklerini artıran önemli bir teknik olarak öne çıkar. Bu teknik, eserdeki melodik cümlelerin hareketliliğini ve netliğini desteklemek için sıklıkla kullanılmıştır. Staccato, legato ile zıt bir karakter sergileyerek icrada farklılık yaratırken, eserin ifade gücüne de katkıda bulunur.

Özellikle hızlı pasajlarda staccato, icracının artikülasyon becerisini ve teknik hakimiyetini ön plana çıkaran bir özellik olarak dikkat çeker.

4.1.3. Tenuto

Tenuto, notanın tam değeriyle veya biraz uzatılarak çalınmasını ve bu yolla vurgulanmasını ifade eder. İtalyanca “tenere” (tutmak) kökenlidir ve notada kısa yatay bir çizgiyle gösterilir (Randel, 2003, s. 2166).

Şekil 4.3 Fantasia eserindeki tenuto kullanımı, sayfa 1, satır 8.

Fantasia eserinde tenuto, notaların tam değerleri boyunca sürdürülebilir bir şekilde çalınarak hafif bir vurgu yaratmayı amaçlayan önemli bir teknik olarak kullanılmıştır. Notasyon üzerinde, notaların üstünde veya altında yer alan yatay çizgiyle belirtilen bu işaret, eserin melodik yapısına duygusal bir derinlik ve ifade gücü katmaktadır. Tenuto işareti, özellikle geçiş cümlelerinde ve vurgu gerektiren bölümlerde, dinleyicinin dikkatini belirli noktalara çekmek için etkili bir araç olarak öne çıkmaktadır. Bu teknik, eserin dramatik yapısını güçlendirirken icracının müzikal yorumuna da zenginlik kazandırır.

4.1.4. Glissando

Glissando, “bir müzik aleti veya ses ile art arda gelen perdeler boyunca hızlı bir kayma hareketi, yukarı veya aşağı doğru gerçekleştirilen bir geçiş” olarak tanımlanır (Randel, 2003, s. 915). Bu teknik, notalar arasında pürüzsüz ve kesintisiz bir geçiş sağlayarak performansa ifade gücü veya dramatik bir etki katar.

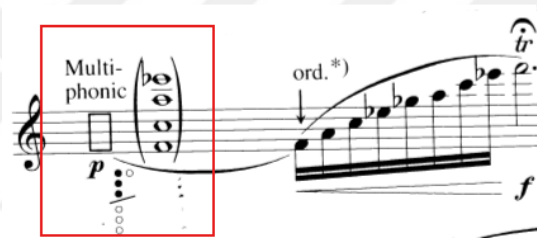

Şekil 4.4 Fantasia eserindeki glissando kullanımı, sayfa 3, satır 7.

Fantasie eserinde glissando, notalar arasında pürüzsüz ve kesintisiz bir geçiş sağlayarak eserin ifade gücünü ve dramatik etkisini artıran dikkat çekici bir teknik olarak kullanılmıştır. Yukarıdan aşağıya veya aşağıdan yukarıya doğru hızlı bir kayma hareketini içeren bu teknik, özellikle melodik cümlelerde akıcılığı ve eserin modern karakterini vurgulamak için etkili bir şekilde uygulanmıştır. Glissando, klarnetin geniş ses aralığını ve icracının teknik yetkinliğini sergileyen önemli bir araç olarak eserin genel yapısına katkıda bulunmaktadır.

4.1.5. Multifonik

Multifonik, tek sesli çalgılarda aynı anda birden fazla perde üretme tekniğidir. Gelişmiş parmak pozisyonları, embouchure ayarı ve hava kontrolüyle elde edilir ve çağdaş müzikte yeni tınılar keşfetmek için sıkça kullanılır (Randel, 2003, s. 1349).

Şekil 4.5 Fantasie eserindeki multifonik kullanımı, sayfa 1, satır 1.

Genellikle yalnızca tek bir nota ürettiği bilinen klarnet, multifonik teknik ile geliştirilmiş ve aynı anda iki ses üretebilir hale gelmiştir. Fantasie eserinde multifonik, eserin açılışında kullanılmıştır. Modern müzik kompozisyonlarında sıklıkla kullanılan bu teknik, icracının nota doğruluğunu ve dudak pozisyonunu hassas bir şekilde ayarlamasını gerektirdiği için oldukça zorlayıcıdır. Yukarıdaki örnek şekilde görüldüğü gibi, belirtilen nota, icracının tek bir nefesle çalması gereken notadır. Besteci, müzisyenlere rehberlik etmek amacıyla müzik notasyonunda parmak pozisyonlarını da yazar. Ayrıca, Fantasie adlı eserin bestecisinin aynı zamanda profesyonel ve alanında tanınmış bir klarnet sanatçısı olması, Fantasie eserini çalacak müzisyenler için büyük bir kolaylık sağlar.

4.1.6. Flutter-tonguing

Flutter tongue tekniğinde [Alm. Flatterzunge; İt. frullato], dil, üst damak üzerinde, ön dişlerin hemen arkasında titretilir veya tril yapılır (Randel, 2003, s. 2224). Bu teknik, hem klasik hem de çağdaş müzikte doku eklemek veya benzersiz bir tını etkisi yaratmak için yaygın olarak kullanılır. Flutter-tonguing, müzik notasyonunda genellikle “flz” kısaltmasıyla veya pasajın üzerine yazılan terimle belirtilir.

Şekil 4.6 Fantasie eserindeki flutter-tonguing kullanımı, sayfa 3, satır 4.

Fantasie kompozisyonunda, flutter-tonguing “tremolo” işareti ile yazılmıştır. Bu flutter-tonguing icrası, eserde ilgi çekici bir etki yaratan aşağı yönlü bir glissando ile devam etmektedir.

Yukarıdaki açıklama, Fantasie kompozisyonunda kullanılan teknikleri içermektedir. Bunun yanı sıra, İtalyan klarnet sanatçısı Giuseppe Corpina ile yapılan röportaj sonucunda, bu eserde kullanılabilecek nefes tekniği ve üfleme tekniğinde alternatif yöntemler keşfedilmiştir. Bu tekniklerin kullanımı zorunlu değildir ve her bir oyuncu için sadece bilgi amaçlı bir referans olabilir. Bahsedilen teknikler, aşağıdaki paragraflarda ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

4.1.7. Nefes çevirme

Çeşitli müzik kitaplarına, özellikle Arthur Weisberg tarafından yazılan “The Art of Wind Playing” adlı esere göre, bu teknik, ileri düzey bir teknik hakimiyeti olarak kabul edilir ve yoğun bir pratik ile solunum kasları, ağız ve burun arasındaki yüksek düzeyde bir koordinasyonu gerektirir. Circular breathing, yalnızca sesin süresini uzatmakla kalmaz, aynı zamanda müzisyenin benzersiz müzikal efektlere ulaşmasını da sağlar. Circular breathing, bir müzisyenin nefes almak için ara vermeksizin sürekli ses üretmesini sağlayan bir solunum tekniğidir. Bu teknik, burundan hava alınırken eşzamanlı olarak yanaklarda depolanan havanın ağızdan dışarı verilmesi yoluyla

gerçekleştirilir. Bu, müzisyenlerin uzun cümleleri kesintiye uğramadan çalabilmelerini sağlayarak ifade yeteneklerini artırır.

Weisberg (1975, s. 93)’a göre “Bazı müzisyenler, özellikle obua çalanlar, sınırsız nefes almayı sağlayan Nefes çevirme (*circular breathing*) adı verilen yeni bir teknik kullanmaktadır. Aslında bu teknik tamamen yeni değildir; ancak Batı müziğine uygulanması açısından yenidir. Doğu müziğinde kullanılmasının yanı sıra, bu teknik, uzun süre boyunca tek bir nefesle mümkün olandan çok daha uzun süre sabit bir hava akışı sağlaması gereken cam üfleyicileri arasında da yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Tekniğin temel mantığı, burundan nefes alırken aynı anda ağızdan üfleyebilmekten geçer. Bu, ağız ve yanakların hava ile doldurulması ve yanakların havayı kamıştan zorla geçirirken burundan nefes alınması yoluyla gerçekleştirilir. Zorluklar, bir üfleme türünden diğerine geçiş sırasında ortaya çıkar. Bu geçişi, perde değişikliği duyulmayacak kadar pürüzsüz bir şekilde yapmak son derece zordur”

Üflemeli çalgılarda ses üretmek için iyi bir nefes tekniği bilgisi ve hakimiyeti gereklidir. Yaygın olarak bilinen nefes teknikleri arasında diyafram nefesi ve göğüs nefesi yer alır. Ancak Fantasia eserinde kullanılan *extended technique* (Geliştirilmiş teknik) teknikler bu duruma farklı bir boyut kazandırmaktadır. Yeni tekniklerin eklenmesi, bir müzisyenin çalınan eserin özünü başarılı bir şekilde iletmesini desteklemek için de gereklidir; bu araştırma, Fantasia kompozisyonundaki klarnet çalma tekniklerine odaklanmaktadır.

Circular breathing, sarkıcılar ve üflemeli çalgı icracıları, uzun süre boyunca kesintisiz ve sürekli bir nota tutmak için bu tekniği kullanır. Bu egzersiz aynı zamanda meditasyonda da uygulanmaktadır. Birçok üflemeli çalgı icracısı için, nefes çevirme, uzun notaları nefes darlığı yaşamadan tutmak açısından oldukça faydalıdır. (*Manske, Madison. 2019*).

Şekil 4.7 Nefes çevirme (learningactivities, n.d).

4.1.8. Çift Dil Üfleme Yöntemi

Bu teknik klarnet çalma temel tekniklerinden biridir, ancak fark edilmeden, farklı dönemlere ait müzik eserlerinde sıkça kullanılan önemli bir tekniktir. Genellikle bu teknik, melodik cümlelerde artikülasyonu netleştirmek için kullanılır. Çift dil çalma tekniği, özellikle hızlı tempolu melodik cümlelerin çalınmasında klarnetçilere büyük kolaylık sağlar. Bu nedenle, bir klarnetçi için bu tekniği ustalıkla öğrenmek çok önemlidir.

Fantasie eserinde çift dili üfleme yöntemi tekniğinin kullanılması, bu kompozisyon için oldukça uygun olacaktır. Çünkü bu teknik, artikülasyonu netleştirmek ve melodik cümlelerin icrasını zenginleştirmek için faydalıdır. Aşağıdaki örnek görselde de görüldüğü gibi, bu teknik eserin yorumlanmasında büyük fayda sağlar.

Şekil 4.8 Fantasie eserindeki çift dil üfleme kullanımı, sayfa 6, satır 1 ve 2.

Yukarıdaki şekilde görüldüğü gibi, kırmızı kutu ile işaretlenen bölüm tempo açıklamasını içermektedir: “Fast, brilliant (even faster and more forward pressing than

before)”. Bu tempo açıklaması, bu bölümde melodinin hızlı bir tempoyla, hatta önceki bölüme göre daha da hızlı ve ileriye dönük bir şekilde çalınması gerektiğini belirtir. Mavi kutu ile işaretlenen bölüm ise, melodinin tekrarlı hareketini veya bir notanın tekrarını göstermektedir. Bu bölümün double tonguing (çift dilleme) tekniği ile çalınması, icrayı kolaylaştırmak ve artikülasyonu netleştirmek açısından daha uygun olacaktır.

4.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular “Fantasie Eserinde Kullanılan Süslemeler (Ornamentasyon) ve Geliştirilmiş Teknikleri”

Harvard Müzik Sözlüğü'ne göre, ornamentasyon, bir melodi cümlesine dekoratif unsurların veya öğelerin eklenmesidir. Ornamentasyonun amacı, bir müzik eserini güzelleştirmek, ifadesini zenginleştirmek ve estetik çekiciliğini artırmaktır. Bu süslemeler, doğrudan notasyonla belirtilebildiği gibi, müzisyen tarafından doğaçlama olarak da icra edilebilir. Gelişim sürecinde, ornamentasyon sıklıkla belirli bir dönem veya bölgenin müzik tarzını ayırt eden bir özellik haline gelmiş ve kullanımı, geçerli olan müzik estetiğine uygun şekilde sürekli evrilmiştir.

Zaman ilerledikçe, tüm müzik unsurlarının da geliştiği kesinlikle söylenebilir. Özellikle klarnet çalma teknikleri olmak üzere, müzikte kullanılan kompozisyon ve teknikler açısından birçok farklılık ortaya çıkmıştır. Klarnette kullanılan yeni teknikler, daha farklı ve karakteristik seslerin üretilmesini sağlamıştır. Özellikle modern dönemde, klarnet çalma tarzı çok daha çeşitli hale gelmiş ve klasik veya romantik dönem eserlerine kıyasla oldukça farklılaşmıştır. Pek çok kişi modern müziği alışılmadık melodileri ve tuhaf gelen sesleri nedeniyle beğenmemektedir. Ancak modern müzik tutkunları, bu türde birçok yeni unsuru keşfetmektedir, çünkü modern müzik eserlerinin oluşturulmasında yapılan özgün deneyler yeni çalma tekniklerinin ortaya çıkmasına olanak sağlamaktadır.

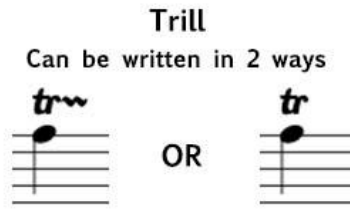
Modern müzikte, her eserde birçok farklılık bulunabilir. Bu, bestecinin düşüncelerine ve enstrüman çalma tekniklerine ne kadar hakim olduğuna bağlıdır. Araştırmacının Fantasie eserini çalmış olan İtalyan klarnetçi ve profesör Giuseppe ile yaptığı röportajda, Giuseppe, bestecinin yazdığı kompozisyonda enstrüman çalma tekniklerini bilmemesi durumunda bazı sorunlar yaşandığını belirtti. Bu durum, müzisyenler eseri çalmaya başladığında bazı tekniklerin uygulanmasının mümkün olmamasıyla

sonuçlanır. Tüm bunlar, bestecinin temel müzik teorisi, enstrüman çalma teknikleri ve müzik notasyonu yazımı konusundaki bilgisine dayanır.

Fantasie kompozisyonunda, klasik eserlerde de kullanılan birçok süsleme (ornamentasyon) bulunmaktadır, ancak bu süslemelerin icra şekli biraz geliştirilmiş ve yeni karakterler ortaya çıkarmak için uyarlanmıştır. Kullanılan süslemelere örnekler aşağıdaki gibidir;

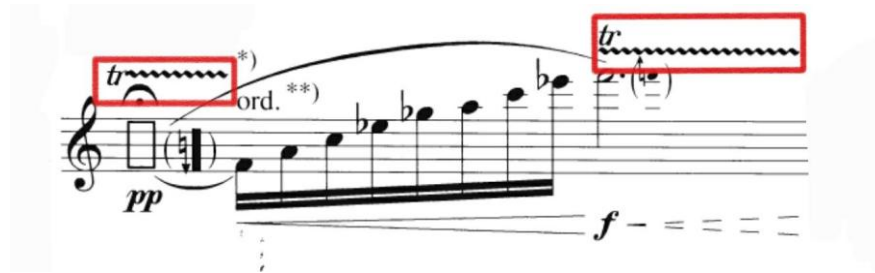
4.2.1. Trill

İlk ve yaygın olarak kullanılan süsleme trill'dir. Müzik sözlüğüne göre trill, iki notanın hızlı bir şekilde dönüşümlü olarak tekrar edilerek çalınmasıyla yapılan bir müzikal süsleme olup, müzik karakterine çeşitlilik ve duygusal ifade kazandırır. Genel olarak trill, müzik notasyonunda iki farklı şekilde yazılabilir (Dunnet, Ben 2024) Aşağıdaki şekilde bu yazım örnekleri bulunmaktadır;

Şekil 4.9 Trill örneği (musictheoryacademy, n.d).

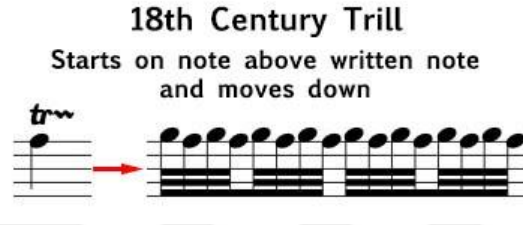
Fantasie kompozisyonunda, trill “tr” harfiyle yazılır ve arkasına dalgalı bir çizgi eklenir. Bu ikisinden hangi yazım şekli kullanılırsa kullanılsın, bu yazım şekli icra şeklini ya da üretilen sesi değiştirmez.

Şekil 4.10 Fantasie eserindeki trill kullanımı, sayfa 5, satır 4.

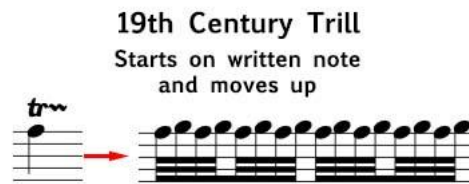
Yukarıdaki Fantasie kompozisyonundan alınan görüntüde görüldüğü gibi, trill kırmızı çizgili bir kutu ile işaretlenmiştir. Yukarıdaki görsel, Fantasie eserindeki trill kullanımına bir örnek teşkil etmektedir. Görüldüğü üzere, kullanılan sembol genel trill

sembolleriyile aynıdır. Ancak, trill'in biraz farklı şekilde çalınmasını gerektiren başka bir ayrıntı bulunmaktadır. “(**)” sembolüyle belirtilen trill, aynı teknikle çalınmakta ancak Fantasie notasyonu içerisinde Jörg tarafından yazılmış olan talimatlara veya yönlendirmelere uygun olarak biraz farklı bir nota ile icra edilmektedir. Genellikle trill sembolü notanın üzerine yerleştirilir ve bu, notanın ardından gelen veya önceki nota ile dönüşümlü olarak çalınması gerektiği anlamına gelir. Bu, eserin hangi döneme ait olduğuna bağlı olarak ayarlanır ve o dönemin geçerli kuralları doğrultusunda icra edilir. Örneğin, 18. yüzyılda trill, yazılı olan notanın bir üstündeki notayı çalarak başlatılırdı. Örneğin, yazılı olan nota F ise, trill G notasından başlayıp ardından F notası ile dönüşümlü olarak çalınır. Aşağıdaki şekilde açıklanmaktadır:

Şekil 4.11 18. Yüzyılda trill gelişimi (musictheoryacademy, n.d).

Daha sonra, 19. yüzyılda trill, önceki yüzyıldan biraz farklı bir şekilde çalınmaya başlanmıştır. Trill, yazılı olan notadan başlayarak bir üstteki notaya geçer. Örneğin, yazılı nota Fa ise, trill Fa notasından başlayıp ardından Sol notasıyla dönüşümlü olarak çalınır. Aşağıdaki şekilde gösterildiği gibi:

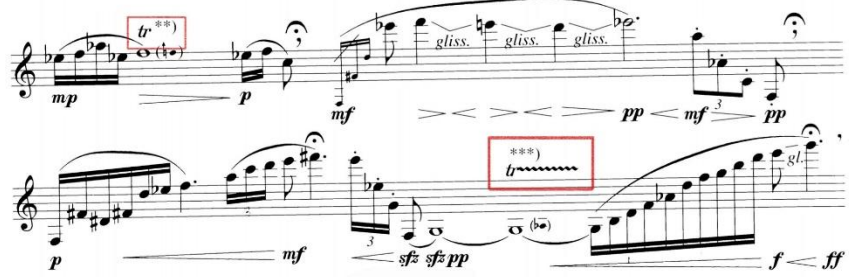

Şekil 4.12 19. Yüzyılda trill gelişimi (Musictheoryacademy, n.d).

Yukarıda açıklandığı gibi, zamanla gelişmeler yaşanmıştır. Modern dönemde trill kullanımı da daha çeşitli, yenilikçi ve özgün bir hale gelmiştir. Ancak, trill'in icrasında üretilen ses, hala temel kurallara uygun olarak kompozisyona karakter kazandırmak veya bir süsleme eklemek amacıyla kullanılmaktadır.

Daha önce açıklandığı gibi, trill, döneme bağlı olarak farklı şekillerde icra edilir. Klasik veya Romantik dönemlerde kullanılan trill tekniği, Fantasie adlı müzik eserinde kullanılan trill tekniğinden farklılık göstermektedir. Fantasie eserindeki trill, Jörg

Widmann tarafından geliştirilmiş olduğu için biraz farklıdır. Temelde trill, genellikle iki notanın hızlı bir şekilde dönüşümlü olarak çalınmasıyla icra edilir. bu eserde, kullanılan iki nota biraz varyasyon gösterir ve notasyonun içinde detaylı bir şekilde yazılmıştır, G. Corpina (kişisel görüşme, ekim 2023).

Şekil 4.13 Fantasie eserindeki trill kullanımı, sayfa 1, satır 2 ve 3.

Trill sembolünün hemen yanında bir * işareti bulunmaktadır ve bu işaretin açıklaması, notasyonun alt kısmında yazılı olarak verilmiştir. Bu açıklama, trill'in nasıl çalınacağını detaylandırmaktadır. Aşağıdaki şekilde de görüldüğü gibi, bu açıklama notanın altında yer almaktadır.

*) aber F-Griff von Multiphonic übernehmen / but take over fingering of the multiphonic
 **) Synonymtriller mit r. Hd. kl. Finger, obere Klappe / Synonym Trill with r. h. little finger, upper key
 ***) langsam beginnen, schneller werden / start trill slowly, accelerate
 © 2005 Schott Music GmbH & Co. KG, Mainz 51 573

Şekil 4.14 Fantasie eserindeki trill açıklaması, sayfa 1.

Bu şekilde detaylı bir yazım, Fantasie kompozisyonunda trill süslemesinin icrasını daha açık hale getirir ve eserde yanlış çalma olasılığını azaltır. Ayrıca, bu yazım bestecinin yorumunu klarnet sanatçısına iletmeye yardımcı olur ve bu eseri dinleyen herkes için daha doğru bir müzikal ifade sağlar.

4.2.2. Acciaccatura

Elson'ın Cep Müzik Sözlüğü'ne göre, acciaccatura veya *grace note* “çok kısa bir süs notası, esas notadan önce yerleştirilen ve vurgu esas notada olan yardımcı bir notadır. Acciaccatura, nota üzerinde çizilen hafif bir çapraz çizgi ile ayırt edilir” (Elson, 1909, s. 74)

Şekil 4.15 Acciaccatura örneği .

Fantasie kompozisyonunda acciaccatura süslemesi oldukça sık kullanılmaktadır, çünkü bu süsleme neredeyse her bölümde yer almaktadır. Fantasie solo klarnet kompozisyonunda ortaya çıkan karakteristikler de büyük ölçüde kullanılan süslemelerle ilişkilidir, çünkü süslemeler, eserin kendisini daha zarif hale getiren birer süsleme niteliğindedir. Fantasie kompozisyonunda Acciaccatura kullanımına bir örnek, aşağıdaki şekilde görülebilir.

Şekil 4.16 Fantasie eserindeki acciaccatura kullanımı, sayfa 5, satır 3.

Yazımda, ana nota olan Cb (do bemol) notasının yanında küçük bir notanın bulunduğu görülmektedir. Bu, acciaccatura süslemesinin bu notada çalınacağını, ardından ana nota olan Eb (mi bemol) notasına geçileceğini göstermektedir.

Bu süsleme, Fantasie eserinde eseri güzelleştirmek ve yeni bir karakter kazandırmak amacıyla kullanılmıştır. Temel kurallara uygun olarak çalma şekli değişmemekle birlikte, bu eserde acciaccatura süslemesinde küçük bir varyasyon bulunmaktadır. Fantasie eserinde acciaccatura süslemesinin bir örneği aşağıdaki bulunmaktadır;

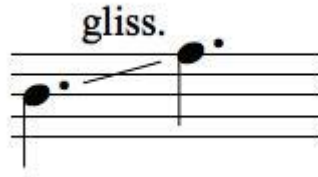

Şekil 4.17 Fantasie eserindeki acciaccatura kullanımı, sayfa 6, satır 9.

Yukarıdaki şekilde, acciaccatura süslemesi kırmızı bir kutu ile işaretlenmiştir. Farklı notaların kullanıldığı da görülmektedir ve bu durum, klarnet sesine yeni bir karakter kazandırırken eserin genel karakterine de katkı sağlamaktadır.

4.2.3. Glissando

Harvard Müzik Sözlüğü'ne göre, “Glissando” terimi, kaymak veya süzölmek anlamına gelen İtalyanca “glissare” kelimesinden türetilmiştir. Glissando, hızlı gamların kaydırma hareketiyle icra edilmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Apel, 1944, s.298). Genellikle glissando, bir alt notadan başlayarak daha yüksek bir notaya doğru kayarak çalınır, aşağıdaki şekilde de görüldüğü gibi:

Şekil 4.18 Glissando açıklaması (andrewhugill, n.d).

Glissando genellikle daha düşük bir notadan daha yüksek bir notaya doğru çalınır. Bu teknik, bir müzik kompozisyonuna yeni ve benzersiz bir karakter kazandırır. Glissando tekniği sadece üflemeli çalgılarda, özellikle klarnette değil, aynı zamanda keman, çello, kontrbas, piyano, arp gibi diğer enstrümanlarda da uygulanabilir.

Klarnet icrasında glissando tekniği genellikle kullanılır, çünkü bu teknik klarnetin karakteristik özelliklerini güçlü bir şekilde ortaya çıkarır. Klarnette sıkça kullanılan ve çok bilinen glissando örneklerinden biri, George Gershwin'in Rhapsody in Blue eserinin açılışında yer alır. Aşağıdaki şekilde bu örnek gösterilmiştir:

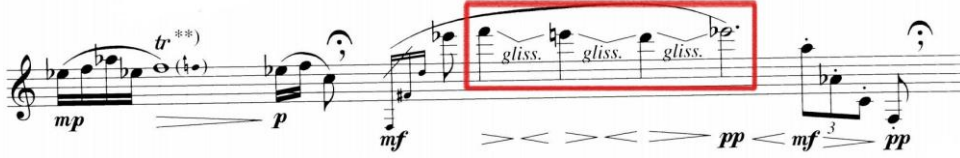

Şekil 4.19 Glissando açıklaması (freescor, n.d).

Glissando tekniği, yeşil kutu ile işaretlenmiş g notasından başlayarak, mavi kutu ile işaretlenmiş c3 notasına kadar yükselerek çalınır. Bu eser, açılış bölümünün ikonikliği

sayesinde tüm dünyadaki klarnetçiler için oldukça tanınmış bir eserdir. Rhapsody in Blue, klarnetin karakteristik sesini alttan en üst oktava kadar güçlü bir şekilde sergilemektedir.

George Gershwin'in Rhapsody in Blue eserindeki glissando tekniği ile Jörg Widmann'ın Fantasie eserindeki glissando tekniği arasındaki fark nedir? İlk örneğin aşağıdaki şekilde gösterilmiştir;

Şekil 4.20 Fantasie eserindeki glissando kullanımı, sayfa 1, satır 2.

Yukarıdaki şekilde, glissando tekniğinin önceki örnekten farklı bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Melodi, çok uzak olmayan bir mesafede ilerlemekte; önce yukarıdan aşağıya doğru, ardından tekrar yukarıya çıkmaktadır. İkinci fark ise glissando yönünden kaynaklanmaktadır. Genellikle glissando tek yönlü çalınır, örneğin alt oktavdan üst oktava ya da tam tersi. Ancak bu eserde glissando, aynı melodik cümle içinde hem aşağıya hem de yukarıya doğru, iki zıt yönde icra edilmektedir.

4.2.4. Multifonik

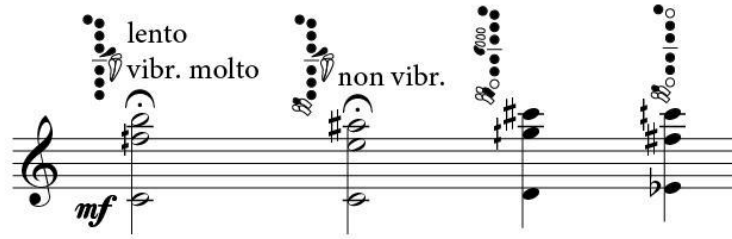
Multifonik, nefesli bir çalgıda tek bir perde (boğum) düzeniyle eşzamanlı olarak birden fazla sesin üretilmesini tanımlayan bir terimdir. Bu teknik, çağdaş eserlerde sıkça kullanılmaktadır (Morehead, 1992, s.357). Üfleme veya nefesli çalgılar genellikle yalnızca bir notayı üretebilen monofonik enstrümanlardır. Ancak, üfleme şeklinin, parmak pozisyonlarının değiştirilmesi veya ses kullanılması yoluyla aynı anda daha fazla nota üretmek mümkündür. Bu sesler multifonik olarak adlandırılır.

Multifonik tekniği, 18. yüzyıldan beri kullanılmaktadır; bu dönemde korno çalanlar üç veya dört notalık akorlar üretebilirdi. Bu, horn notasının üzerinde veya altında başka bir nota mırıldanarak veya şarkı söyleyerek yapılır. Eğer söylenen nota yeterince güçlü ise, iki ses dalgası birbirine müdahale eder ve orijinal notaların altında ve üstünde iki başka nota fark edilebilir.

Günümüzde, flüt ve klarnet çalgıcılarının enstrümanlarında multifonik teknikleri daha kolay icra edebilmeleri için birçok parmak pozisyonu kılavuzu yayımlanmıştır. Bu kılavuzlardan veya etütlerden bir örnek, *Flechier Laurent*'in 2013 yılında yayımlanan

Petite Méthode des Modes de Jeu Contemporains pour la Clarinette adlı eseridir. Multifonik tekniği icra ederken bir klarnetçi ile diğerinin aynı sesi üretmesinin imkansız olduğu sıkça söylenir, çünkü enstrümanlar, embouchure ve diğer faktörler farklılık gösterir. Enstrüman üzerinde multifonik parmak pozisyonları, kimin çaldığına bağlı olarak değişebilir. Bir kişiye uygun olan multifonik parmak pozisyonu, bir diğerine uygun olmayabilir.

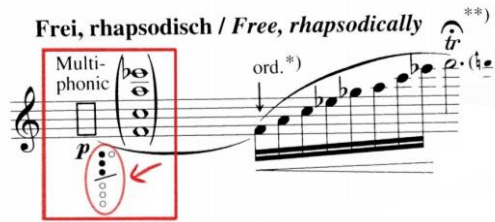
Multifonik Tekniği, özellikle klarnet enstrümanında, modern dönemdeki birçok müzik eserinde kullanılmaya başlanmıştır. Bu tekniğin kullanımı, hem oyuncular hem de araştırmacılar için klarnette multifonik teknikleri daha ayrıntılı bir şekilde inceleme imkânı sunmaktadır. Yazılı notasyon açısından bakıldığında, klarnet için multifonik tekniği oldukça detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Genellikle, parmak teknik örnekleri notaların yanında gösterilir, aşağıdaki şekilde yer almaktadır;

Şekil 4.21 Multifonik kullanımı (Jeanfrancoischarles, n.d).

Yukarıdaki örnek, klarnet için multifonik müzik notasyonunu göstermektedir. Görüldüğü gibi, oyuncuya yardımcı olmak ve doğru parmak pozisyonunu göstermek amacıyla bir parmak pozisyonu açıklaması yer almaktadır. Bu durum, embouchure (üfleme pozisyonu) ve klarnetin kamışının durumu gibi birçok unsur ve diğer faktörler nedeniyle elbette bazı ayarlamalar gerektirebilir.

Multifonik tekniği *Fantasie* kompozisyonunda nasıl uygulanmıştır? *Fantasie* eserindeki multifonik notasyonu, yukarıdaki örneğe çok benzer şekilde yazılmıştır. Parmak pozisyonu açıklamaları da notada belirtilmiş olup, bu da oyuncuların tekniği daha kolay bir şekilde icra etmelerine yardımcı olmaktadır.

Şekil 4.22 *Fantasie* eserindeki multifonik kullanımı, sayfa 1, satır 1.

Fantasia eserinde kullanılan multifonik tekniğini modern kompozisyon standartlarından ayıran son özellik, bu eserde kullanılan multifoninin “tonal multifonik” olmasıdır. Bu nedenle, bu teknik diğer modern müzik kompozisyonlarında yaygın olarak kullanılan disonant multifoniklerden farklı bir etki yaratır. Yeni bir ses belki de çok önemli değildir, ancak önemli olan, bir kompozisyona yeni bir bağlam kazandırmaktır.

Flutter-tongue, icracının “r” harfini yuvarlayarak uyguladığı bir artikülasyon yöntemidir. Özellikle flüt üzerinde etkili olmakla birlikte, diğer nefesli çalgılarda da kullanılmaktadır (Bennett, 1990, s. 111). Klarnette flutter tongue uygulamak için iki yöntem vardır. En yaygın yöntem, dili üst damağa doğru yuvarlayarak bir 'R' harfini yuvarlıyormuş gibi yapmaktır. Ancak, eğer icracı bunu fiziksel olarak gerçekleştiremiyorsa, ki bu yaygındır, flutter tongue uvular bir yöntemle de elde edilebilir, bu da gargaraya benzer bir harekettir ve biraz farklı bir sesle sonuçlanır. Bu etki, klarnetin normal çalma aralığının çoğunda mümkündür ve daha yüksek hava basıncı gerektirdiği için daha yüksek ses seviyelerinde daha etkili olur. Birçok icracı, alt registerde 'R'leri yuvarlayarak her iki yöntemi de sıklıkla kullanır.

2.

Flz.

chrom.

sffz p sub. cresc. *f*

58

Kırmızı kutu ile işaretlenmiş olan nota, flutter-tongue tekniği ile çalınacak notadır. Aynı zamanda “flz” harfleri de görülebilir, bu terim Almanca'dan gelir ve “flutterzunge” olarak adlandırılır. Bu terim, müzik notasyonunda flutter-tongue tekniğinin yazım şeklidir.

Yukarıda yapılan açıklamalar, Fantasie adlı müzik eserinde kullanılan teknikler ve bu tekniklerin gelişimiyle ilgilidir. Söz konusu tekniklerin kullanımında bazı farklılıklar gözlemlenmekte olup, bu farklılıklar zaman içerisinde meydana gelen gelişmeleri de yansıtmaktadır. Bir sonraki bölümde ise Fantasie eserinde süsleme (ornamentasyon) kullanımına ve bu kullanımın tarihsel gelişimine yer verilecektir.

4.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular “Fantasie Kompozisyonunda Müzik Formu”

Bir müzik eserini analiz etmenin en temel unsuru, eserin formudur. Eserin formu, kompozisyondaki bölümleri açıklar. Bu bölümler, daha sonra tema, cümle, motif ve eserin içindeki müzikal detaylar gibi unsurlara indirgenir. Bir eserin müzik formundaki farklılıkları açıklamak için, bu formun önceki dönemlerle karşılaştırılması daha iyi bir yaklaşım olacaktır, çünkü bu sayede belirgin farklar ortaya çıkar. Net veya belirgin bir şekilde görülebilen müzik formlarına bir örnek, Sergei Rachmaninoff'un romantik dönemde yazdığı Piyano Konçertosu No. 2, Do Minör, Op. 18 adlı eseridir. Bu eser, üç bölümden oluşur: 1. Bölüm (Moderato), 2. Bölüm (Adagio sostenuto) ve 3. Bölüm (Allegro Scherzando), aynı zamanda eserin son bölümüdür. Eserin her bölümünün, adından da anlaşılacağı gibi, farklı bir tempo ve karakteristiği vardır. Elbette, farklı dönemlerden gelen eserler arasında birçok fark bulunmaktadır, çünkü müzik dünya ile birlikte gelişmektedir.

Bir müzik kompozisyonunu analiz ederken, dikkate alınması gereken ve birbirleriyle bağlantılı olan birçok unsur vardır. Örnek olarak, melodi, armoni, tempo, ritim, dinamik, form, tını ve müzikal doku gibi unsurlar verilebilir. Bu unsurlar birbirleriyle ilişkili olup müzikte bir harmonizasyon sağlar. Bir kompozisyonun temel unsurlarından biri, yazım şeklidir; bu, icracının müzik notasyonunu nasıl okuyacağıyla doğrudan ilişkilidir. Fantasie eserinde ilk dikkat çeken unsur, notasyonunun diğer müzik kompozisyonlarından farklı olmasıdır. Klasik veya romantik dönem eserlerinde müzik notasyonu yazımında, ölçü çizgileri ve ölçü işaretlerinin kullanılması

zorunludur ve bunlar olmadan eserin çalınması mümkün değildir. Aşağıdaki şekilde olduğu gibi örnekler yer almaktadır.

Klarinette in A

KONZERT A-DUR

für Klarinette und Orchester

I

W. A. Mozart (1756-1791)
KV 622
Herausgegeben von Klaus Burmeister

Allegro

Şekil 4.24 Ölçü çizgileri ve ölçü işaretlerinin örneği.

Ölçü işareti, çalınacak nota değerlerini gösterir ve ölçü çizgisi de bu notaların, yazılı ölçü işaretine uygun şekilde bölünmesini sağlar. Örneğin, 4/4 ölçüsünde bir eser çalarken, her ölçüde dört adet dördlük nota bulunur. Ölçü işareti ve ölçü çizgisi hakkında daha fazla açıklama, aşağıdaki şekilde görülebilir.

Şekil 4.25 Ölçü çizgileri ve ölçü işaretlerinin örneği (informance.biz, n.d).

Fantasie adlı eseri benzerlerinden ayıran temel unsurlardan biri, müzik notasyonundaki farklılıktır. Bu eserin yazımında ölçü çizgilerine yer verilmemiştir. Söz konusu özellik, eserin benzersiz yapısının ve bestecinin özgün yaklaşımının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Fantasie

Frei, rhapsodisch / Free, rhapsodically

Multi-
phonic

ord. *)

tr. (**)

al niente

f

pp

Jörg Widmann
* 1973

Şekil 4.26 Fantasie eserindeki ölçü çizgileri ve ölçü işaretleri kullanımı.

Fantasie kompozisyonunda ölçü işaretleri ve ölçü çizgileri kullanılmamıştır. Bu durum, genellikle her eserde ölçü işaretleri ve çizgilerinin mutlaka bulunmasından dolayı oldukça nadir ve özgün bir fenomendir. Araştırmacı, bu konu hakkında temel bir analiz ve literatür incelemesi yaptıktan sonra, eserin bestecisi Jörg Widmann ile röportaj yaparak bu durumu sormuştur. Jörg, bu soruya “ *The fact that there are no barlines is simply due to the title to the piece Fantasie* ” şeklinde yanıt vermiştir. Bu yanıtı dayanarak, Fantasie eserinde ölçü çizgilerinin kullanılmamasının, eserin arka planıyla bağlantılı olduğu sonucuna varılabilir. “Fantasie” başlıklı bu müzik eseri, her icracının kendi hayal gücü ve fantazisiyle özgürce çalınmalıdır.

Bu eserin müzik notasyonundaki yazım şeklini doğrudan ana kaynak olan Fantasie solo klarnet eseri bestecisi Jörg Widmann'dan teyit ettikten sonra, araştırmacı Fantasie kompozisyonunu analiz etmeye başlamıştır. Araştırmacı, eseri birkaç bölüme ayırarak her birini detaylı bir şekilde incelemiştir. Kompozisyon üç bölüme (A – B – A') ayrılmıştır ve bu bölümler aşağıdaki tabloda açıklanacaktır:

Çizel 4.1 Fantasie bölümü.

Num	Bölüm	Açıklaması
1.	1. Bölüm (A, sergi)	Sayfa 1 satır 1 – Sayfa 2 satır 5
2.	2. Bölüm (B, gelişme)	Sayfa 2 satır 5 – Sayfa 5 satır 4
3.	3. Bölüm (C, yeniden sergi)	Sayfa 5 satır 4 – Son sayfa

Bu bölümlendirme, şu anda Türkiye Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi’nde ders veren deneyimli bir besteci Öğr. Gör. İlyas Mirzayev uzmanlığı eşliğinde analizler yapılmıştır. Kendisiyle yapılan uzman görüşüne dayanarak, Fantasie kompozisyonu parça parça bölünmüş ve analiz edilmiştir. Bölümlendirme tamamlandıktan sonra, araştırmacı bu temel analiz sonuçlarını Jörg Widmann'a yeniden teyit ettirmiştir. Sonuç olarak, analizler arasında büyük fark olmadığı görülmüştür, çünkü eserin teması başlangıçta sunulmuş, sonraki bölümler ise bu temanın gelişiminden oluşmaktadır.

4.3.1. Birinci bölüm (sergi)

İlk bölüm, müzik terminolojisinde genellikle ekspozisyon olarak adlandırılır. Bu bölümde, ana tema çalınır ve kompozisyonun açılış melodik cümlesi tanıtılır. Bu bölüm, sayfa 1 satır 1'den sayfa 2 satır 5'e kadar uzanır.

Fantasie

Jörg Widmann
* 1973

Frei, rhapsodisch / Free, rhapsodically

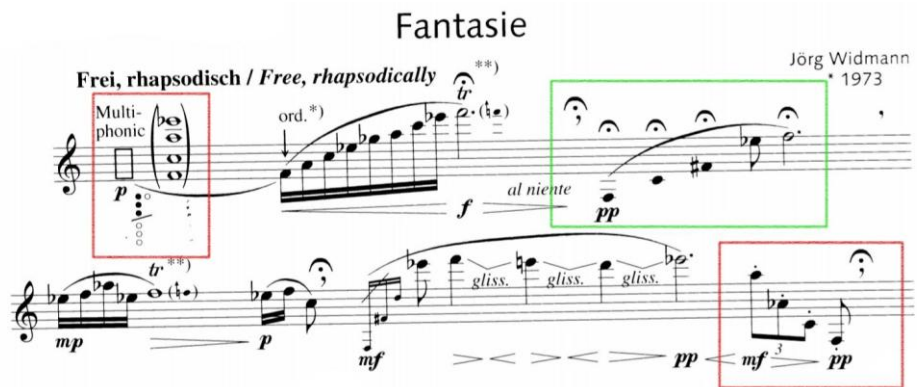
*) aber F-Griff von Multiphonic übernehmen / but take over fingering of the multiphonic
**) Synonymtriller mit r. Hd. kl. Finger, obere Klappe / Synonym Trill with r. h. little finger, upper key
***) langsam beginnen, schneller werden / start trill slowly, accelerate

Şekil 4.27 Fantasie sayfa 1.

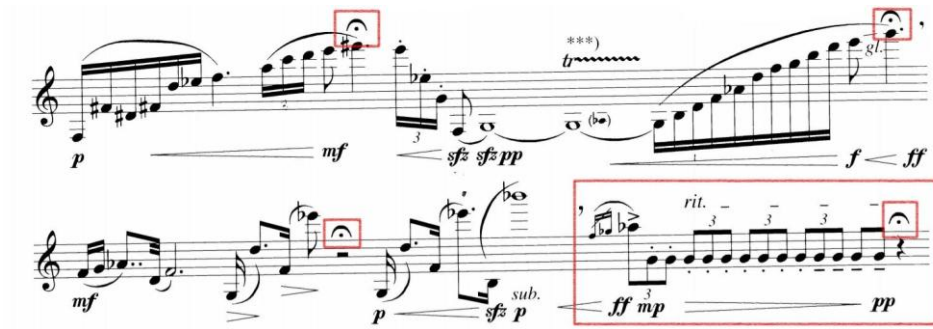
Şekil 4.28 Fantasia sayfa 2 satır 1 – 5.

Yukarıdaki görüntü, Fantasia kompozisyonunun birinci bölümüdür. Bu bölümdeki müzik yapısını inceledikten sonra, *fantasia* daha küçük parçalara ayrılarak detaylı bir analiz yapılması sağlanacaktır. *Fantasia* kompozisyonunun birinci ve ikinci satırından başlayarak analiz edilmiştir;

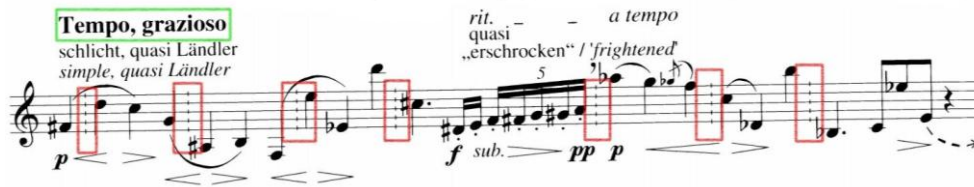
Şekil 4.29 Fantasia analizi sayfa 1, satır 1 ve 2.

Bu eserin ilk iki satırı, multifonik teknikle açılan ve birinci cümleyi kapatmak için aşağı doğru hareket eden melodik motifle sona eren bir giriş cümlesi (“introduction”) niteliğindedir. Açılış ve kapanış motifleri, kırmızı çizgili kutularla işaretlenmiştir, böylece net bir şekilde tanımlanabilirler. Yeşil çizgili kutu, bir küçük cümle ile diğer küçük cümle arasında bağlantı işlevi gören bir motif içerir. Bu motif birkaç kez kullanılır, çünkü küçük cümleleri birbirine bağlayarak tam bir uzun cümle oluşturma işlevi görür. İlk iki satırda çeşitli üfleme teknikleri, parmak teknikleri ve süslemeler kullanıldığı görülmektedir. Örneğin, multifonik, glissando, staccato teknikleri ve trill süslemesi gibi.

Şekil 4.30 Fantasia analizi sayfa 1 satır 3 ve 4.

Bu satırlarda, bestecinin dört motife bölünmüş uzun bir cümle oluşturduğu görülmektedir ve bu cümle, motif değişimini belirtmek için “fermata” ile sonlandırılmıştır. Bu bölümde, yazılı melodinin hareketine göre dinamiklerin nispeten dalgalı olduğu görülmektedir. Kırmızı çizgili kutu, uzun cümleyi kapatan son melodik motifi işaretlemektedir ve bu motif, staccato, aksan, tempo ve dinamik varyasyonlarının bir arada kullanıldığı basit bir melodik motifle sona ermektedir.

Şekil 4.31 Fantasia analizi sayfa 1 satır 5.

Bu 5. satırda, yeşil çizgili kutu ile işaretlenmiş olan bölüm, bestecinin istediği tempoyu ifade eden “grazioso”dur, bu da yavaş ve görkemli anlamına gelir. Besteci, bu bölümün görkemli bir şekilde çalınmasını, aynı zamanda yazılı artikülasyonlara dikkat

edilmesini istemektedir. Kırmızı çizgili kutuda ise kesik çizgilerle belirtilmiş bir bölüm bulunmaktadır, bu kesik çizgiler melodik motifin bölündüğünü işaret eder. Melodik cümlelerin nasıl çalınması gerektiğini ve birinci vuruşun nereye yerleştirilmesi gerektiğini göstererek, melodinin yapısını daha net hale getirir.

Multiphonic come prima

Alpenländisch, tänzerisch
with an Alpine feel, like a dance

p mf

tr

p f p ff f mf f pp

poco rit. a tempo

ff sub.

*) aber F-Griff von Multiphonic übernehmen / but take over fingering of the multiphonic
 **) Synonymtriller mit r. Hd. kl. Finger, obere Klappe / Synonym Trill with r. h. little finger, upper key
 ***) langsam beginnen, schneller werden / start trill slowly, accelerate

© 2005 Schott Music GmbH & Co. KG, Mainz 51 5/3

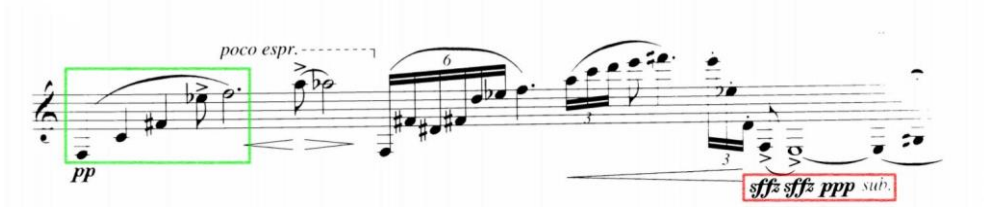
Das widerrechtliche Kopieren von Noten ist gesetzlich verboten und kann strafrechtlich verfolgt werden.
 Unauthorised copying of music is forbidden by law, and may result in criminal or civil action.

Şekil 4.32 Fantasie analizi sayfa 1 satır 6, 7 ve 8.

Bu bölümde, açıklanabilecek birçok detay bulunmaktadır. İlk olarak, kırmızı çizgili kutudan başlayalım. İlk kutu, melodik cümlelerin başında yeniden kullanılan multifonik tekniğini göstermektedir, diğer kutular ise melodik cümlelerin sınırlarını belirleyerek çalınan vuruşları ve motifleri netleştirmektedir. Bu, özellikle solo klarnet için yazılmış Fantasie kompozisyonunda, müzikal cümlelerin ve melodik yapıların daha belirgin hale getirilmesinde önemli bir rol oynar.

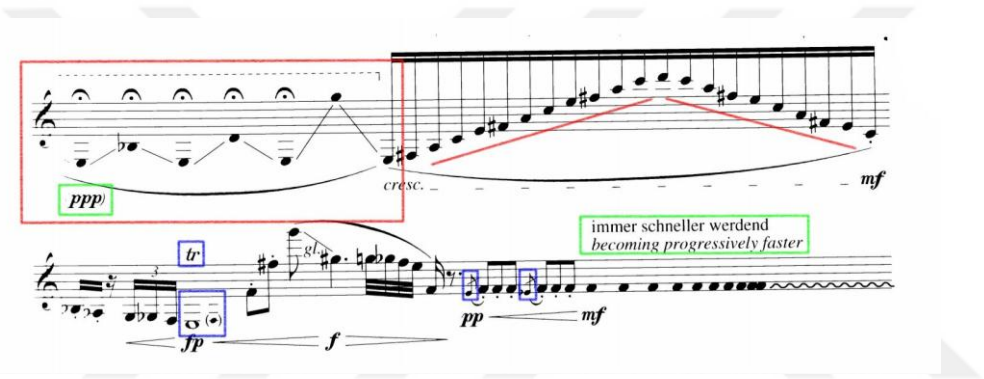
Ardından, yeşil çizgili kutu, bu bölümdeki tempo değişikliğini işaret etmektedir: “with an Alpine feel, like a dance” (Alp havasında, bir dans gibi). Bu tempo açıklamasına dayanarak, icracının biraz daha hızlı ve canlı bir tempoyla oynaması gerektiği sonucuna varılabilir. Bu tempo, eserin yaratmak istediği atmosferi veya hissi ortaya çıkarmak için yazılmıştır, bu nedenle oyuncu, notasyonda yazılı olan bu atmosferi hayal etmeli ve canlandırmaya çalışmalıdır. Diğer yeşil çizgili kutuda ise, eserin istenen atmosferini desteklemek amacıyla kullanılan acciaccatura süslemesi yer almaktadır.

Son olarak, mavi çizgili kutu, Fantasie kompozisyonunun birinci sayfasındaki teknik ve süslemelerin nasıl çalınacağına dair ayrıntılı açıklamaları içermektedir. Bu küçük detaylar, eserin artikülasyonunu ve ifadesini en üst düzeye çıkarır, çünkü olası hataları en aza indirmeye yardımcı olur.

Şekil 4.33 Fantasia analizi sayfa 2 satır 1.

Yeşil çizgili kutuda, birinci sayfanın ilk satırında kullanılanla aynı motif bulunur. Bu geçiş motifi, cümleler arasında bir bağlantı sağlar ve eksposisyon bölümünde bir karakteristik oluşturur. Kırmızı çizgili kutuda ise, bu bölüme karakter kazandırmak amacıyla kullanılan dinamiklerin çeşitliliği görülmektedir.

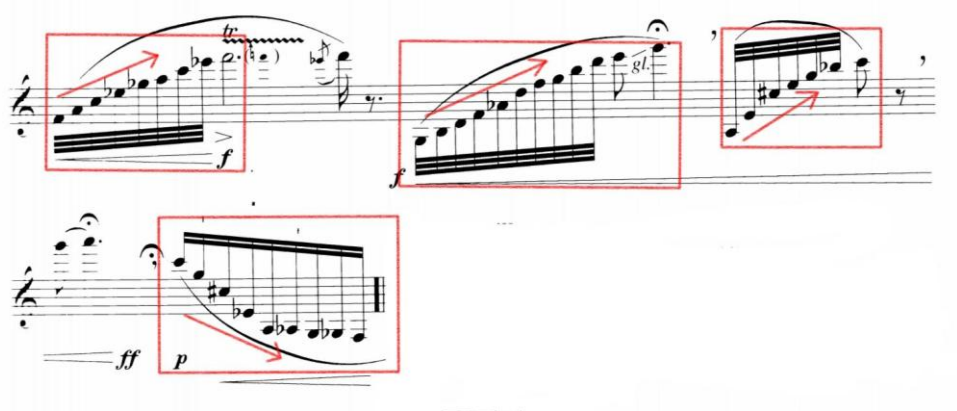

Şekil 4.34 Fantasia analizi sayfa 2 satır 2 ve 3.

Kırmızı çizgili kutuda, notalar kromatik dizi ile yukarı ve aşağı doğru çalınır. Kromatik dizi, kullanılan sembollere göre yarım adımlarla yukarı veya aşağı hareket eden bir dizi notadır. Yukarıdaki bölümde, kromatik dizi yukarı ve aşağı yönlü olarak icra edilir. Bir sonraki kırmızı çizgili kısımda ise, müzik notasyonunda belirtilen notalar, yazılı aksidental işaretlerine tam olarak uygun şekilde çalınmalıdır ve bu notalar belirlenmiş kromatik bir yapıdadır.

İlk yeşil çizgili kutu, çok yumuşak bir şekilde çalınması gereken dinamikleri işaret eder. Bu, kromatik dizi ile birleştirilmiş olup, hafif esen bir rüzgarın atmosferini tasvir eder ve önceki cümle ile bir kontrast yaratır. İkinci yeşil çizgili kutuda ise, aynı notaların yer aldığı melodik cümlenin, yazılı tempo talimatlarına göre yavaş yavaş hızlanarak çalınması gerektiği belirtilir. Bu cümle, icracının hayal gücüne dayalı olarak özgürce tempoyu ayarlamasına izin veren bir yapıda yazılmıştır, ancak yine de melodik yapıya uygun kalınmalıdır.

Son olarak, mavi çizgili kutu ile işaretlenen bölümde kullanılan süsleme (ornamentasyon) belirtilmiştir. Bu süsleme, kompozisyonda dans ve Klezmer müziği karakteristiğini ortaya çıkarır.

Şekil 4.35 Fantasia analizi sayfa 2 satır 4 ve 5.

Kırmızı çizgili kutu ile işaretlenmiş olan melodik motif, eserin birinci bölümünün son cümlesidir ve bir sonraki bölüm olan 2. bölüme (development) geçişi sağlar. Bu bölümde melodi yukarı doğru hareket eder ve tempo, önceki kısımlara göre hızlanarak eserin karakteristik yapısını değiştirmeyi amaçlar.

4.3.2. İkinci bölüm (gelişme)

İkinci bölüm, müzik terimlerinde genellikle development ya da gelişim olarak adlandırılır. Bu bölümde, başlangıç temasında değişiklikler meydana gelir ve tema daha da geliştirilir. Bu bölüm, sayfa 2 satır 5'ten sayfa 5 satır 4'e kadar uzanır ve aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi sunulmuştur.

Schnell, brillant (aber langsamer als auf S. 8) **)
Fast, brilliant (but slower than on p. 8) **)

sim.

f mf

ff *p* *ffp* *mf* *f*

von einer Klarinettenstimme, aber ff-Klappengeräusche / very low clarinet sound, but ff-key noise
Die angegebenen Töne so schnell wie möglich chromatisch verbinden. / Link the indicated notes chromatically as fast as possible.
Ständig in Bewegung, etwas drängend, nie wie eine bloße Etüde abspulen. / Constantly in motion, slightly forward moving, never rattling off like a
scale study.

51 573

Şekil 4.36 Fantasie analizi sayfa 2 satır 5, 6 ve 7.

p *mf* *ff* *mf*
f *mf* *f* *p* *mf* *f*
pp *sub.* *f* *sub.* *ff*
2. *Flz.* *chrom.* *ff* *p* *sub.* *f*
chrom. *sehr schnell* *very fast* *f* *dim.* *ritard. poco* *più* *pp*
tornare *gliss.* *gliss.* *gliss.* *gliss.* *gliss.* *al tempo* *vibr.* *gl.*
f *ff*
ff *mf* *p* *pp*

*) Wiederholung ad libitum / Repetition ad libitum

51 573

Şekil 4.37 Fantasia analizi sayfa 3.

plötzlich viel langsamer, übertrieben jazzig
suddenly much slower, exaggeratedly „jazzy“

Presto possibile subito
(plötzlicher Charakterwechsel)
(sudden change of character)

accel. poss. –

Tempo come prima, ma poco più mosso
Alpenländisch, tänzerisch
with an Alpine feel, like a dance

Multiphonic come prima

ff mp f

– (accel.) –

ff mf p

sub.

Şekil 4.39 Fantasia analizi sayfa 5 satır 1, 2 ve 3.

İkinci bölümde, yeni motifler ve başlangıç teması daha geniş bir yapıya geliştirilmiştir. Gelişen tema ve motiflerin yanı sıra, Fantasia'nın karakterini daha renkli hale getiren tür ve tempo açısından da bir gelişme vardır. Bu bölümdeki müzik yapısını inceledikten sonra, Fantasia daha küçük parçalara ayrılarak analiz sonuçları detaylı bir şekilde açıklanabilmektedir.

Schnell, brillant (aber langsamer als auf S. 8) **)
Fast, brilliant (but slower than on p. 8) **)

ff p

ffp

mf

f

sim.

51 573

Şekil 4.40 Fantasia analizi sayfa 2 satır 5 - sayfa 3 satır 1.

İkinci bölümün açılışında, bazı unsurlar değişmiş ve bu bölümdeki çalma modelinde belirgin bir kontrast ortaya çıkmıştır. Yeşil kutu ile işaretlenen bölümde “Fast, brilliant (but slower than on p. 8)” yazmaktadır, bu da bu bölümün hızlı bir tempoda çalınması

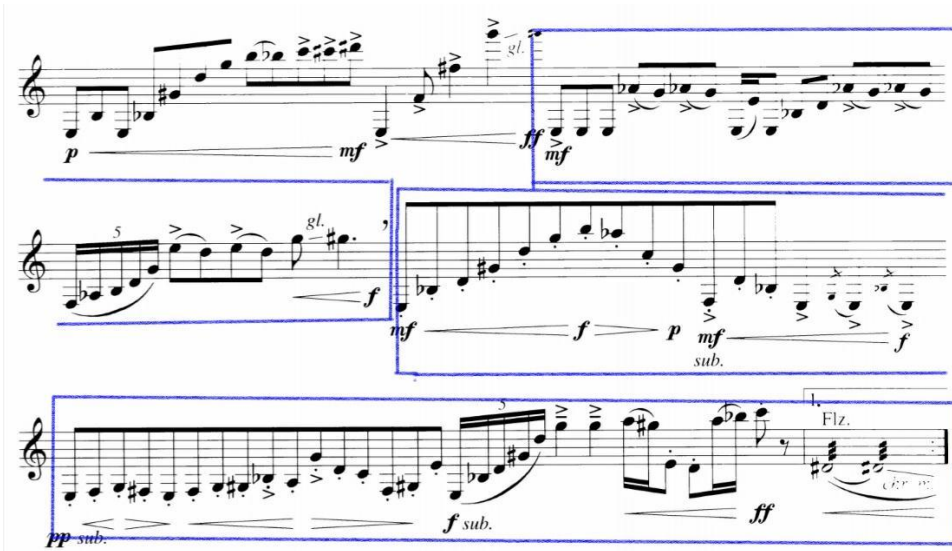
gerektiğini, ancak 8. sayfadaki tempodan daha yavaş olması gerektiğini ifade eder. Kırmızı kutu ile işaretlenen bölümde ise, müzikal cümlelerin ilk kısmı, değişken aralıklarla tekrarlanan küçük motiflerle başlar. Bu motifler, nota sıçramaları, süslemeler (ornamentasyonlar) ve değişken dinamiklerle zenginleştirilmiştir.

Şekil 4.41 Fantasia analizi sayfa 3 satır 1.

Mavi çizgiyle işaretlenen bölüm, sayfa 2 satır 5'ten sayfa 3 satır 1'e kadar uzanan melodik cümleyi veya bir müzikal ifadeyi gösterir. Bu, tekrarlayan melodik motifler ve icrada kullanılan aksanlarla belirtilmiştir. Kullanılan aksanlar, her yeni vuruşta bir baskı hissi yaratır, ancak bu kompozisyonda ölçü işaretleri ve ölçü çizgileri kullanılmadığı için, bu durum klarnetçinin eseri yorumlama yollarından biri haline gelir. Yine de, eser müzik notasyonunda yazılı tüm detaylara uygun şekilde icra edildiği sürece, icra sorunsuz ilerleyecektir.

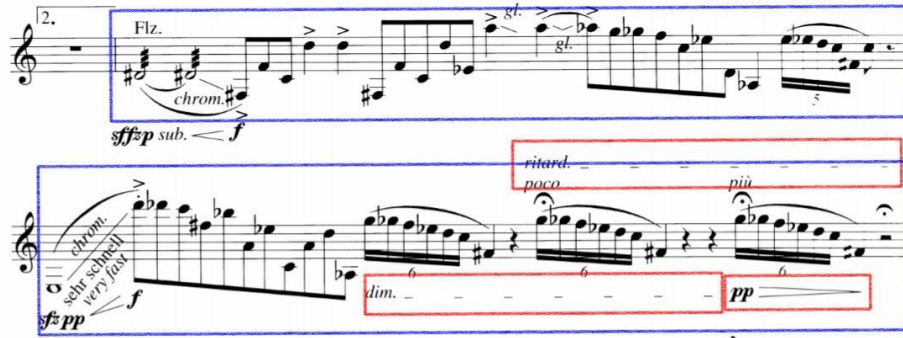
Devamında, sayfa 3, satır 1'den 3'e kadar şu şekilde ilerlemektedir.

Şekil 4.42 Fantasia analizi sayfa 3 satır 1 – 3.

Yukarıdaki bölümde, mavi çizgili kutularla işaretlenmiş kısımlar, cümlelerin ne zaman başladığını ve ne zaman sona erdiğini gösterir. İlk cümlelerin sonunda, besteci

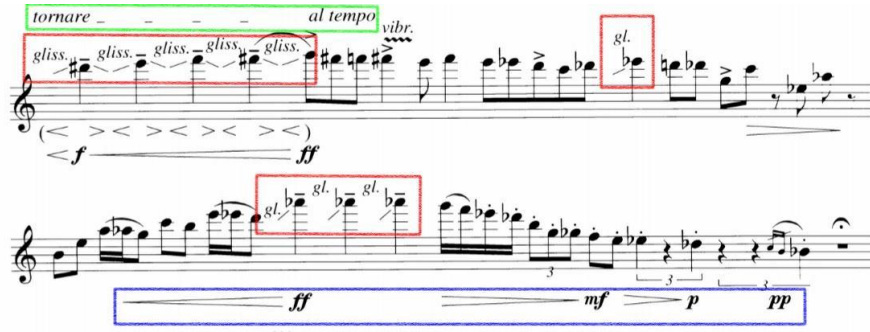
oyuncuya nefes almak için zaman tanımaktadır, bu da “ ’ ” sembolü ile belirtilmiştir. Ayrıca melodinin hareketi de farklılık göstermektedir. İlk cümlede melodi ne yukarı ne de aşağı yönelmiştir, ancak ikinci cümlede melodi yukarı ve aşağı doğru hareket etmeye başlar çünkü bu, cümlelerin değişeceğini ve bu cümlelerin kapanışına yaklaşıldığını işaret eden bir yapıdadır.

Şekil 4.43 Fantasia analizi sayfa 3 satır 4 ve 5.

Yukarıdaki iki satır, iki müzikal cümlelerin birleşerek bir cümle grubu (frase) oluşturduğu yapıyı gösterir. İlk cümle mavi çizgili kutu ile işaretlenmiştir. Bu bölümde, cümlelerin başında yeni bir teknik olan flutter-tonguing kullanılmıştır. Bu teknik, önceki bölümlerde açıklanmış olup, bu kısımda icracının flutter-tonguing tekniğini kullanması durumunda ortaya çıkan etki açıklanacaktır. Bu teknik, çalınan notaya yeni bir tını katmakta ve müzikal motifte farklı bir karakter ortaya çıkarmaktadır. İkinci bölümde ise, yine mavi çizgili kutu ile işaretlenmiş olan cümle kapanış cümlesini gösterir ve melodik motifin aşağı yönlü hareketi bu kapanışı destekler.

Kırmızı kutuda, tempo ve dinamikle ilgili açıklamalar yer alır; bu unsurlar melodinin hareketi ile uyumlu ilerler. Melodi aşağı yönlü hareket ederken tempo da yavaşlar ve dinamikler giderek daha yumuşak hale gelir, böylece melodik motifin aşağıya doğru hareketi vurgulanır.

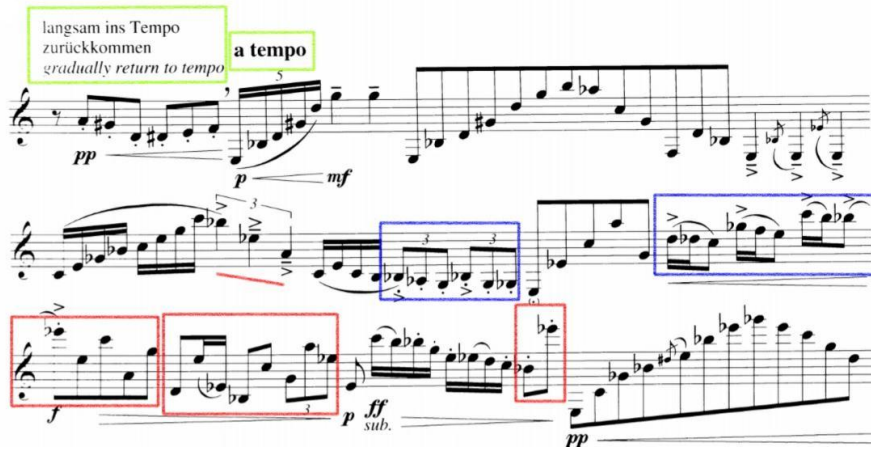
Şekil 4.44 Fantasia analizi sayfa 3 satır 6 ve 7.

Yukarıdaki şekilde, müzikal unsurlarla ilgili bazı önemli detaylar görülmektedir.

Örneğin, yeşil çizgili kutuda yer alan “tornare - - - al tempo” ifadesi, İtalyanca’dan alınmış olup İngilizce’de “to go back” veya “return” anlamına gelir ve eserin B bölümünün başında çalınan tempoya geri dönülmesi gerektiğini belirtir. Önceki bölümlere bakıldığında, Fantasia kompozisyonunda tempo geçişlerinin oldukça çeşitli olduğu sonucuna varılabilir.

Kırmızı kutular, farklı glissando kullanımlarını gösterir. İlk kutuda, glissando iki yönlü olarak, hem yukarı hem de aşağı doğru çalınır. Diğer iki kırmızı kutuda ise glissando yalnızca yukarı doğru çalınmaktadır.

Son olarak, mavi kutuda dinamikteki büyük değişiklikler gözlemlenir; çok yüksek sestem (forte) çok yumuşak sese (piano) kadar çeşitlenmektedir. Bu noktaya kadar yapılan analizlere dayanarak, bu kompozisyonda yazılmış olan bazı melodik cümleler ya da motiflerde melodi ve dinamiğin her zaman aynı yönde hareket ettiği, bu durumun da eserin akışını daha belirgin hale getirdiği görülebilir.

Şekil 4.45 Fantasia analizi sayfa 4 satır 1 – 3.

Bu bölümde, tekrar bir tempo geçişi gerçekleşmektedir. Yazılı olan “gradually return to tempo” ifadesi, yavaş yavaş orijinal tempoya geri dönülmesi gerektiğini belirtir. Tempo değişimi, sayfa 2 satır 5'teki tempodan başlayarak, sayfa 1 satır 1'de kullanılan orijinal tempoya geri dönmektedir. İlk 6 nota, bu hedef tempoya bir köprü görevi görmektedir.

Devamında yukarıdaki mavi çizgili kutuda görülebileceği gibi, bazı melodik motiflerin tekrarı yer almaktadır. Son olarak, kırmızı çizgili kutuda ise oldukça geniş aralıklara sahip nota sıçramaları görülmektedir, bu da eserin icrasında belirgin bir karakter ortaya çıkmasına önemli ölçüde katkı sağlar.

Şekil 4.46 Fantasia analizi sayfa 4 satır 5 ve 6.

Yukarıdaki bölümde tekrar bir tempo değişikliği meydana gelir; başlangıç temposundan biraz daha hızlı bir hale geçiş yapılır. Yeşil çizgili kutuda, temponun çok hızlı ve ciddi bir şekilde çalınması gerektiği yazılıdır. Kırmızı çizgili kutuyla işaretlenen bölüm ise, başka bir tempo geçişine doğru bir giriş cümlesini işaret eder. Bu cümle, diğer cümlelerden biraz farklıdır; genellikle melodi, dinamiklerle aynı yönde ilerlerken, bu bölümde melodi dinamiklerle ters yönde hareket etmektedir. Melodi aşağı doğru ilerlerken, dinamikler tersine yükselerek giderek daha güçlü hale gelir.

Şekil 4.47 Fantasia analizi sayfa 5 satır 1, 2 ve 3.

İkinci bölümün sonunda, tempo ve çalma tarzında bazı değişiklikler meydana gelir. İlk yeşil çizgili kutuda “suddenly much slower, exaggeratedly jazzy” ifadesi yer alır, bu da birdenbire çok yavaş ve abartılı bir şekilde caz karakterinde çalınması gerektiğini belirtir. Ardından, ikinci yeşil çizgili kutuda tempo tekrar değişir ve çalma stili eski haline döner, bu da caz türünün sadece kırmızı çizgili kutu ile işaretlenen ilk melodik motifte kullanıldığını gösterir.

Son olarak, üçüncü yeşil çizgili kutuda tempo değişikliğine dair şu ifade yer alır: “With an Alpine feel, like a dance” (Alp havasında, bir dans gibi). Bu tempo değişikliği, sayfa 1 satır 6'da meydana gelen değişiklik ile aynıdır.

Ayrıca, tempo değişiklikleriyle birlikte, mavi çizgili kutuda görülen melodik ilerleme de sayfa 1 satır 6 ve 7'de kullanılan melodiyle aynıdır. Bu, bu bölümün yakında sona ereceğini ve eserin üçüncü ve son bölümü olan rekaptülasyon (yeniden sunuş) kısmına geçileceğini gösterir.

4.3.3. Üçüncü bölüm (yeniden sergi)

Üçüncü bölüm, müzik terimlerinde genellikle rekaptülasyon olarak adlandırılır ve eserde kullanılan ana temanın biraz değiştirilmiş halini içerir. Bu bölüm, Fantasia kompozisyonunun kapanış bölümüdür. Bu bölüm, sayfa 5 satır 4'ten sayfa 6'ya kadar uzanır ve aşağıdaki şekilde bulunmaktadır.

Multiphonic
come prima
tr (**) ord. (**)

pp f - = = = = ppp (poco espr.)

doloroso (***)

glissando viel flüchtiger als zuvor
glissando much hastier than before

p (al niente) pp mp (poco) p

mf f ff pp sub. (molto) ad lib. f

viel flüchtiger als beim ersten Auftreten
much more fugitive than in the first appearance

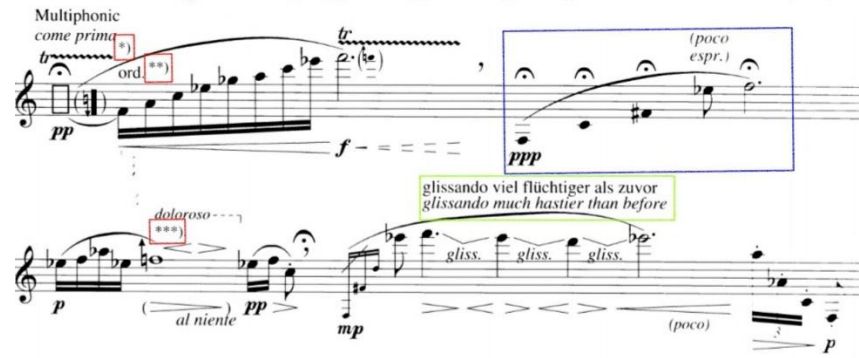
p < f p sub. f pp ff staccatiss. presto possibile rit. molto

ppp

*) quasi Synonymtriller nach unten mit Zeigefinger rechts / quasi synonym trill downwards with right index finger
 **) aber wie zu Anfang F-Griff von Multiphonic übernehmen / but take over the fingering of the multiphonic as at the beginning
 ***) Gabel-F + innere der 2 oberen Klappen (linker kleiner Finger) / fork F + the inner of the 2 higher keys (left hand little finger)
 ****) sehr perkussiv, quasi pianissimo-slaps / very percussive, quasi pianissimo slaps

51 573

Şekil 4.48 Fantasie analizi sayfa 5 satır 4.

Şekil 4.50 Fantasie analizi sayfa 5 satır 4 ve 5.

Bu bölümde, besteci tarafından açıkça yazılmış birçok detay bulunmaktadır. Örneğin, kırmızı çizgili kutuda görülebileceği gibi, (*), (**) ve (***) işaretleri yer almaktadır. Bu semboller, eserde kullanılan çalma tekniklerini netleştirmek amacıyla özel olarak yerleştirilmiştir. Aşağıda bu sembollerin açıklamaları verilmiştir.

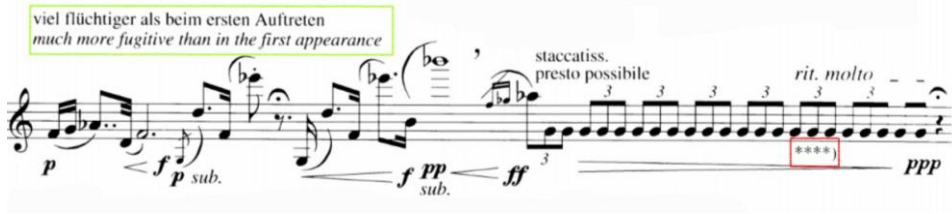
*) quasi Synonymtriller nach unten mit Zeigefinger rechts / quasi synonym trill downwards with right index finger
 **) aber wie zu Anfang F-Griff von Multiphonic übernehmen / but take over the fingering of the multiphonic as at the beginning
 ***) Gabel-F + innere der 2 oberen Klappen (linker kleiner Finger) / fork F + the inner of the 2 higher keys (left hand little finger)

Şekil 4.51 Fantasie analizi sayfa 5.

(*) sembolünün açıklaması, “quasi synonym trill downwards with right index finger” yani “sağ elin işaret parmağıyla aşağı yönlü bir trill icra etmek” anlamına gelir. Ardından, (**) sembolü yukarıdaki şekilde şu şekilde açıklanmıştır: “take over the fingering of the multiphonic as at the beginning”, yani “başlangıçta kullanılan multifonik notanın parmak pozisyonunu yeniden almak”. Son olarak, (***) sembolü ise Fantasie notasında şu şekilde açıklanmıştır: “I fork F + the inner of the 2 higher keys (left hand little finger)”, yani “sol elin serçe parmağıyla iki üst tuştan birini kullanarak F notasını çalmak”. Bu, belirli bir bölümde hangi parmakların kullanılması gerektiğini açıklayan bir işarettir.

Ardından, mavi çizgili kutuda, eserin 1. sayfasında yer alan motifin tekrarlandığı görülmektedir. Bu motif, üçüncü kez çalınmaktadır ve bu bölümde eserin geliştirilmiş bir tekrarını oluşturur.

Son olarak, yeşil çizgili kutuda, belirli bir teknikle ilgili şu açıklama yer almaktadır: “glissando much hastier than before,” yani “glissando bu bölümde öncekine göre çok daha hızlı çalınmalıdır.” Glissando, dinamiklerle uyumlu bir şekilde icra edilmeli ve glissando yönüne göre dinamikler ayarlanmalıdır.

Şekil 4.52 Fantasia analizi sayfa 5 satır 7.

Bu bölümde, besteci, bu kısmın nasıl yorumlanması gerektiğine dair detayları yeniden yazmıştır. Yeşil kutu ile işaretlenen bölümde şu açıklama yer almaktadır: “much more fugitive than in the first appearance,” yani “ilk görünümüne göre çok daha kaçıcı (hafif)” olarak ifade edilebilir. Bu, melodinin ilk kez çalındığı zamandan farklı bir karaktere büründüğünü gösterir. Çünkü bu, eserde motifin ikinci kez çalındığı kısımdır ve bu nedenle, biraz varyasyon veya geliştirme gerektirir.

Kırmızı çizgili kutuda, tekrar (****) sembolü yer almaktadır. Bu, eseri icra edecek oyuncular için bir yönerge niteliğindedir. Bu sembol bulunan bölüm, yazılı olan talimatlara uygun şekilde çalınmalıdır. Aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi, bu kısım belirtilen yönergelerle icra edilmelidir.

****) sehr perkussiv, quasi pianissimo-slaps / very percussive, quasi pianissimo slaps

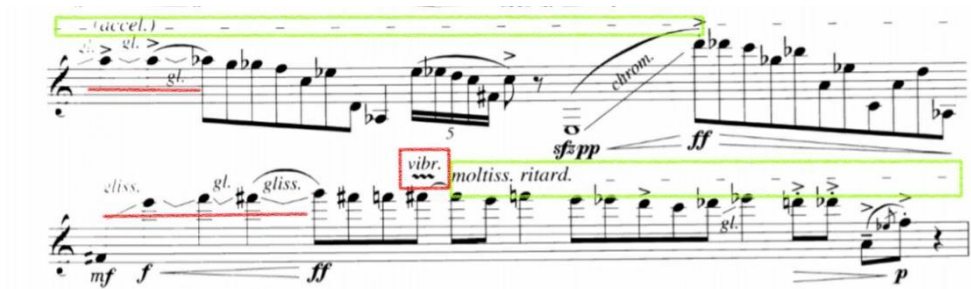
Şekil 4.53 Fantasia analizi sayfa 5.

Yukarıdaki şekilde görüldüğü gibi, (****) sembolü İngilizce olarak “çok perkusif” anlamında açıklanmıştır ve bu, tekrarlayan bir melodi içinde perkusif bir etki yaratılması gerektiğini belirtir. Yani, melodiye ek olarak başka bir ses duyulmalı ve bu ses de klarnetten gelmelidir, başka bir enstrümandan değil. Dolayısıyla, bu melodik cümle çalınırken, perkusif aksanlarla icra edilen bir melodik motif çalınmalıdır.

Şekil 4.54 Fantasia analizi sayfa 6 satır 1 – 4.

Yukarıdaki bölümde, yeşil çizgili kutu, daha önce sayfa 2, satır 5'te gördüğümüzle aynı tempoyu işaret eder. Ancak bu bölümde kullanılan melodik motif %100 aynı değildir, çünkü burada melodiye küçük bir varyasyon eklenmiş ve bazı notalar farklılık göstermiştir. Mavi çizgiyle işaretlenen diğer bölüm ise, melodi, süsleme (ornamentasyon), dinamik ve aksanların bir araya geldiği uzun bir melodik cümleyi oluşturur.

Şekil 4.55 Fantasia analizi sayfa 6 satır 7 ve 8.

Bu bölümde, önemli bir tempo geçişi gözlemlenmektedir. Bu tempo geçişi yeşil kutularla işaretlenmiştir. İlk yeşil kutu, temponun giderek hızlandığını gösterirken, ikinci yeşil kutu ise “moltiss. Ritard” ifadesiyle belirtilen, ani bir yavaşlama anlamına gelen tempo düşüşünü işaret eder.

Şekil 4.56 Fantasie analizi sayfa 6 satır 9.

Bu bölüm, üçüncü bölümün ve eserin genel olarak kapanış kısmını oluşturur. Son cümlede, sayfa 1'de yer alan bir bölümle aynı melodik cümle bulunur. Bu cümlede tüm melodi aynı şekilde çalınır, ancak Jörg cümlelerin sonunda küçük bir fark eklemiştir. Bu fark, eklenen tempo değişikliği ile desteklenmiştir ve yeşil çizgili kutuda görülebilir. İçerisinde “ritard. poco a poco - - - - a tempo” ifadesi yer alır, bu da yavaş yavaş yavaşlayarak başlangıç temposuna dönülmesi gerektiği anlamına gelir.

4.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular “Fantasie Eserinin Farklı Klarnet İcracıları Tarafından Yorumlanmasına Teknik ve Stil Farklılıkları”

Müzikte yorum kavramı oldukça geniştir, çünkü herkesin müziğe bakış açısı ve geçmişi farklıdır. Modern müzikte, yorumlama genellikle soyut olarak kabul edilir; çünkü besteci, icracı ve dinleyici gibi her taraf müziği farklı açılardan değerlendirir. Bu durum yanlış değildir, çünkü hayal gücü herkesin hakkıdır ve yorum, kişinin geçmişiyle de bağlantılıdır. Soyut olarak kabul edilen modern müzik, birçok farklı bakış açısına yol açabilir. Ancak Fantasie kompozisyonu üzerinde daha derin bir analiz yapıldığında ilginç bir bulgu ortaya çıkmaktadır.

İnternetteki Fantasie ile ilgili ses ve video kayıtları üzerinde literatür incelemesi yapıldıktan sonra, farklı ülkelerden 6 klarnetçinin Fantasie performansını içeren 6 video analiz edilmiştir. Analiz sonuçları, Fantasie'deki müzikal unsurlar temelinde açıklanacaktır; örneğin, klarnet çalma tekniklerindeki farklılıklar, dinamikler, tempo, ritim ve eserin ilgili diğer bazı yönleri. Analiz sonuçları bu bölümde ayrıntılı olarak sunulacaktır.

4.4.1. Teknik Farklılıklar

Çizel 4.2 Fantasie eserindeki teknik farklılıkları.

Num.	Klarnetçi	Ülke	Glissando	Vibrato	Artikulasyon
1.	Minchan kim	Kore	Hızlı ve hafif.	Biraz ağır.	Çok net bir şekilde icra edilmiştir.
2.	Erin Dowler	Amerika	Belirli bölümlerde ağırlıkla icra edilir.	Hafif.	Çok net bir şekilde icra edilmiştir.
3.	Hee Jin Yang	Kore	Hızlı ve hafif.	Biraz ağır.	Çok net bir şekilde icra edilmiştir.
4.	Felix Rowe	Kanada	Hafif.	Hafif.	Çok net bir şekilde icra edilmiştir.
5.	Gregorio Maria Paone	İtalya	Belirli bölümlerde ağırlıkla icra edilir.	Biraz ağır.	Çok net bir şekilde icra edilmiştir.
6.	Arsen Zakaryan	Ermenistan	Çok hafif.	Hafif.	Çok net bir şekilde icra edilmiştir.

4.4.2. Dinamik ve İfade Farklılıkları

Çizel 4.3 Fantasie eserindeki dinamik ve ifade farklılıkları.

Num.	Klarnetçi	Ülke	Dinamik	İfade Farklılıkları
1.	Minchan kim	Kore	Dinamik kontrolü oldukça iyi ancak dinamikler yeterince kontrastlı bir şekilde icra edilmemiş.	Özellikle “ <i>Exaggeratedly jazzy</i> ” bölümde oldukça etkileyicidir.
2.	Erin Dowler	Amerika	Dinamik control çok iyi ve contrast çok belirgin.	Belirli bölümlerde daha etkileyici ve ifadeli duyulmaktadır.
3.	Hee Jin Yang	Kore	Dinamik control çok iyi ve contrast çok belirgin.	Özellikle fermata bulunan notalarda tempo daha yavaş ve derin hale gelmektedir.
4.	Felix Rowe	Kanada	Kontrast çok belirgin değil ancak dinamik değişiklikler yine de fark ediliyor.	Çok fazla ifade içermese de müzik unsurları ve artikülasyon

5.	Gregorio Maria Paone	İtalya	Kontrast çok belirgin değil ancak dinamik değişiklikler yine de fark ediliyor.	büyük bir titizlikle icra edilmiştir. Her bölümdeki tür değişiklikleri açıkça görülmektedir.
6.	Arsen Zakaryan	Ermenistan	Dinamik control çok iyi ve contrast çok belirgin.	Özellikle glissando tekniğinin kullanıldığı bölümler ve hızlı tempolu kısımlarında son derece etkileyicidir.

4.4.3. Tempo ve Ritim

Çizel 4.4 Fantasie eserindeki tempo ve ritim farklılıkları.

Num.	Klarnetçi	Ülke	Tempo ve Ritim
1.	Minchan kim	Kore	Müzik notasyonuna uygun olarak istikrarlı, net ve hassas bir şekilde icra edilmiştir.
2.	Erin Dowler	Amerika	Eserin başında tempo biraz daha hızlı çalınmakta, ancak diğer bölümlerde daha yavaş bir şekilde icra edilmektedir.
3.	Hee Jin Yang	Kore	net ve hassas bir şekilde icra edilmiştir.
4.	Felix Rowe	Kanada	Biraz daha yavaş çalınmış, ancak artikülasyon ve diğer unsurlar son derece net bir şekilde icra edilmiştir.
5.	Gregorio Maria Paone	İtalya	Biraz daha yavaş çalınmıştır.
6.	Arsen Zakaryan	Ermenistan	net ve hassas bir şekilde icra edilmiştir.

4.4.4. Kültürel Etkiler

Müzik ve müzik kültürü, “belirli topluluklar içinde müziğin yaratılması ve tüketilmesini içeren, paylaşılan pratikler, anlamlar ve toplumsal işlevler” olarak tanımlanabilir (Shepherd & Wicke, 1997). Müzik, toplumsal yapıları ve ideolojileri yansıtan bir kültürel eser olarak hizmet eder ve bir iletişim ve kimlik oluşumu biçimi olarak işlev görür (Frith, 1996).

Yukarıdaki paragraftan yola çıkarak, kültürün bir topluluk için kimlik niteliğinde olduğu sonucuna varılabilir. Bu bağlamda, müzik açısından konuşmaktayız. Bir müzikal kompozisyonda gösterilen kimlik, performans karakterinden, melodi desenlerinden veya kompozisyonda kullanılan tekniklerden anlaşılabilir. Klarinet tekniklerinin Fantasie kompozisyonundaki icrasında bu durum oldukça belirgindir. Farklı ülkeler ve arka planlar nedeniyle, bazı teknikler biraz farklı icra edilmektedir. Örneğin, Rusya kökenli bir klarinetistin çaldığı aksan, Kore kökenli bir klarinetistin çaldığı aksandan farklılık gösterecektir. Bu, bir ülkenin kültürü ve arka planı ile müzisyenin eğitim geçmişiyle yakından ilişkilidir.

4.4.5. Bestecinin Yönlendirmeleri ile Uyumluluk

Fantasie kompozisyonu, teknik hakimiyeti oldukça yüksek bir klarinet sanatçısı ve besteci olan Jörg Widmann tarafından bestelenmiş ve yazılmıştır. Bu durum, Fantasie'yi çalacak klarinetçiler için bir avantaj sağlamaktadır; zira yazılan tüm detaylar, profesyonel bir müzisyenin deneyimleri ve literatür incelemeleri sonucu ortaya çıkmıştır. Fantasie'deki teknikler, klasik veya romantik dönem müziğinin kurallarından uzak ve yaygın olarak kullanılmayan yapısıyla, hem çalma tekniği hem de bir kompozisyon yaratma tekniğinde önemli bir gelişme sunmaktadır.

Daha derinlemesine incelendiğinde, bunun nedeni Jörg Widmann'ın Fantasie eserini en küçük detayına kadar eksiksiz bir şekilde yazmasıdır. Bu sayede, klarinetçiler eserin icrasında gereken teknikler hakkında net bir fikir edinmekte ve bu, eserin yorumlanmasını da doğrudan etkilemektedir. Bu durum, tüm melodik cümlelerin açık ve belirgin olmasını sağlamakta ve Jörg'ün isteğinden farklı bir icra tarzının ortaya çıkmasını engellemektedir. Fantasie'nin icra edilme biçimini farklı kılan birkaç şey ise, her klarinetçinin, farklı ülkelere gelmesine bağlı olarak oyun karakterlerindeki küçük detaylardır. Örneğin, Rusya'dan bir klarinetçinin icrasında aksanlar biraz daha belirgin ve sertken, Koreli bir klarinetçi trill'leri oldukça net bir şekilde icra etmektedir.

Bu nedenle, Fantasie'nin müzik notasyonu; tempo, dinamikler, artikülasyon ve çok sesli teknikler (multifonik) gibi diğer detayları da içerecek şekilde oldukça ayrıntılı olarak yazılmıştır. Bu detaylı yazım, teknikler, tempo ve tür geçişleri arasındaki algı farklılıklarını ortadan kaldırmaktadır. Ayrıca, bu durum eserin farklı yorumlanmasını da en aza indirmekte ve Jörg Widmann tarafından yazılmış detaylara dayanan yorumlar, farklı ülkelere gelmelerinden nispeten benzer performanslar sergilemesini sağlamaktadır.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırma, minimalistik bir fikirden yola çıkarak maksimum sonuçlarla tamamlanmıştır. Araştırmada Jörg Widmann'ın Fantasie adlı eserinin teknik, biçimsel ve yorum açısından analiz edilmesi yoluyla çağdaş klarnet repertuvarına dair bilgi birikimine katkı sağlamak ve özellikle solo klarnet müziğine yönelik sınırlı literatüre daha geniş bir perspektif sunmak amaçlanmıştır. Bu bağlamda çalışma, eserin yüksek teknik zorlukları ve çağdaş yorum yaklaşımlarını ele alarak, hem icracılara hem de bestecilere yol gösterici olmayı hedefleyerek gerçekleştirilmiştir.

Bu bölümde, Fantasie eserine ilişkin elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan genel sonuçlara yer verilmektedir. Araştırmada belirlenen alt problemler çerçevesinde yapılan analizler; eserde kullanılan klarnet çalma teknikleri, süslemeler, müzikal form yapısı ve farklı icracı yorumları gibi başlıklarda önemli bulgular ortaya koymuştur. Bu bulgular ışığında, eserin çağdaş klarnet repertuvarındaki yeri ve modern tekniklerin yorum üzerindeki etkileri değerlendirilmiş; çağdaş solo klarnet eserlerinin analizine katkı sağlayacak sonuçlara ulaşılmıştır.

5.1 Klarnet Çalma Teknikleri ve Fantasie Kompozisyonundaki Kullanımları

Araştırmanın bu başlığı altında, Fantasie eserinin klarnet çalma teknikleri ve eser içindeki kullanımına ilişkin bulgular değerlendirilmiştir.

Klarnet çalma teknikleri bu kompozisyonda analiz edilerek üç ana başlık altında incelenmiştir: parmak teknikleri, nefes teknikleri ve üfleme teknikleri. Belirtilen üç teknik, bir kompozisyon içerisinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde kullanılmaktadır. Bu tekniklerin uygulanması, yalnızca bu kompozisyonda değil, tüm müzik eserlerinde büyük önem taşır; çünkü bu tekniklerin doğru kullanımı, müzisyenin eseri kolaylıkla çalmasını sağlar ve eserin içinde barındırdığı harmoni, ritim, perde (pitch), tempo, melodi, dinamikler ve eserin ana fikri veya konsepti gibi müzikal unsurları tam anlamıyla ortaya koymasına yardımcı olur. Kompozisyonda dikkat çeken bir diğer unsur ise, modern dönemde kullanılmaya başlanan konvansiyonel olmayan (geleneksel olmayan) veya yeni tekniklerdir. Bu yeni teknikler, müziğin ve insan düşünce yapısının gelişim sürecinin bir sonucudur. Daha önce bu teknikler belirli kurallara bağlı olarak uygulanmaktayken, zamanla bu kurallar değişmiş ve yeni bir biçim almıştır.

Fantasie eserinde bulunan konvansiyonel veya genel teknikler arasında legato, staccato, tenuto ve glissando bulunmaktadır. Legato, staccato, tenuto ve glissando gibi genel tekniklerin uygulanmasında ise bazı küçük varyasyonlar gözlemlenmiştir. Legato, staccato, tenuto ve glissando tekniklerinin kullanımı, Fantasie eserinde artikülasyon çalgılarını da etkilemektedir; çünkü bestecinin eserde vurgulamak istediği birçok detay bulunmaktadır. Bu detaylar, müziğin anlamını iletmede önemli bir rol oynamaktadır. Eserin icrasında legato, staccato, tenuto ve glissando tekniklerine bazı varyasyonlar eklenmiştir. Örneğin, glissando tekniği iki yönlü (alçak perdeden yüksek perdeye ve ters yönde) çalınmıştır. Ayrıca, staccato tekniği, acciaccatura gibi süslemelerle birleştirilmiş ve bu kombinasyon, icrada yeni bir karakter veya etki yaratmıştır.

Fantasie eserinde kullanılan geleneksel olmayan veya geliştirilmiş teknikler arasında multifonik ve fluttertongue bulunmaktadır. Geleneksel olmayan veya geliştirilmiş tekniklerin kullanımı, artikülasyonun daha detaylı ve net bir şekilde icra edilmesine olanak tanımaktadır. Bu geleneksel olmayan tekniklerin kullanımı, bestecinin yeni fikirlerinden biridir ve doğru bir şekilde uygulanabilmesi için ileri düzeyde teknik bir hakimiyet gerektirir. Bu tekniklerin ustalıkla icrası oldukça zordur; çünkü birçok başka müzikal unsurla ilişkilidir ve aynı zamanda müzik ile temel müzik teorisi hakkında derinlemesine bir anlayış gerektirir. Dolayısıyla, bu tekniklerin hakimiyeti, müzisyenlerin eseri icra etmeden önce yorumlayabilmesi için temel bir zemin oluşturur.

5.2 Fantasie Kompozisyonunda Kullanılan Klarnet Süslemeleri

Araştırmanın bu başlığı altında, Fantasie eserinin klarnet çalma teknikleri ve eser içindeki kullanımına ilişkin bulgular değerlendirilmiştir.

Fantasie kompozisyonunda kullanılan süslemeler arasında trill ve acciaccatura bulunmaktadır. Bu süslemeler aynı şekilde icra edilmekle birlikte, küçük varyasyonlarla esere yeni bir renk katmaktadır. Fantasie eserinde süslemeler neredeyse her sayfada karşımıza çıkmaktadır. Kullanılan iki ana süsleme trill ve acciaccatura'dır. Eserdeki süslemeler çok çeşitli olmamakla birlikte, icrada eklenen küçük varyasyonlar, hem enstrümanın karakterini hem de kompozisyonun karakterini ortaya çıkarmaktadır. Bu varyasyonlar, aynı zamanda, Klarnet çalma tekniği ve müzik teorisi üzerinde ileri düzey bilgiye sahip olan ve aynı zamanda bir Klarnet sanatçısı olan

bestecinin yaratıcı fikirlerinin bir sonucudur. Bu fikirler, eserin içindeki tüm detaylar ve bestecinin belirlediği sınırlar dikkate alınarak titizlikle planlanmıştır.

Süslemeler, bir kompozisyonu güzelleştirmek ve küçük ama büyük bir etki yaratan detaylar eklemek amacı taşır. Süslemelerin kullanımı müzikte önemli bir rol oynar. Süslemeler, temelde bir müzik kompozisyonunu estetik olarak zenginleştirmek için kullanılır ve aynı zamanda müziğin karakterini ortaya çıkarır. Özellikle Klarnet gibi bir enstrümanda süslemelerin icrasında yüksek düzeyde bir beceri gereklidir.

5.3 Fantasie eserinde müzik formu

Araştırmanın bu başlığı altında, araştırma sürecinde elde edilen bulgulara dayanarak Fantasie müziğinin formuna ilişkin bir değerlendirme sunulacaktır.

Fantasie eserinde müzik formu analizi, A – B – C şeklinde tanımlanmıştır. Bu form, aynı tema ve motiflerin ek varyasyonlarla tekrar edilmesine dayanmaktadır. Kullanılan solo Klarnet formatı da yenilikçi bir yaklaşımdır; çünkü genellikle Klarnet, eşlik gerektiren melodik bir enstrüman olarak bilinir. Eserde bulunan müzik formu, genellikle diğer müzik kompozisyonlarına benzerlik göstermektedir; ancak bu eserin farklı kılan özelliği, kompozisyondaki bölümlerin çeşitliliğidir. Örneğin, eserin bir bölümünde caz öğelerine yer verilmiştir.

Fantasie kompozisyonunda diğer kompozisyonlarda bulunmayan yeni bir özellik keşfedilmiştir: ölçü işaretinin kullanılmaması. Fantasie kompozisyonunda ölçü işareti bulunmamaktadır. Bu durum, genellikle çoklu yorumlama olasılığı yaratarak her bir dinleyici veya müzisyenin eserin anlamını kişisel bir şekilde yorumlamasına olanak tanır. Fantasie kompozisyonu, solo Klarnet formatıyla ses keşfi açısından farklı bir yapıya sahiptir ve bu durum, eserin diğer müzik kompozisyonlarından farklı bir tını ve ses dokusuna sahip olmasını sağlar. Ayrıca, Fantasie kompozisyonu, armoni açısından özgürlüğe sahiptir; örneğin, genellikle kullanılmayan bir teknik olan multifonik teknik Klarnette uygulanmıştır.

Teknik ve dinamiklerin yanı sıra, bu kompozisyonda deneysel unsurlar ve sus işaretleri ya da sessizlik bölümleri gibi diğer müzikal unsurlar da önemli bir rol oynamaktadır. Sadece teknik ve dinamikler değil, bir kompozisyondaki sus işaretleri ya da sessizlik bölümleri de bu eserin önemli unsurlarından biridir; çünkü sessizlik, sesle eşit derecede önemli bir unsur olarak kabul edilmektedir. Bu kompozisyonda, deneysel yaklaşımlar da önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle modern dönem ve çağdaş

müzikte, daha önce uygulanan kurallar artık göz önünde bulundurulmamaktadır; bunun yerine, deneysel süreçler sonucunda yeni unsurlar ortaya çıkmaktadır.

Fantasie kompozisyonu, oldukça detaylı bir müzik notasyonu ile yazılmıştır ve her bölümde bestecisinin karakterini yansıtan bir yapıya sahiptir. Fantasie kompozisyonu, bestecisi Jörg Widmann'ın kendine özgü ve kişisel bir tarzını yansıtan bir bireysellik özelliğine sahiptir. Bu, bestecinin arka planıyla doğrudan ilişkilidir. Kompozisyonun detaylı bir şekilde notasyonla yazılması, yorumlamada aşırı serbestliğin önüne geçmek ve kontrol edilebilir bir çerçeve sunmak için yapılmıştır. Bu ayrıntılı yazım, tekniklerin, dinamiklerin ve süslemelerin daha net bir şekilde icra edilmesine olanak tanımaktadır.

5.4 Fantasie kompozisyonunda Klarnet tekniklerinin yorumu ve icrasındaki farklılıklar

Bu başlık altında, YouTube platformu üzerinden yapılan gözlemler sonucu elde edilen bulgular sunulmuştur. Analiz, aynı eser olan Fantasie üzerindeki performans karakterlerinin karşılaştırılması süreciyle gerçekleştirilmiştir.

Fantasie eserinin müzik notasyonu oldukça detaylı bir şekilde yazılmış olup, eserin yorumlanmasında olası yanlışlıkları en aza indirmektedir. Detaylı müzik notasyonu, bu eserin yorumlanmasını büyük ölçüde etkilemektedir; çünkü besteci tarafından belirlenen sınırlar notasyonlarda açıkça belirtilmiştir. Bu durum, eseri çalan her müzisyenin, bestecinin iletmek istediği mesajla büyük ölçüde uyumlu bir yorum yapmasını sağlar. Çağdaş müzik partiyonlarının genellikle deneysel notasyonlar, semboller veya grafikler içermesi nedeniyle, bu tür eserlerde partiyonun doğru anlaşılması oldukça önemlidir. Fantasie kompozisyonunu icra eden müzisyenlerin kavramsal anlayışı da kritik öneme sahiptir; çünkü icracı sadece notaları çalmakla kalmaz, aynı zamanda müziğin içerdiği mesajı da dinleyiciye iletmekle sorumludur.

Fantasie eserinde yorum farklılıkları, müzisyenlerin kültürel, karakteristik ve deneysel geçmişlerinden etkilenmektedir. Fantasie eserindeki yorum farklılıklarını belirleyen unsurlardan biri, her müzisyenin sahip olduğu karakterdir. Bu farklılık, müzisyenin geçmiş deneyimleri, kültürel geçmişi ve hatta farklı ülkelerin çalma tarzları gibi unsurlardan kaynaklanmaktadır. Kültürel farklılıklar burada önemli bir unsur olarak öne çıkar; çünkü her müzisyen, kendi kültürel kimliğini ve karakterini müzikle birleştirir. Bununla birlikte, iyi bir kavramsal anlayışa sahip olan bir

müziyen, bestecinin istediği doğrultuda yorumunu uyumlu hale getirebilir ve eserin amacını doğru bir şekilde ifade edebilir.

Bu bölümde, modern müzik ve enstrüman tekniklerini, özellikle de klarnet çalma tekniklerini derinlemesine incelemek isteyen öğrencilere, bestecilere, müzisyenlere ve klarnet icracılarına yönelik öneriler ve araştırmanın faydaları da ele alınacaktır. Araştırmanın faydaları aşağıda detaylı bir şekilde açıklanmıştır:

Araştırmanın Öğrencilere Sağladığı Faydalar

1. Bu araştırmanın sonuçlarının, özellikle modern müzikte Klarnet çalma teknikleri hakkında referans ve bilgi sağlayarak, çağdaş müzik alanındaki teorik incelemelerin zenginleştirilmesine katkıda bulunması beklenmektedir.
2. Araştırmanın sonuçlarının, Klarnet çalma teknikleri ve yeni müzik sembollerinin yazımı konusunda detaylı bilgi, anlayış ve kavrayış sağlaması beklenmektedir.
3. Araştırmanın sonuçlarının, özellikle modern müzikteki eserlerin yorumlanması üzerine yeni bir bakış açısı sunması beklenmektedir.

Araştırmanın Bestecilere Sağladığı Faydalar

1. Bu araştırmanın sonuçlarının, modern veya çağdaş müziğin anlamı ve Klarnet çalma teknikleri hakkında bestecilere referans ve bilgi sağlayarak, kompozisyon oluşturma sürecine katkıda bulunması beklenmektedir.
2. Araştırmanın sonuçlarının, eserlerin rastgele yorumlanmasını en aza indirerek, bestecilere belirli teknikler ve kompozisyonla iletilmek istenen temel fikirler hakkında sınırlar koyma konusunda kolaylık sağlaması beklenmektedir.
3. Araştırmanın sonuçlarının, müzik notasyonu yazımı ve tekniklerin derinlemesine anlaşılması hakkında yeni bilgiler ve bakış açıları sunarak, müzik kompozisyonu yapmak isteyen bestecilere rehberlik etmesi beklenmektedir.

Müzisyenler veya Klarnet Çalgıcıları için Araştırmanın Faydaları

1. Özellikle *Fantasie* eserini çalmak isteyen Klarnet çalgıcıları için, bu araştırmanın sonuçlarının genellikle nadiren kullanılan yeni teknikleri tanıtmaya yardımcı olması beklenmektedir.
2. Araştırmanın sonuçlarının, Klarnet çalma teknikleri hakkında gerçekçi bir tanım ve tasvir sunması beklenmektedir; çünkü veri toplama süreci, modern ve çağdaş müzikle, özellikle çağdaş müzikte Klarnet çalımıyla doğrudan bağlantılı kaynaklardan elde edilmiştir.
3. Araştırma, özellikle çağdaş müzikte bir müzik kompozisyonunda artikülasyonun rolünün önemini vurgulayan bilgiler sunmaktadır.
4. Bu araştırma, çağdaş dönemde Klarnet çalma teknikleri hakkında daha ayrıntılı bilgi arayan Klarnet çalgıcıları için yeni bilgi ve anlayış sağlamaktadır.
5. Araştırma, farklı ülkelerde ve farklı arka planlardan gelen müzisyenlerin *Fantasie* eserini çalma yorumlarındaki farklılıklar hakkında bilgi sunmaktadır. Ancak bu farklılıklar, detaylı bir şekilde yazılmış *Fantasie* notasyonu gibi ortak bir referansa dayanmaktadır.

6. KAYNAKÇA

- Almeida, A., Li, W., Inwood, L., Smith, J. R., & Wolfe, J. (2019, September). *Clarinet tonguing: The mechanism for transient production*. Paper presented at the International Symposium on Music Acoustics, Detmold, Germany.
- Ammer, C. (2004). *The facts on file dictionary of music*. New York: Infobase Publishing.
- Bekker, P. O. E. (1992). *The romantic era*. New York : Friedman/Fairfax Publishers.
- Bennett, R. (1990). *GCSE music dictionary*. England : Cambridge University Press.
- Brymer, J. (1977). *Clarinet*. New York : Schirmer Books.
- Bogiages, C. M. (2014). *Explorando a execução de técnicas estendidas no oboé encontradas em quatro peças contemporâneas* (Unpublished master's thesis). Federal University of Rio Grande do Norte, Natal, Brazil.
- Danard, R. J. (2011). *Études in performing extended techniques: Twelve newly-commissioned Canadian works for solo clarinet* (Unpublished doctoral dissertation). University of Cincinnati, Cincinnati, OH, United States.
- David, P. (1980). *The clarinet and clarinet playing*. New York : C. Scribner's Sons.
- Davis-McKay, V. (2018). *A concept-based pedagogy approach to selected unaccompanied clarinet repertoire* (Unpublished doctoral dissertation). University of North Texas, Denton, TX, United States.
- Dick, R. (1975). *The Other Flute a performance manual of contemporary techniques*. England : Oxford University Press.
- Dierickx, Z. D. (2018). *The clarinet works of jörg widmann: A performance guide to fantasie for clarinet solo with a survey of unaccompanied clarinet repertoire and guide to contemporary techniques* (Order No. 11005230). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (2128025188). Retrieved from <https://www.proquest.com/dissertations-theses/clarinet-works-jörg-widmann-performance-guide-i/docview/2128025188/se-2>
- Delisle, J. (2016). *Mapping the sound world of the flute: towards a new classification of standard and extended techniques* (Unpublished master's thesis). Université de Montréal, Montreal, Canada.
- Effman, P. (2006). *Clarinet method* (1st ed.). United States : LJ Hutchen.
- Ellard, L. (2020). *Bridging the gap: Introducing extended techniques and contemporary notation through newly composed etudes for clarinet* (Unpublished doctoral dissertation). University of North Texas, Denton, TX, United States.

- Elson, L. C. (1909). *Elson's pocket music dictionary: The important terms used in music with pronunciation and concise definition, together with the elements of notation and a biographical list of over seven hundred noted names in music*. Boston, MA: O. Ditson.
- Errante, F. G. (1977). *Contemporary-aspects of clarinet performance, woodwind World-Brass & Percussion*. Las Vegas, Nevada.
- Forvilly, J. R. (1957). *Manual of clarinet techniques supplementary to the basic necessary skills* (Unpublished master's thesis). University of Montana, Missoula, MT, United States.
- Griffiths, P. (2010). *Modern Music and After*. United Kingdom : Oxford University Press.
- Heaton, R. (2013). *The versatile clarinet*. New York : Routledge.
- Jevtic-Somlai, C. (2019). *Woodwind breathing techniques: An annotated bibliography* (Unpublished master's thesis). Arizona State University, Tempe, AZ, United States.
- Karcilioğlu, İ. (2018). Yaylı çalgılarda kullanılan modern icra teknikleri ve grafik notasyonu. *Konservatoryum*, 5(1), 19-38.
- Karp, C. (1986). The early history of the clarinet and chalumeau. *Early Music*, 14(4), 545–551. <https://doi.org/10.1093/EARLYJ/14.4.545>
- Kennedy, M., & Kennedy, J. (2013). *The Oxford dictionary of music*. United Kingdom : Oxford University Press.
- Klickstein, G. (2009). *The musician's way: a guide to practice, performance, and wellness*. United Kingdom : Oxford University Press.
- Krewer, M. (2018). *Extended techniques for intermediate violin students* (Unpublished doctoral dissertation). Louisiana State University and Agricultural & Mechanical College, Baton Rouge, LA, United States.
- Lapinski, R. M. (2017). *The orchestral clarinetist's guide to selected second clarinet excerpts* (Unpublished doctoral dissertation). University of North Texas, Denton, TX, United States.
- Lawson, C. J. (Ed.). (1995). *The Cambridge companion to the clarinet*. United Kingdom : Cambridge University Press.
- Lawson, Colin (2008) "The Clarinet" by Eric Hoeprich, *Performance Practice Review: 13(1)*, DOI: 10.5642/perfpr.200813.01.11
- McKinney, C. B. (2014). *Extended techniques on horn and their use in contemporary film* (Unpublished master's thesis). Texas Christian University, Fort Worth, TX, United States.

- Morehead, P. D., & MacNeil, A. (1991). *Bloomsbury dictionary of music*. London : Bloomsbury.
- Nakipbekova, A. (2020). Contemporary Cello Technique: Performance and Practice. *Music & Practice*, (6), 3-26, <http://dx.doi.org/10.32063/0611>
- Normark, C. J., Parnes, P., Ek, R., & Andersson, H. (2016). The extended clarinet. In *International conference on new interfaces for musical expression: 11/07/2016-15/07/2016*.
- Randel, D. M. (Ed.). (2003). *The Harvard dictionary of music* (4th ed.). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Rasmussen, A. (2011). *The evolution of the modern clarinet: 1800–1850* (Master's thesis). Linfield University, Portland, OR.
- Rice, A. (1988). The baroque clarinet in public concerts, 1726–1762. *Early Music*, 16(3), 388-395.
- Rice, A. R. (2005). The clarinet in England during the 1760s. *Early music*, 55-63.
- Robert, J. P. (2024). *Extended techniques*. France: Éditions Musicales de Paris.
- Seçkin, E. M. (2020). Flüt icracılığında artikülasyonların teknik açıdan çalınış biçimleri ve örnekler. *Kesit Akademi Dergisi*, (22), 304-313.
- Sındır, E. (2016). Klarinet üfleme yönteminde karşılaşılan problemler ve çözümleri. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 6(2), 140-149.
- Sorensen, D. (2015). *Canadian solo trombone recital repertoire: An annotated bibliography* (Master's thesis). University of Toronto, Toronto, Canada.
- Spring, R. S. (1989). Multiple articulation for clarinet. *BandWorld*, 17, 44–49. Retrieved from <https://www.bandworld.org/pdfs/BWMagClarMultiArticulation.pdf>
- Spring, R. (2006). *Circular Breathing: A Method*. California: Windplayer Publications.
- Spring, R. (2021). *Clarinet technique 101* (Master's thesis). Arizona State University, Tempe, AZ.
- Stainer, J., & Barrett, W. A. (1876). *A dictionary of musical terms*. New York: Novello, Ewer and Co.
- Stanley, C. (2017). *Contemporary performance approaches to the acoustic guitar* (Master's thesis). University of Nottingham, Nottingham, United Kingdom.

- Stone, K. (1980). *Music notation in the twentieth century*. London: W.W. Norton & Company.
- Swanwick, K. (2002). *Teaching music musically*. London: Routledge.
- Tosé, G. (1962). *Artistic clarinet: technique and study*. California: Highland Music Company.
- Tuncer, N. (2010). *Selected modern clarinet techniques: Multiphonics, microtones, and vibrato* (Master's thesis). University of Northern Iowa, Cedar Falls, IA.
- Weston, P. (1989). *Clarinet virtuosos of today*. England: Egon Publishers.

ELEKTRONİK KAYNAKÇA

Britannica.com. jazz. Gunther S. (2024, 25 Eylül) Erişim: www.britannica.com/art/jazz

Gtmusicalinstruments.com. Grzegorz. (2024 12 Kasım). T. Erişim: www.gtmusicalinstruments.com/instruments/baroque-chalumeau/

Klarnethane.com. Klarnet Parçaları. (11 ekim 2020) Erişim: www.klarnethane.com/2020/11/klarnet-parcalari.html

Musicaldictionary.com. Fatasia form. (29 haziran 2025). Erişim: https://www.musicaldictionary.com/glossary/fantasia-form/?utm_source

M5music.hk. (10 kasım 2024) Erişim: www.m5music.hk/en/dictionary/tonguing/#:~:text=Single%20Tonguing%3A%20This%20is%20the,%22%20or%20%22d%22%20syllables.

Phamoxmusic.com. Klarnet Parçaları. (2024, 28 Aralık). Erişim: www.phamoxmusic.com/parts-of-a-clarinet/

Sweetwater.com. clarinet quickstart guide. (2024, 11 Ekim). Erişim: www.sweetwater.com/sweetcare/articles/clarinet-quickstart-guide/

The Clarinet Closet. (n.d.). *Parts of the clarinet.* <https://www.clarinetcloset.com/parts-of-the-clarinet>

Britannica.com. jazz. N.d. <https://www.britannica.com/art/jazz/The-precursors-of-modern-jazz>

www.musictheoryacademy.com/how-to-read-sheet-music/ornamentation/

Clarinet-now.com, (n.d) <https://www.clarinet-now.com/poor-clarinet-embouchure.html>

Free-scores.com, (n.d). www.free-scores.com

andrewhugill.com. orchestra manual clarinet.
www.andrewhugill.com/OrchestraManual/clarinet_effects.html

wikimedia.org. n.d.
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/35/Acciacatura_notation.png)

Britt, Carr. Circular breathing.
www.learningactivities.wordpress.com/2007/01/12/circular-breathing

Informance.com. Bar and Bar Lines. <https://www.informance.biz/browse/177-theres-more-to-playing-the-piano/917-chapter-5-bars-and-bar-lines>)

Jean Francois, Charles. Clarinet multiphonics.

www.jeanfrancoischarles.com/2010/11/clarinet-multiphonics-in.html

DİSKOGRAFI

Arsen Z. (2022).). Fantasie – Jörg Widmann. Erişim:
<https://www.youtube.com/watch?v=oeWTKydI1bw>

Erin D. (2023).). Fantasie – Jörg Widmann. Erişim:
https://www.youtube.com/watch?v=wy9ODf64I_Q

Felix R. (2021). Fantasie – Jörg Widmann. Erişim:
<https://www.youtube.com/watch?v=nnxgmuyAHMA>

Gregorio M.P. (2021).). Fantasie – Jörg Widmann. Erişim:
<https://www.youtube.com/watch?v=byjZJZcKr8M>

Hee J.Y. (2022).). Fantasie – Jörg Widmann. Erişim:
<https://www.youtube.com/watch?v=cZjO6KYDYK8>

Minchan K. (2021). Fantasie – Jörg Widmann. Erişim:
https://www.youtube.com/watch?v=9zQMV6_PqkY

EKLER

Ek. 1 Fantasie – Jörg Widmann

Ek- 2 Fantasie sayfa 1

M. Giuseppe R. ... BIBLIOTECA MUSICALE

Fantasie

Frei, rhapsodisch / Free, rhapsodically

Jörg Widmann 1973

A Multi-
phonic

A-B-A' → Part II

Part I Part II

ord.**) tr.**) f al niente pp

mp tr.**) p mf gliss. gliss. gliss. pp mf pp

p mf sfz sfz pp f ff

mf p sub. ff mp pp

Tempo, grazioso
schlicht, quasi Ländler
simple, quasi Ländler

rit. - a tempo
quasi
„erschrocken“ / „frightened“

p f sub. pp p

Alpenländisch, tänzerisch
with an Alpine feel, like a dance

grace note

Acciaccatura
Appoggiatura

Multi-
phonic
come prima

p mf

ff > f mf f pp

poco rit. - a tempo

ff sub.

*) aber F-Griff von Multiphonic übernehmen (but take over fingering of the multiphonic)

**) Synonymtriller mit c. Hd. kl. Finger, obere Klappe / Synonym Trill with c. h. little finger, upper key

*** langsam beginnen, schneller werden / start trill slowly, accelerate

© 2005 Schott Music GmbH & Co. KG, Mainz 51 573

Das schriftliche Kopieren von Noten ist gesetzlich verboten und kann strafrechtlich verfolgt werden.
Unauthorized copying of music is forbidden by law and may result in criminal or civil action.

Ek- 3 Fantasié Sayfa 2

2

poco espr.
pp
sfz sfz ppp sub.
ppp
cresc.
mf
tr
gl.
immer schneller werdend
becoming progressively faster
fp
f
pp
mf
f
gl.
f
f
Schnell, brillant (aber langsamer als auf S. 8) **
Fast, brilliant (but slower than on p. 8) **
ff
p
ffp
sim.
mf
f
mf

2

Ek- 4 Fantasiye Sayfa 3

3

p *mf* *ff* *mf* *f* *p* *mf* *f* *pp* *sub.* *f* *sub.* *ff* *1. Flz.* *2. Flz.* *chrom.* *sffz* *p* *sub.* *f* *chrom.* *schr. schnell* *very fast* *f* *dim.* *ritard.* *poco* *più* *pp* *tornare* *al tempo* *vibr.* *gliss.* *gl.* *ff* *mf* *p* *pp*

*) Wiederholung ad libitum / Repetition ad libitum

51 573

Toum (Foss)
by John Adams

Ek- 5 Fantasië Sayfa 4

6 langsam ins Tempo
zurückkommen
gradually return to tempo

a tempo

pp p mf f p ff sub. pp f p cresc. f ff f accel. ritard. Presto poss. sub. ff mp f mp mp ff mp gliss., chrom.

Ek- 6 Fantasie Sayfa 5

(5)

plötzlich viel langsamer, übertrieben jazzig
suddenly much slower, exaggeratedly "jazzy"

Presto possibile subito
(plötzlicher Charakterwechsel)
(sudden change of character)

accel. poss. -

ff mp f

Tempo come prima, ma poco più mosso
Alpenländisch, tänzerisch
with an Alpine feel, like a dance

Multi-phonic come prima

(accel.) - - - - -

ff mf

mf ff p f sub.

Multi-phonic come prima

tr. ord. ***)

pp f - - - - -

(poco espr.)

glissando viel flüchtiger als zuvor
glissando much hastier than before

doloroso - ***)

gliss. gliss. gliss.

p (al niente) pp mp (poco) p

viel flüchtiger als beim ersten Auftreten
much more fugitive than in the first appearance

mf f ff pp sub.

(molto) ad lib.

staccatiss.
presto possibile

rit. molto

p < f p sub. f pp sub. ff PPP

*) quasi Synonymtriller nach unten mit Zeigefinger rechts / quasi synonym trill downwards with right index finger
**) aber wie zu Anfang F-Griff von Multi-phonic übernehmen / but take over the fingering of the multi-phonic as at the beginning
***) Gabel-F + innere der 2 oberen Klappen (linker kleiner Finger) (fork F + the inner of the 2 higher keys (left hand little finger))
****) sehr perkussiv, quasi pianissimo-slaps / very percussive, quasi pianissimo-slaps

51 573

Ek- 7 Fantasie Sayfa 6

(6)

B

3 Schnell, brilliant (noch schneller und drängender als zuvor)
Fast, brilliant (even faster and more forward-pressing than before)

Flz.

sfzp chrom. *ff pp (!)* *(poco)* *pp* *(poco)*

ff *p sub.* *3*

f *gl.* *(#)* *f* *mf* *f* *mf* *f* *mf* *f*

ancora più allegro *drängend forward-pressing accel. sempre*

sfz mf *f* *pp sub.*

Flz. *chrom.* *sub.* *sfz p* *f*

gl. *gliss.* *vibr. moltiss. ritard.* *sfz pp* *ff*

cliss. *gl.* *gliss.* *mf* *f* *ff* *p*

(code) *Melaphonic molto più lento ritard. poco a poco a tempo*
grotesk. komisch grotesque, comical

f *fff* *sfz* *mf* *ppp* *f* *sfz*

regimental march and cresc. his vorläufige Ziel - generally victorious and cresc. up to the penultimate line

51 573